

หนังสือเรียนภาษาไทย

ท ๑๐๑ ท ๑๐๒

หลักภาษาไทย เล่ม ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

บ ๓๓๖.๓

ม.๑ : ท

๑ ๓๓๖

๑.๓ (๒๕๓๓)

สูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

DCID LIBRARY

0000011328

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

กระทรวงศึกษาธิการ

๒๑.-

ตัวอย่าง

ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอน
ศูนย์พัฒนาหนังสือ
ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนภาษาไทย

ท ๑๐๑ ท ๑๐๒

หลักภาษาไทย

เล่ม ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-01-2446-1

วันที่ ๒๘ พ.ค. ๒๕๔๕
เลขทะเบียน บ ๐๘๐๖๐ ค.๓
เลขเรียกหนังสือ บ. ๔๙๕.๙๑ ๙๑ : ก

พิมพ์ครั้งที่สิบหก ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม

๐ ๕๔๖ ๔

พ.ศ. ๒๕๔๔

องค์การค้ำของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๕ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

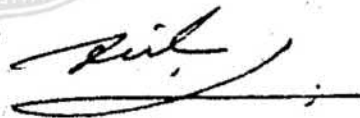
มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๓ และใช้ทั่วประเทศตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เป็นต้นไป โดยให้ใช้ปีละชั้นตามลำดับ นั้น เพื่อให้สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหนังสือเรียนและคู่มือครูวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ขึ้น ดังรายนามแนบท้ายหนังสือเล่มนี้

ในการปรับปรุงหนังสือเรียนภาษาไทย ท ๑๐๑ ท ๑๐๒ หลักภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ นี้ คณะกรรมการได้นำผลการวิเคราะห์หนังสือจากการประชุมปฏิบัติการ จากงานวิจัยต่าง ๆ และจากการออกแบบสอบถามศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือทั่วประเทศ มาประกอบการพิจารณาปรับเนื้อหาบางส่วน แบบฝึกหัด ปก และภาพประกอบให้มีความง่าย และเหมาะสมแก่วัยเพื่อประโยชน์แก่การใช้ภาษาในการสื่อสาร และให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาไทย สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ทั้งนี้ควรใช้คู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ โดยให้เกี่ยวเนื่องกลมกลืนกัน

กรมวิชาการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนหลักภาษาไทยเล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้จัดทำทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

(นายจำเริญ เสกธีระ)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียนหลักภาษาไทย

หนังสือเรียนหลักภาษาไทย เล่ม ๑, ๒, ๓ มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต ภาษาของตนเองที่ใช้กันอยู่ในครอบครัว ในสังคม และในวงการอื่นทั่วประเทศ ทั้งนี้เพราะความช่างสังเกตเป็นคุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถเด่นขึ้นมา เนื้อหาความรู้หลักภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก็ได้มาจากการสังเกตภาษาที่ใช้กันอยู่จริงแล้วนำมาจัดให้เป็นหมวดหมู่ขึ้นเพื่อให้นักเรียนอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเองได้สะดวก มิได้วางกฎเกณฑ์ตายตัวเสมอไป

นอกจากมุ่งให้สังเกตภาษาของตนเองแล้ว หนังสือเรียนหลักภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมุ่งให้นักเรียนได้รับความรู้พื้นฐานต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้รู้จักคิดรู้จักถามพร้อมกันไปด้วย เพราะการรู้จักคิดรู้จักถามจะฝึกให้คนฉลาดขึ้น และช่วยให้คนอื่นพลอยฉลาดขึ้นด้วย

ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทยในระดับนี้จัดไว้ให้พอเหมาะแก่วัยของผู้เรียนหรือเท่าที่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำเป็นจะต้องเรียนรู้เท่านั้น ไม่ได้กล่าวไว้โดยครบถ้วน ความรู้ทางหลักภาษาเท่าที่บรรจุไว้จะเป็นพื้นฐานที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด เช่น คิดเปรียบเทียบกับภาษาที่นักเรียนใช้กันอยู่เป็นประจำและคิดโต้แย้งกันบ้างในฐานะเป็นเครื่องนำความสนุกเชิงวิชาการมาให้เรา ในการโต้แย้งเราต้องพยายามศึกษาหาเหตุผลที่จะแสดงความเข้าใจของเรา ถ้านักเรียนโต้แย้งกันหรือหักท้วงโต้แย้งกับครู เราก็ถือว่าเป็นการนำไปสู่ความเบิกบานและเพิ่มความสนใจภาษาไทย ดังนั้น การโต้แย้งกันเรื่องภาษาไทย จึงควรถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีที่จะนำให้คนใช้ภาษาไทยทั้งหลายเข้าใจภาษาไทยมากขึ้น และเข้าใจสังคมไทยมากขึ้นโดยปริยาย การโต้แย้งเกี่ยวกับลักษณะที่เราพบเห็นในภาษาไทยไม่ควรนำไปสู่ความขัดเคืองกัน

เมื่อนักเรียนได้คิดเปรียบเทียบ คิดโต้แย้ง และได้นำไปใช้ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจดจำข้อความสำคัญได้เองโดยไม่ต้องท่องจำ หลักภาษานั้นแท้จริงก็คือ ข้อสรุปจากการสังเกตภาษาที่เราใช้กันอยู่และนักภาษาได้ประมวลเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่กฎเกณฑ์ไม่อาจครอบคลุมภาษาที่ใช้อยู่ได้ทั้งหมด นักเรียนควรหมั่นสังเกตสิ่งเหล่านี้ โดยเฉพาะเมื่อครูชี้แนะให้สังเกตหรือให้ตอบคำถาม นักเรียนควรเอาใจใส่เพื่อประโยชน์แก่ตัวนักเรียน

การเล่าเรียนวิชาความรู้ใด ๆ ก็ตาม ถ้าขาดการฝึกฝนก็จะไม่บังเกิดความเข้าใจและความชำนาญ ในหนังสือเรียนหลักภาษาไทยนี้จึงมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทบ้าง กลางบทบ้าง แบบฝึกหัดเหล่านี้เตรียมไว้พอเป็นพื้นฐานส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันหาความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน นักเรียนควรเข้าใจด้วยว่า แบบฝึกหัดนั้นไม่ใช่แบบทดสอบหรือข้อสอบ แต่เป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจและเกิดความชำนาญเป็นขั้นเป็นตอนจากง่ายไปหายาก แบบฝึกหัดดังกล่าวมีหลายประเภทอยู่แล้ว ครูผู้สอนยังอาจคิดแบบฝึกหัดเพิ่มเติมให้แปลกออกไปอีกหลาย

ประเภทให้นักเรียนทำก็ได้ นักเรียนจะได้มีโอกาสใช้ความคิด และเขียนตอบด้วยตัวเอง ส่วนแบบทดสอบหรือข้อสอบนั้นเป็นเครื่องวัดความรู้ว่านักเรียนได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้เพียงไร ผลการสอบอาจใช้สำหรับเปรียบเทียบว่านักเรียนมีระดับความรู้ใกล้เคียงกันหรือต่างกัน และยังเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น การเฉลยไม่ทำแบบฝึกหัด แต่กลับไปทำเฉพาะข้อสอบ จะทำให้นักเรียนเกิดความสับสนมีความรู้ไม่แน่นและไม่แม่นยำ,

หนังสือเรียนหลักภาษาไทยนี้ นักเรียนสามารถอ่านได้เองและทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้ครูอธิบายให้ฟังก่อน หากนักเรียนกระทำเช่นนี้ได้ เมื่อถึงเวลาครูอธิบายก็จะเข้าใจได้รวดเร็ว

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ เสียงในภาษา	๑
เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร	๑
เสียงในภาษา ๓ ชนิด	๓
เสียงในภาษาไทย	๕
พยางค์ในภาษาไทย	๑๐
บทที่ ๒ อักษรไทยและหลักการเขียนตัวอักษร	๑๔
สระ	๑๔
พยัญชนะ	๒๑
วรรณยุกต์	๒๓
การประสมอักษร	๒๖
หลักการเขียนตัวอักษร	๒๘
การเขียนสระ	๒๘
การเขียนพยัญชนะ	๒๘
การเขียนวรรณยุกต์	๓๑
บทที่ ๓ ไตรยางศ์และการผันอักษร	๓๔
ไตรยางศ์	๓๔
การผันอักษร	๓๖
คำเป็น คำตาย	๓๖
อักษรคู่ อักษรเดี่ยว	๔๑
อักษรนำ อักษรตาม	๔๒
อักษรควบ	๔๔
บทที่ ๔ การใช้ประโยคเพื่อสื่อสาร	๕๑
การสื่อสารของมนุษย์	๕๑
ประโยคความเดียว	๕๒
การจำแนกประโยคตามเจตนาของผู้ส่งสาร	๕๖
บทที่ ๕ การจำแนกคำในภาษาไทย	๖๕
คำนาม	๖๕
คำสรรพนาม	๖๘
คำกริยา	๗๔
คำวิเศษณ์	๗๖
คำบุพบท	๗๘
คำสันธาน	๘๐
คำอุทาน	๘๓

บทที่ ๖	การอ่านออกเสียงในภาษาไทย
บทที่ ๗	การใช้พจนานุกรม
	วิธีเรียงลำดับคำในพจนานุกรม
	ประโยชน์ของพจนานุกรม

บทที่ ๑

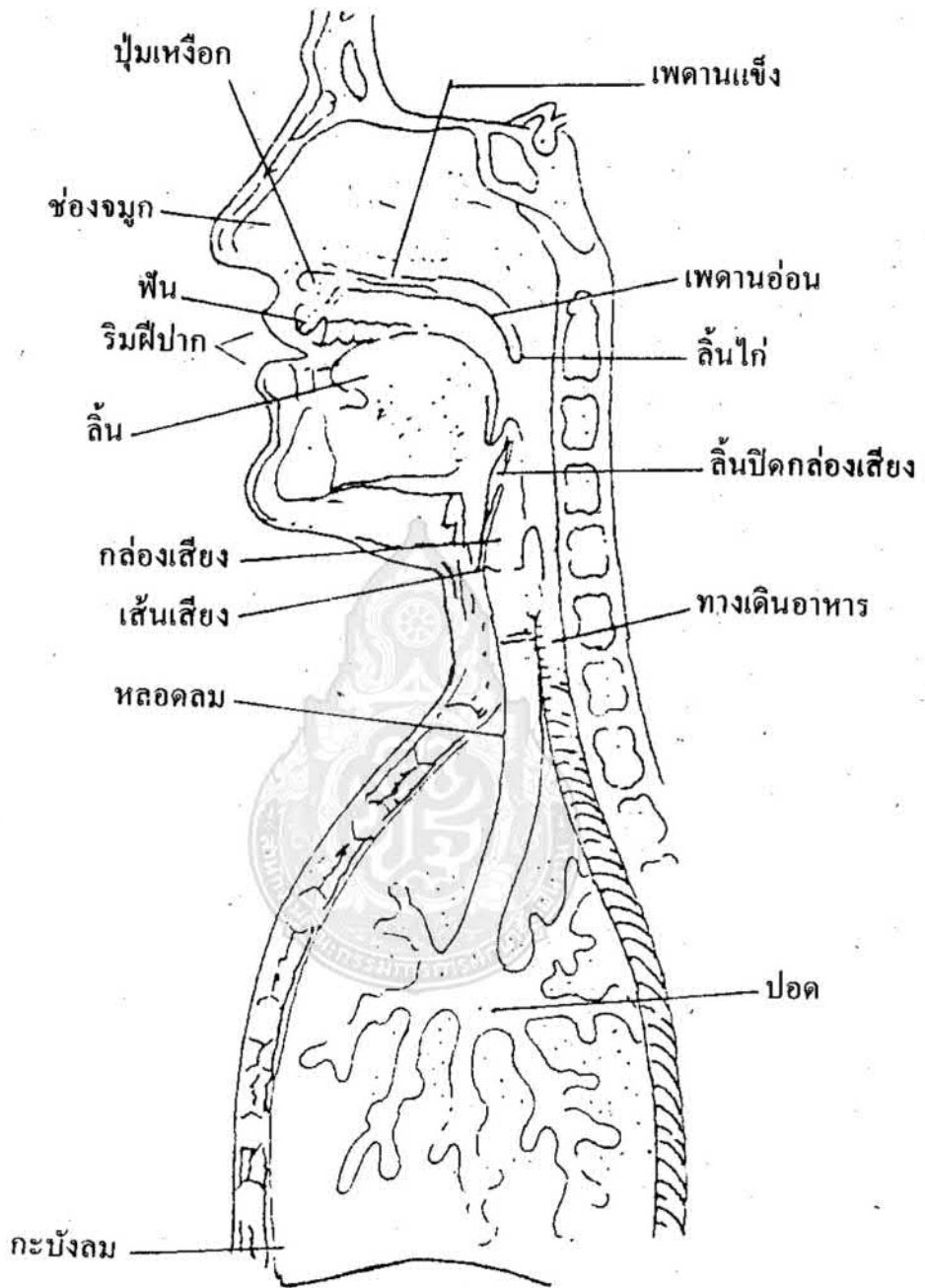
เสียงในภาษา

เสียงในภาษา หมายถึง เสียงที่มนุษย์เปล่งออกมาเพื่อสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น เพื่อขอความช่วยเหลือ เพื่อขอความรู้ หรือเพื่อแสดงความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น ได้มีผู้ศึกษาอย่างเป็นระบบและวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นไว้ ซึ่งเมื่อนักเรียนศึกษาให้เข้าใจแล้ว จะเกิดความรู้สึกว่าน่าสนใจที่จะศึกษาต่อไปให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร

เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้เพราะเราใช้อวัยวะต่าง ๆ ตั้งแต่เหนือช่องท้องขึ้นมาจนถึงริมฝีปาก และช่องจมูกให้ทำงานประสานกัน ทำให้เกิดเสียงขึ้น ตามปกติเราไม่ค่อยจะนึกถึงว่า อวัยวะใดบ้างทำให้เกิดเสียงในภาษา เพราะอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงต่างมีหน้าที่สำคัญอย่างอื่นอยู่ด้วย เช่น ปากเรามีไว้รับประทานอาหาร หลอดลม ปอด มีหน้าที่เกี่ยวกับการหายใจ ฯลฯ

อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงในภาษา ได้แก่ ปอด หลอดลม กล่องเสียงซึ่งอยู่ในลำคอตรงถูกกระเดือกซึ่งเห็นได้ชัดในผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ต่อมาก็มีลิ้นไก่และส่วนต่าง ๆ ในช่องปาก ได้แก่ เพดาน ลิ้น ฟัน ปุ่มเหงือก และริมฝีปาก นอกจากนี้จมูกก็มีส่วนทำให้เกิดเสียงได้ด้วย อวัยวะต่าง ๆ เหล่านี้ทำงานประสานกัน ทำให้เกิดเสียงในภาษาขึ้น

อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

เสียงในภาษา ๓ ชนิด

โดยทั่วไป เสียงในภาษามืออยู่ ๓ ชนิด ได้แก่ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

๑. เสียงสระ หมายถึง เสียงที่เกิดขึ้นได้เพราะเราทำให้ลมออกจากปอดผ่านหลอดลมและกล่องเสียงที่ล้าออกมาผ่านช่องปากหรือช่องจมูกโดยไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่หนึ่งที่ใดในช่องทางเดินของลมเลย ในขณะที่เราออกเสียงสระ สายเสียงที่อยู่ในกล่องเสียงจะปิดและเปิดอย่างรวดเร็ว สายเสียงจึงมีความสั่นสะเทือน บังเกิดความกังวานหรือความก้อง และออกเสียงได้ยาวนาน หูของเราจะได้ยินเสียง เสียงชนิดนี้ เช่น เสียงที่เราออกเป็น อา อี อัว ฯลฯ

๒. เสียงพยัญชนะ หมายถึง เสียงที่เกิดขึ้นได้เพราะเราทำให้ลมออกจากปอด แต่ขณะที่ลมผ่านหลอดลมหรือออกมาทางช่องทางเดินของลม ลมจะถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งตั้งแต่ในลำคอในช่องปาก หรือในช่องจมูก และลมอาจถูกสกัดกั้นไว้ทั้งหมด หรือถูกสกัดกั้นเป็นบางส่วน แล้วจึงผ่านออกมาภายนอก ทำให้เกิดเป็นเสียงพยัญชนะต่าง ๆ กันขึ้น เสียงชนิดนี้ได้แก่ เสียงที่อยู่ต้นพยางค์ เช่น กะ โค ู ขาว ชู ฯลฯ

๓. เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง เสียงที่มีระดับสูงต่ำ และเราจะได้ยินพร้อมกันไปกับเสียงสระ บางทีก็เป็นเสียงสูง บางทีก็เป็นเสียงต่ำ บางทีก็เป็นเสียงที่อยู่ระหว่างเสียงสูงกับเสียงต่ำ บางทีก็เป็นเสียงต่ำแล้วค่อย ๆ เลื่อนขึ้นไปสู่เสียงสูง

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยนั้นว่ามีความสำคัญ เพราะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปได้ เช่น เสือ มีความหมายอย่างหนึ่ง เสื่อ มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง แต่เสียงที่มีระดับสูงต่ำในบางภาษาไม่ได้ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป

คำเตือน ในการทำแบบฝึกหัดของบทเรียนทุกบท ให้นักเรียนทำลงในสมุดทำงานของนักเรียนเอง ไม่ควรเขียนลงในหนังสือ

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. ฝึกให้มีความสังเกตเรื่องอวัยวะเสียง

- ๑) นักเรียนเอามือทั้งสองวางไว้ใต้ราวนมของตน แล้วหายใจเข้าและออก ยาวบ้างสั้นบ้าง เพื่อสังเกตว่ามีอวัยวะเกี่ยวกับการหายใจเคลื่อนไหวอยู่ภายใน
- ๒) นักเรียนใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้หรือนิ้วกลางของนักเรียนจับคอตรงลูกกระเดือก ให้นิ้วห่างกันประมาณ ๑ นิ้ว ออกเสียง อา อี อุ โอ แล้วบอกว่านิ้วของนักเรียนรู้สึกอย่างไร

- ๓) นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ของนักเรียนยังจับอยู่ที่เดิม คราวนี้นักเรียนออกเสียง ช ฟ ค โดยไม่ออกเสียงเป็น ขอ ฟอ คอ แต่ออกเสียงคล้าย ๆ ชี ฟี คี จึงเปรียบเทียบความรู้สึกที่นิ้วของนักเรียนกับเวลาออกเสียงในข้อ ๒
- ๔) นักเรียนผลัดกันจับที่คอเพื่อนตามที่อธิบายไว้ในข้อ ๓ และออกเสียง อา โอ
- ๕) ให้นักเรียนนำกระจกเงามาส่องดูลิ้น แล้วสังเกตว่า เวลาที่นักเรียนออกเสียงสระ ลิ้นของนักเรียนวางตัวอยู่ในลักษณะใดบ้าง และเวลาที่ออกเสียงพยัญชนะ ลิ้นของนักเรียนวางตัวอยู่ในลักษณะใดบ้าง เหมือนกันหรือต่างกัน

๒. ฝึกตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้

- ๑) เสียงสระเกี่ยวข้องกับสายเสียงอย่างไร
- ๒) เสียงพยัญชนะที่มีการสกดกันลมนั้น หมายความว่าอย่างไร
- ๓) เสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นได้โดยอาศัยอวัยวะเสียงส่วนใด
- ๔) ถ้าสายเสียงพิการ เราจะทำให้เกิดเสียงวรรณยุกต์ได้ชัดเจนหรือไม่
- ๕) เสียงวรรณยุกต์มีความสำคัญแก่คำในภาษาไทยของเราหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ๖) เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ ม้า กับ จำ เสียงไหนเป็นเสียงสูงกว่ากัน

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ไม่ถูกต้อง

- ๑. เสียงที่มนุษย์ใช้เพื่อสื่อความหมาย คือ เสียงในภาษา
- ๒. เสียงสระและเสียงพยัญชนะนับเป็นเสียงในภาษา
- ๓. มนุษย์ได้ยินด้วยหู
- ๔. แหล่งเริ่มต้นของเสียง คือ ปาก
- ๕. สายเสียงเป็นอวัยวะสำคัญอวัยวะหนึ่งที่ทำให้เกิดเสียงสระ
- ๖. เสียงในภาษาเกิดจากลมเดินทางผ่านหลอดลมออกมาทางช่องปากหรือช่องจมูกโดยไม่กระทบสิ่งใดเลย
- ๗. อวัยวะต่าง ๆ ในปาก เช่น ลิ้นไก่ ลิ้น ฟัน เพดาน และริมฝีปาก มีส่วนในการทำให้เสียงในภาษาฟังเป็นเสียงต่างกันออกไป

๒. ให้เติมคำหรือข้อความในช่องว่าง เพื่อแสดงว่าเข้าใจเรื่องที่ได้เรียนมา

๑) เสียงในภาษาเริ่มต้นที่

๒) เสียงสระต่างกับเสียงพยัญชนะคือ

๓) เสียงวรรณยุกต์ คือ

๔) เสียงพยัญชนะที่อยู่ในคำเหล่านี้ คือ

กา คา ปู เสือ

๕) เสียงสระที่อยู่ในคำเหล่านี้ คือ

ชู ดู แสง งอ วัว

เสียงในภาษาไทย

เสียงในภาษาไทยจำแนกออกได้เป็น ๓ ชนิด คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

๑. เสียงสระ

ขอให้สังเกตพยางค์หรือคำต่อไปนี้

ปะ	ปา
ปิ	ปี
อึ	อึ
กู	กู
เตะ	เต
แตะ	แด
โปะ	โป
เจาะ	จอ
เจาะ	เจอ
เปี๊ยะ	เป็ย
เอื้อะ	เอื้อ
ตัวะ	ตัว

นักเรียนคงสังเกตได้ว่า ในคำหรือพยางค์ที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนั้น มีเสียงสระแตกต่างกันไปดังนี้

อะ	คือ เสียงสระในคำ ปะ	อา	คือ เสียงสระในคำ ปา
อิ	คือ เสียงสระในคำ มิ	อี	คือ เสียงสระในคำ ปี
อึ	คือ เสียงสระในคำ อึ	อื	คือ เสียงสระในคำ อือ
อุ	คือ เสียงสระในคำ กุ	อู	คือ เสียงสระในคำ กู
เอะ	คือ เสียงสระในคำ เตะ	เอ	คือ เสียงสระในคำ เค
แอะ	คือ เสียงสระในคำ แตะ	แอ	คือ เสียงสระในคำ แค
โอะ	คือ เสียงสระในคำ โปะ	โอ	คือ เสียงสระในคำ โป
เออะ	คือ เสียงสระในคำ เจอะ	ออ	คือ เสียงสระในคำ จอ
เออะ	คือ เสียงสระในคำ เจอะ	เออ	คือ เสียงสระในคำ เจอ
เอียะ	คือ เสียงสระในคำ เปียะ	เอีย	คือ เสียงสระในคำ เปีย
เอือะ	คือ เสียงสระในคำ เจือะ	เอือ	คือ เสียงสระในคำ เจือ
อัวะ	คือ เสียงสระในคำ ตัวะ	อัว	คือ เสียงสระในคำ ตัว

นักเรียนจะเห็นว่า เสียงสระในภาษาไทยที่ยกมาข้างบนนั้นมีทั้งสิ้น ๒๔ เสียง จัดได้เป็น ๓ ๓ คือ มี เสียงสระสั้น คู่กับ เสียงสระยาว เสียงสระสั้นอยู่ทางด้านซ้ายมือ ๑๒ เสียง เสียงสระยาวอยู่ทางด้านขวามือ ๑๒ เสียง เสียงสระยาวเกิดจากการทำเสียงสระสั้นให้ยืดนานออกไปตามที่เรากำลังต้องการ

การออกเสียงสระ

การที่เราทำให้เสียงสระฟังเป็นเสียงต่าง ๆ กันได้ ก็โดยกระดกส่วนต่าง ๆ ของลิ้นขึ้นสูงบ้าง หรือบางคราวก็ลดลิ้นลงต่ำบ้าง ร่วมกับการห่อริมฝีปากเป็นรูปกลมบ้าง เหยียดริมฝีปากให้เป็นรูปรีบ้าง หรืออ้าปากอย่างปกติบ้าง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

เสียงสระ	ลิ้น	ริมฝีปาก
อะ อา	วางปกติ	อ้าปกติ
อิ อี	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูง	เหยียดออกเล็กน้อย
อึ อื	ส่วนหลังยกขึ้นสูง	เผยอขึ้นเล็กน้อย ไม่กลม
อุ อู	ส่วนหลังกระดกขึ้นสูง	ห่อกลมเล็ก
เอะ เอ	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูง แต่ต่ำกว่าที่ออกเสียงสระ อี	เหยียดออกเหมือน อี แต่ขากรรไกรล่างลดต่ำลงกว่าเมื่อออกเสียงสระ อี
แอะ แอ	ส่วนหน้าลดต่ำลงกว่าเสียงสระเอะ	เหยียดออก แต่ขากรรไกรล่างลดต่ำลงกว่าเมื่อออกเสียงสระ เอะ

เสียงสระ

ลิ้น

ริมฝีปาก

โอะ โอ

ส่วนหลังกระดกขึ้นสูงแต่ต่ำกว่าขณะที่
ออกเสียงสระ อู

ห่อกลม

เอะ ออ

ส่วนหลังลดต่ำกว่าขณะที่ออกเสียง โอะ

ห่อกลม

เออะ เออ

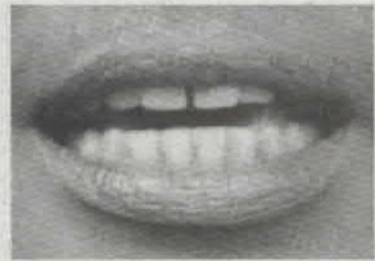
ส่วนกลางกระดกขึ้นสูงแต่ไม่เท่ากับขณะ
ที่ออกเสียงสระ อี

อ้าปาก

ตัวอย่างภาพแสดงริมฝีปาก ขณะออกเสียงสระบางสระ

อะ อา

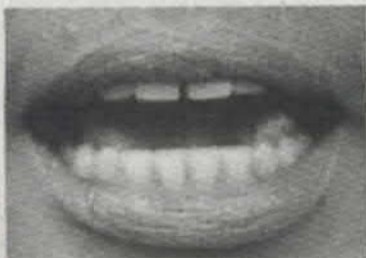
อิ อี

อึ อู

อุ อู

เอะ เอ

โอะ โอ

เสียงสระประสม

เสียงสระที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ขณะที่ออกเสียง ทั้งลิ้นและริมฝีปากจะอยู่ในท่าเดิมตลอด ยังมีเสียงสระอีก ๓ เสียง ที่ในระหว่างออกเสียงสระนั้น ลิ้นจะเปลี่ยนจากลักษณะหนึ่งไปเป็นอีก ลักษณะหนึ่ง และริมฝีปากก็เปลี่ยนบ้าง เราเรียกว่า **เสียงสระประสม** คือ

เสียงสระ	ลิ้น	ริมฝีปาก
เอียะ เอีย	ลิ้นส่วนหน้าจะกระดกสูงขึ้นแล้วลดต่ำลงมา	ขากรรไกรล่างจะเคลื่อนต่ำลงมา ทำให้ปากอ้าเล็กน้อย
เอือะ เอือ	ลิ้นส่วนกลางยกสูงขึ้นและลดต่ำลงมา	ปากจะอ้าเพราะเราขยับขากรรไกรล่างลงไป
อัวะ อัว	ลิ้นส่วนหลังยกสูงขึ้นแล้วลดต่ำลง	ริมฝีปากที่จับกลมจะอ้าออกเล็กน้อย

นักเรียนคงสงสัยว่า ทำไมจึงไม่นับเสียงสระ อำ ไอ โอ เอา ฤ ฦ ฤ ฦ ไว้ในจำนวน ๒๔ เสียง ด้วย ทั้งนี้เพราะสระ อำ ไอ โอ เอา เป็นสระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่ด้วย

สระอำ คือ เสียงสระ อะ ประสมกับเสียงพยัญชนะ ม

สระ ไอ โอ คือ เสียงสระ อะ ประสมกับเสียงพยัญชนะ ย

สระ เอา คือ เสียงสระ อะ ประสมกับเสียงพยัญชนะ ว

ฤ ฦ คือ รี รือ

ฎ ฏ คือ ลี ลือ

๒. เสียงพยัญชนะ

นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาว่า เรามีตัวพยัญชนะอยู่ ๔๔ ตัว หรือ ๔๔ รูป แต่โดยแท้จริงแล้วเรามีเสียงพยัญชนะอยู่เพียง ๒๑ เสียงเท่านั้น ดังนี้

เสียงพยัญชนะไทย (๒๑ เสียง)

๑. ก

๒. ข

๓. ง

๔. จ

๕. ช

๖. ซ

๗. ด

๘. ต

๙. ท

รูปพยัญชนะไทย (๔๔ รูป)

ก

ข ข ฦ ก ฦ ฦ

ง

จ

ช ฉ ฦ

ซ ส ศ ษ

ด ฦ

ต ฦ

ท ฑ ฑ ฦ ฦ ฦ ฦ

๑๐. น	น ฦ
๑๑. บ	บ
๑๒. ป	ป
๑๓. พ	พ ภ ผ
๑๔. ฟ	ฟ ฝ
๑๕. ม	ม
๑๖. ย	ย ญ
๑๗. ร	ร
๑๘. ล	ล พ
๑๙. ว	ว
๒๐. ฮ	ฮ ห
๒๑. อ	อ

นักเรียนคงสังเกตเห็นได้ว่า บางครั้งเสียงพยัญชนะเสียงเดียวมีรูปพยัญชนะมากที่สุดได้ถึง ๖ ตัว เช่น เสียง ท มีรูปพยัญชนะ ท ฐ ฑ ฒ ถ ฐ เป็นต้น แต่บางเสียงก็มีรูปพยัญชนะเพียงรูปเดียวเท่านั้น

เสียงพยัญชนะควบกล้ำ

เสียงพยัญชนะควบกล้ำ หมายถึง พยัญชนะ ๒ เสียง ที่ออกเสียงพร้อมกัน เสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยอยู่ได้ในตำแหน่งต้นพยางค์เท่านั้น มีดังนี้ คือ

๑. กว	เช่น	กวา (แดงกวา)	กวาด
๒. กร	”	กรู	กราบ
๓. กล	”	เกลอ	กลาง
๔. คว	”	คว่ำ	ความ
๕. คร	”	ครู	เครือ
๖. คล	”	กละ	คลุม
๗. พร	”	พรู	พริบ
๘. พล	”	พลู	พลาบ
๙. ปร	”	ปรู	ปราช
๑๐. ปล	”	ปลี	แปลก
๑๑. ตร	”	ตรา	ตราด

และยังมีพยัญชนะควบกล้ำซึ่งอยู่ต้นพยางค์ในคำที่เราได้จากภาษาอื่น เป็นต้นว่า

ทร	เช่น	จันทร์	อินทร
พร	”	ฟรี	
พล	”	ฟลุค	
ดร	”	ดราฟต์	
บร	”	โบรไมด์	
บล	”	บล็อก	

๓. เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๕ เสียง คือ

๑. เสียงสามัญ เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ กลอง จาน เฟื่อง ดาว เดือน
๒. เสียงเอก เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ ไข่ ป่อ กัด ดอก ต่าง จิต สู
๓. เสียงโท เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ กล้า บ้า ชูช้า พล่า ข้อง มาก เมฆ
๔. เสียงตรี เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ คำ น่อง แข่ง ม้า ช้ำ ลัด ชิด เกียะ เปรี๊ยะ
๕. เสียงจัตวา เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ จำ ขอ หมอ ถึง คีล แขน สนาม ขยาย ถนน
หาย เก่ง ป้า

ขอให้นักเรียนสังเกตว่า เสียงวรรณยุกต์ที่มีอยู่ในพยางค์หรือคำต่าง ๆ ที่เราออกเสียงนั้น มิได้ตรงกับรูปวรรณยุกต์ที่เห็นในตัวเขียนเสมอไป เช่น รู้ เป็นคำที่มีรูปวรรณยุกต์โท แต่ออกเสียงตรี เป็นต้น

พยางค์ในภาษาไทย

พยางค์เกิดจากการเปล่งเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ตามกันอย่างกระชั้นชิดให้ถูกต้องตามแบบอย่างในภาษาของเรา จนฟังดูเหมือนกับเปล่งเสียงออกมาในครั้งเดียวกัน ซึ่งเรียกว่าการประสมเสียงในภาษา พยางค์หนึ่งอาจจะเป็นคำหนึ่งคำได้ เช่น พ่อ และคำหนึ่งคำอาจมีหลายพยางค์ได้ เช่น บิดา นาฬิกา เป็นต้น

พยางค์หนึ่ง ๆ ประกอบด้วยเสียงอย่างน้อยที่สุด ๓ เสียง คือ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ บางพยางค์มีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์เพิ่มขึ้นอีก ๑ เสียง เรียกว่า เสียงสะกด

เสียงพยัญชนะต้น หมายถึง เสียงเปล่งก่อน เช่น คอ เสียง ก เป็นเสียงพยัญชนะต้น ไร้ง เสียงพยัญชนะ ร เป็นเสียงพยัญชนะต้น นอกจากนี้คำบางคำอาจมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ เช่น กรอ กลี ดรา ขวา ฯลฯ

เสียงสระ หมายถึง เสียงที่เปล่งตามติดมากับเสียงพยัญชนะต้น เช่น เสียง อ ในคำ มี เสียง ๑ ในคำ ๒

เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง เสียงที่เปล่งพร้อมกับเสียงสระ ให้มีระดับสูงต่ำต่างกันไป เช่น เสียงวรรณยุกต์ในคำ นา (เสียงสามัญ) ปา (เสียงเอก) พี (เสียงโท) น้อย (เสียงตรี) หมอ (เสียงจัตวา)

บางพยางค์อาจมีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ ซึ่งหมายถึงเสียงพยัญชนะที่ตามหลังเสียงสระในพยางค์นั้น ๆ เป็นเสียงพยัญชนะที่ปิดท้ายพยางค์ เช่น โยง มี ง เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ กิน มี น เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ ชาม มี ม เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์

ในภาษาไทย เสียงพยัญชนะทั้ง ๒๑ เสียงนั้นใช้เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ไม่ได้ทั้งหมด เรามีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์เพียง ๘ เสียงเท่านั้น จะแบ่งพยางค์เพื่อความสะดวกเป็น ๕ พวก เรียกว่า มาตราทั้งเก้า ได้แก่

๑. แม่ ก กา หมายถึง พยางค์ที่ประสมด้วยเสียงสระสั้นหรือยาวโดยไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น ไก่ ภู ม้า หัน และยังมีพยางค์ในแม่ ก กา ในคำหลายพยางค์

เช่น ในคำต่อไปนี้ กระทรวง อนุญาต ปริมาณ

ในคำ กระทรวง พยางค์แรกเป็นพยางค์ในแม่ ก กา คือ กระ

ในคำ อนุญาต มีพยางค์ในแม่ ก กา ๒ พยางค์ คือพยางค์ที่ ๑ กับพยางค์ที่ ๒ คือ อ (ะ) และ ญ

ในคำ ปริมาณ พยางค์ในแม่ ก กา คือ ป (ะ) และ ริ เมื่อเขียนเป็นตัวอักษรอาจปรากฏรูปสระ หรือไม่ปรากฏรูปสระก็ได้

หมายเหตุ ในภาษาไทย มีการออกเสียงสระอะกึ่งมาตราด้วย เช่น สะกด สะเกิด ชะรอย ราชการ จงอย ออกเสียงพยางค์ที่มีเสียงสระอะเพียงกึ่งมาตรา

๒. แม่ กน หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ น เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น บน สัน จาน สัจจุร กาล บริเวณ ภาพ ฯลฯ

๓. แม่ กง หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ง เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น กง ชง สงฆ์ คาง โรง แสง ฯลฯ

๔. แม่ กม หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ม เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น หมู สนาม เค็ม โคม คุม อิม ฯลฯ

๕. แม่ กก หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ก เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น ตัก จาก สุข ภาค เมฆ ทุกข์ ฯลฯ

๖. แม่ กค หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ค^๑ เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น
สั ราช ผด กฏ ชาติ นาท พุท รศ ไทย ฯลฯ

๗. แม่ กบ หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ป^๒ เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น
กั ขุ สิ เจ็ บา รูป ลพ โลภ ฯลฯ

๘. แม่ เกย หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ย เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น
ขุ เชย พาย สว โอ ดอ ฯลฯ

๙. แม่ เกว หมายถึง พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะ ว เป็นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น
กา ฉิ เร เปล แล้ว ฯลฯ

นักเรียนคงสังเกตได้แล้วว่า การศึกษาเรื่องเสียงในภาษา กับการศึกษาเรื่องตัวอักษรนั้น
 นักเรียนคงต้องแยกศึกษากันเพื่อให้เข้าใจดี ในบทต่อไปนักเรียนจะได้ศึกษาเรื่องตัวอักษร

แบบฝึกหัดที่ ๓

๑. ให้นักเรียนเติมคำ หรือข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์

๑) เสียงในภาษาไทยแบ่งได้เป็น ๓ ชนิด คือ

ก. เสียงพยัญชนะ

ข.

ค.

๒) เสียงสระในภาษาไทยมีทั้งสิ้น เสียง

๓) เสียงสระ อัว เป็นเสียงสระประสมเพราะ

๔) เสียงพยัญชนะที่เกิดจากริมฝีปากทั้งคู่มี ๓ เสียง ได้แก่

๕) เสียงพยัญชนะไทยที่ต้นพยางค์ มีจำนวน.....เสียง

๒. ให้นักเรียนเติมคำ หรือข้อความในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑) เสียงในภาษาที่สูง ๆ ต่ำ ๆ เหมือนเสียงที่เราได้ยินจากเครื่องดนตรี เราเรียกว่าเสียง

.....

^{๑, ๒} ในภาษาไทย พยัญชนะท้ายพยางค์ในแม่กค และแม่กบ เมื่อออกเสียงจริง ๆ เป็นเสียง ค และ ป ตามลำดับ
 หากใช้เป็นเสียง ค และเสียง บ อย่างที่เคยเข้าใจกันมา

๒) เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมีจำนวน.....เสียง คือ

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

๓. เสียงในภาษาที่มีนัยสำคัญนั้นเปลี่ยนแปลงตาม ๆ กันออกมาอย่างกระชั้นชิด จะทำให้เกิด

๔. เสียงพยัญชนะต้น คือ

เสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ คือ

เสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ของไทยเรามีจำนวนเสียง

๕. พยางค์ที่เล็กที่สุดประกอบด้วย

๑)

๒)

๓)

๖. ให้นักเรียนพิจารณาคำต่อไปนี้ว่ามีกี่พยางค์

๑) นักเรียน มี.....พยางค์

๒) มารดา มี.....พยางค์

๓) พยัญชนะ มี.....พยางค์

๔) วรรณยุกต์ มี.....พยางค์

๕) สระ (สระน้ำ) มี.....พยางค์

๗. จงพิจารณาคำต่อไปนี้ แล้วจัดกลุ่มที่มีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์เป็นเสียงเดียวกันไว้เป็นกลุ่ม ๆ เพื่อความสะดวก อาจทำตารางด้วยก็ได้

กฎ	อรรถ	ถวิล	พยัคฆ์	อรุณ	บุทธ	มิตร
เลย	บุญ	กาฬ	จิต	เนตร	มารค	เมฆ
นุช	มาตร	กล	สรรค์	บาป	ภาพ	ดูบ
ไต่	โดย	เรา	ดาว	ปุย	สวย	น้อย

๘. จงพิจารณาคำต่อไปนี้ว่า คำใดมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ ในการพิจารณาให้ลองออกเสียงคำแต่ละคำ ถ้ามีข้อสงสัยให้ปรึกษาครู หรือใช้พจนานุกรม

เจริญ	ครู	กรี	กลีดยุค	กลาโหม	กลด	ชวนชวย
ขวบ	ควาย	ควั่น	พลั่ง	เพลิง	เพลง	กลี

บทที่ ๒

อักษรไทยและหลักการเขียนตัวอักษร

ภาษาไทยมีตัวอักษรสำหรับใช้แทนเสียงต่าง ๆ ทำให้เราสามารถอ่านและเขียนหนังสือเพื่อสื่อความหมายได้โดยสะดวก ตัวอักษรไทยที่ใช้สำหรับแทนเสียงในภาษาไทยมี ๓ ชนิด ได้แก่ ตัวสระ ตัวพยัญชนะ และตัววรรณยุกต์ หรือเรียกว่า รูปสระ รูปพยัญชนะ รูปวรรณยุกต์

นักเรียนได้รู้จักตัวอักษรไทยทั้ง ๓ ชนิดนี้มาแล้วตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา แต่อาจจะไม่ได้สังเกตสิ่งสำคัญบางประการเกี่ยวกับตัวอักษรทั้ง ๓ ชนิดนี้ ฉะนั้นในบทเรียนนี้จะแนะนำให้นักเรียนสังเกตให้มากขึ้น

อนึ่ง ตัวอักษรไทยเหล่านี้ใช้แทนเสียงเท่านั้น ไม่ใช่เครื่องหมายแทนความหมายดังในบางภาษา เช่น ภาษาจีน การเขียนตัวอักษรไทยต้องเขียนให้ถูกต้องตามแบบแผนที่นักเรียนได้เคยเรียนรู้มาแล้ว ตั้งแต่ชั้นต้น เพราะแบบแผนเหล่านี้ได้ผ่านการทดลองปฏิบัติมาแล้วหลายชั่วคน และได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าทำให้เขียนตัวอักษรไทยได้สวยงามเป็นระเบียบและอ่านง่าย เช่น ตัวอักษรไทยที่มีหัว ต้องเขียนหัวให้ชัดเจนและเขียนจากหัวไปหาง ระหว่างตัวอักษรควรเว้นช่องไฟให้พอเหมาะที่จะอ่านได้ง่าย นักเรียนจึงควรตระหนักไว้ด้วย

สระ

นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าเสียงสระเกิดขึ้นได้อย่างไร ต่อไปเราจะสังเกตรูปสระว่ามีอะไรบ้าง

รูปสระ

ภาษาไทยมีรูปสระอยู่ ๒๑ รูป มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน สิ่งที่น่าสนใจก็คือ เราสามารถใช้รูปสระทั้ง ๒๑ รูปได้ ๒ วิธีคือ

วิธีที่ ๑ ใช้สระรูปเดียว

วิธีที่ ๒ ใช้สระหลายรูปประสมกัน

เมื่อใช้ทั้ง ๒ วิธีแล้ว ก็ทำให้เราได้สระไว้ใช้ในภาษาไทยเพิ่มขึ้นเป็น ๓๒ ตัว

รูปสระทั้ง ๒๑ รูปนี้ ถ้าจำชื่อได้ก็สะดวกในการนำไปใช้เรียกให้ตรงกันไม่สับสน นักเรียนแต่ละคนมีชื่อของตน รูปสระแต่ละรูปก็มีชื่อที่นักปราชญ์ไทยได้คิดตั้งขึ้น ล้วนเป็นชื่อที่น่าสนใจทั้งสิ้น

รูปสระ ๒๑ รูป มีชื่อเรียกดังต่อไปนี้

๑. ะ	เรียกว่า	วิสรรชนี
๒. ั	เรียกว่า	ไม้หันอากาศ (ออกเสียงอย่างสระ อะ)
๓. ุ	เรียกว่า	ไม้ไต่คู้
๔. ำ	เรียกว่า	ลากข้าง
๕. ิ	เรียกว่า	พินทุอิ
๖. ี	เรียกว่า	ฝนทอง
๗. ึ	เรียกว่า	นฤคหิต หรือหยาดน้ำค้าง
๘. ื	เรียกว่า	พินหนู
๙. ุ	เรียกว่า	ดินเหยียด
๑๐. ู	เรียกว่า	ดินคู้
๑๑. เ	เรียกว่า	ไม้หน้า
๑๒. ไ	เรียกว่า	ไม้้วน
๑๓. ใ	เรียกว่า	ไม้มลาย
๑๔. โ	เรียกว่า	ไม้โอ
๑๕. อ	เรียกว่า	ตัวอ
๑๖. ย	เรียกว่า	ตัวย
๑๗. ว	เรียกว่า	ตัวว
๑๘. ฤ	เรียกว่า	ตัวรี
๑๙. ฦ	เรียกว่า	ตัวรือ
๒๐. ฦ	เรียกว่า	ตัวลี
๒๑. ฦ	เรียกว่า	ตัวลือ

ข้อสังเกต

รูปสระทั้ง ๒๑ รูปนี้เรานำมาใช้เขียนแทนเสียงสระ ๒๔ เสียง ที่เรียนมาแล้วในบทก่อน ได้ครบถ้วน แล้วยังแทนสระเกิน คือ อำ ไอ โอ เอ ฤ ฦ ฦ ฦ ได้อีก ฉะนั้น ในตำราอักษรวิธีดั้งเดิมของไทยจึงกล่าวว่า ในภาษาไทยมีสระ ๒๑ รูปและแทนเสียงได้ถึง ๓๒ เสียง ดังนี้

๑. อะ	๕. อี	๙. เอะ	๑๓. เอียะ
๒. อา	๖. อื	๑๐. เอ	๑๔. เอีย
๓. อึ	๗. อุ	๑๑. แอะ	๑๕. เอือะ
๔. อื	๘. อุ	๑๒. แอ	๑๖. เอือ

๑๗. อัวะ	๒๑. เอาะ	๒๕. อำ	๒๙. ฤ
๑๘. อัว	๒๒. ออ	๒๖. ไอ	๓๐. ฤา
๑๙. โอะ	๒๓. เอาะ	๒๗. โอ	๓๑. ฤ
๒๐. โอ	๒๔. เอา	๒๘. เอา	๓๒. ฤา

สระเกิน อำ ไอ โอ เอา มีเสียงซ้ำกับ สระ อะ ที่มีตัวสะกด ได้แก่ อัม อัย เอา (อะ + ว)

สระเกิน ฤ ฤา ฤ ฤา มีเสียงพยัญชนะประสมกับสระ อี และ สระ อี ที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ พยัญชนะ ร ในสระ ฤ ฤา (รี รือ) และพยัญชนะ ล ในสระ ฤ ฤา (ลี ลือ)

เวลาเขียนพยางค์ที่ประสมสระ อี ในแม่ ก กา จะต้องเติม อักษร อ ไว้ด้วยเสมอ เช่น มือ คือ ชือ ชือ

รร (ร หัน) ใช้แทนเสียงสระ อะ ได้ มักพบในคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร และในบทประพันธ์ เช่น กรรม ธรรม พรรค อรรถ บรรจง บรรทม กรรเจียก กรรโลง กรรไล

การใช้รูปสระ

การใช้รูปสระแทนเสียงสระนั้น ให้สังเกตว่า บางทีใช้รูปสระเพียงรูปเดียวก็ใช้แทนเสียงได้ บางทีต้องใช้รูปสระหลายรูป จึงจะแทนเสียงได้

สระรูปเดียวที่ใช้แทนเสียง มีดังนี้

๑. ะ	ตัวอย่าง	สะ	มะ	ปัน
๒. า	ตัวอย่าง	ขา	ดา	พา
๓. ิ	ตัวอย่าง	ชิ	มิ	ติ
๔. ุ	ตัวอย่าง	จุ	ดู	พุ
๕. ู	ตัวอย่าง	กู	ปู	ปู
๖. เ	ตัวอย่าง	เข	เซ	เส
๗. ไ	ตัวอย่าง	ได	ไน	ไส
๘. ใ	ตัวอย่าง	งิ	ไป	ไม
๙. โ	ตัวอย่าง	โบ	โม	โล
๑๐. อ	ตัวอย่าง	จอ	คอ	พอ
๑๑. ว	ตัวอย่าง	คว	ปว	สรว (สระเดียวกับ ัว ข้อ ๒๖ หน้า ๑๗)

๑๒. ฤ	ตัวอย่าง	คฤณ	กฤษณ์	พฤษย์
๑๓. ฤา	ปัจจุบันมีใช้บ้างในคำประพันธ์			
๑๔. ฤ	ปัจจุบันไม่นิยมใช้			
๑๕. ฤา	ปัจจุบันไม่นิยมใช้			

สระหลายรูปที่ใช้แทนเสียง มีดังนี้

๑๖.	เ	(๒ รูป)
๑๗.	เ	(๒ รูป)
๑๘.	เ	(๒ รูป)
๑๙.	เ-ะ เ	(๒ รูป)
๒๐.	แ	(๒ รูป)
๒๑.	แ-ะ	(๓ รูป)
๒๒.	เีย	(๔ รูป)
๒๓.	เียะ	(๕ รูป)
๒๔.	เือ	(๔ รูป)
๒๕.	เือะ	(๕ รูป)
๒๖.	ัว	(๒ รูป)
๒๗.	ัวะ	(๓ รูป)
๒๘.	โ-ะ	(๒ รูป)
๒๙.	เือ	(๒ รูป)
๓๐.	เือะ	(๓ รูป)
๓๑.	เัว	(๒ รูป)
๓๒.	เัว	(๒ รูป)
๓๓.	เัวะ	(๓ รูป)

ตำแหน่งรูปสระ

เมื่อสังเกตได้ว่า สระแต่ละรูปเขียนไว้ในตำแหน่งใดแล้ว เช่น อยู่หน้าหรือหลังพยัญชนะ อยู่ใต้หรืออยู่เหนือพยัญชนะ เราก็อาจแบ่งพวกสระตามวิธีเขียนได้ ดังนี้

๑. รูปสระที่เขียนไว้หน้าพยัญชนะมี ๕ ตัว คือ

เอ แอ โอ โอ โอ เช่น เ เข แ เป ไส โ

๒. รูปสระที่เขียนไว้หลังพยัญชนะมี ๕ ตัว คือ

ะ ำ อ ัว ย เช่น กะ ขา คอ เธอ สวน เสีย
กับมี รร (ร หัน) ซึ่งเขียนไว้หลังพยัญชนะเช่นกัน เช่น สรร วรรค

๓. รูปสระที่เขียนไว้เหนือพยัญชนะมี ๔ ตัว คือ

อิ อี อึ อือ เช่น มิ สี รี ลือ

นอกจากนี้ยังมี (ไม้หันอากาศ) ซึ่งเปลี่ยนรูปมาจากวิสรรชนีย์ในคำที่มีตัวสะกด รวมอยู่ด้วยในหมวดนี้

๔. รูปสระที่เขียนไว้ได้พยัญชนะมี ๒ ตัวคือ

อุ อุ

๕. รูปสระที่เขียนไว้ทั้งหน้า และหลังพยัญชนะมี ๑ ตัว คือ

เอะ แอะ โอะ เอา เออะ เออ เอาะ

๖. รูปสระที่เขียนไว้ทั้งเหนือ และหลังพยัญชนะมี ๓ ตัว คือ

อ่า อัว อัวะ

๗. รูปสระที่เขียนไว้ทั้งหน้า เหนือ และหลังพยัญชนะมี ๔ ตัว คือ

เอียะ เอีย เอือะ เอือ

๘. ในแม่ ก กา มีคำที่ใช้ไม่ได้คู่เพียงคำเดียว คือ กี่ เขียนไม่ได้คู่ไว้เหนือพยัญชนะ ก คำบางคำในมาตรามีตัวสะกด เขียนไม่ได้คู่ไว้เหนือพยัญชนะเมื่อต้องการทำให้รู้ว่าเป็นสระเสียงสั้น เช่น เอ็น แกร็น เล็ก แผล้ว ฝล้อย หรือม แหริ่ม หย็อกหย้อย

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. เติมรูปสระในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้คำที่มีความหมายสมบูรณ์

๑) เติมหน้าพยัญชนะ ให้แต่ละคำมีเสียงสระไม่ซ้ำกัน

___ข้า ___รง ___พะ ___เกาะ ___ตี้

๒) เติมหลังพยัญชนะ ไม่ให้เสียงสระแต่ละคำซ้ำกัน เช่น

เร___ เพรา___ เกล___ เกีย___ เร___ เล___

๓) เติมเหนือพยัญชนะ (ใช้เสียงสระซ้ำบ้างก็ได้)

เป็ย เขียว เชือก อิก ถึง จิน สิบ

๒. เขียนรูปสระและเสียงสระของคำต่อไปนี้

	รูปสระ	เสียงสระ
๑) สวน		
๒) กลอง		
๓) ตรวจ		
๔) เดี่ยว		
๕) เผลอ		
๖) เลือก		
๗) ชัย		
๘) ณ		

๘) ผล

๑๐) ศรี

๓. จงอ่านประโยคหรือกลุ่มคำต่อไปนี้แล้วบอกว่า สังเกตเห็นรูปสระเป็นอย่างไร และมีเสียงสระอะไรบ้าง

๑) พี่รักลูกลุง

๒) เพื่อนพาไปเที่ยว

๓) หนูอย่าสู้รู้เลย

๔) เอี้ยวแขนไม้ไผ่ ปวดมาก

๕) ขึ้นชั้นใหม่แล้ว

๔. ช่วยกันเติมพยางค์ในช่องว่าง ให้มีเสียงสระสั้นยาวเป็นคู่กัน ๒ แบบ ดังตัวอย่าง
แบบที่ ๑ ไม่มีพยัญชนะท้ายพยางค์ และเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน เช่น

เกาะ - ก่อ แพะ - แพ้ ละ - ล้า ลี - ลี

แบบที่ ๒ มีพยัญชนะท้ายพยางค์ เช่น

เรา - ราว ดำ - ตาม คัด - คาด

แบบที่ ๑

๑) และ -

๒) เกรอะ -

๓) ปรี -

๔) แยะ -

๕) กะ -

แบบที่ ๒

๑) พุด -

๒) ชก -

๓) มัด -

๔) พับ -

๕) ยึด -

๕. เขียนคำหนึ่งพยางค์ตามที่กำหนดให้ต่อไปนี้ข้อละ ๒ คำ

๑) พยางค์ที่ใช้รูปสระ ๒ รูป เช่น บัว

๒) พยางค์ที่ใช้รูปสระ ๓ รูป เช่น เจาะ

๓) พยางค์ที่ใช้รูปสระ ๔ รูป เช่น เสียด

๔) พยางค์ที่ใช้รูปสระ ๕ รูป เช่น เพียะ

๕) พยางค์ที่ใช้แปลงรูปสระ เช่น รัก

๖) พยางค์ที่ลดรูปสระ เช่น จง

๖. เติม ตัว อ ย ว ในคำสองพยางค์ต่อไปนี้ (เลือกเติมเพียง ๑ ตัว)

๑) ตรีกตร.....ง

๒) ระเบิด.....ย

๓) เกล็ด.....งเกลตา

- ๔) เร็ว.....น
- ๕) พากเพี.....ร
- ๖) อ.....ยพร
- ๗) สมก.....ร
- ๘) ไล่เลี่.....
- ๙) เกลี่.....นคลาย

๑๐) หลอกกล.....ง

๗. แบ่งนักเรียนเป็น ๒ พวก พวกละ ๑๒ คน (ที่เหลือเป็นกรรมการ) ขึ้นหันหน้าหากัน พวกที่ ๑ ตั้งคำถาม พวกที่ ๒ ตอบ เกี่ยวกับชื่อของรูปสระ หรือการประสมรูปสระตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป แล้วพวกที่ ๒ ก็ตั้งคำถามให้พวกที่ ๑ ตอบบ้างสลับกันไป ฝ่ายไหนใครตอบผิดต้องย้ายไปอยู่กับพวกที่ถาม เมื่อครบ ๒๔ คำถามแล้ว พวกไหนมีจำนวนคนมากกว่า เป็นฝ่ายชนะ ตัวอย่างคำถาม เช่น
- สระอะไรมี พันหมู่ประสมอยู่
 สระอะไรมี นฤคหิตประสมอยู่
 สระอะไรมี ตัว ย ประสมอยู่
๘. แบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕ คน ช่วยกันเขียนแผ่นป้าย แสดงความรู้เกี่ยวกับเรื่องสระที่ได้เรียนมาแล้ว เพื่อช่วยให้จำง่ายแล้วส่งผลงานให้ครูตรวจ เลือกแผ่นป้ายที่เขียนได้ถูกต้องสมบูรณ์คิดไว้ที่ป้ายประกาศหน้าชั้น ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสระอาจมีหัวข้อต่อไปนี้
- ๑) สระที่มีเสียงสั้น เสียงยาวเข้าคู่กัน
 - ๒) รูปสระ ๒๑ รูป
 - ๓) รูปสระที่ประสมกันตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป และรูปสระที่ใช้รูปเดียว
๙. แบ่งกลุ่ม ๖ กลุ่ม รับผิดชอบเรื่องการทำบัตรคำเป็นชุด ๆ ดังนี้
- ชุดที่ ๑ บัตรคำ ด้านหน้ามีรูปสระ ด้านหลังมีชื่อของรูปสระ
- ชุดที่ ๒ บัตรคำ ด้านหน้ามีสระที่ใช้รูปสระ ๒ รูปประสมกัน ด้านหลังมีชื่อของรูปสระที่ใช้ประสม

พยัญชนะ

ดั่งที่นักเรียนทุกคนย่อมทราบมาแล้วว่า พยัญชนะไทยมี ๔๔ ตัว คือ

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง

จ ฉ ช ซ ฌ ญ

ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม

ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ

หน้าที่ของพยัญชนะ

รูปพยัญชนะเหล่านี้ทำหน้าที่แทนเสียงพยัญชนะ เราจะเห็นชัดว่าพยัญชนะอะไรทำหน้าที่อย่างไร ก็เมื่อพยัญชนะนั้น ๆ อยู่ในพยางค์

ให้นักเรียนสังเกตพยัญชนะชุดต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้น เช่น กัน ขาน กิด งอ จำ ฉาย ชอบ

นอกจากนี้ ยังมีพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงควบกล้ำ เช่น กราบ กลม กวาง ขริม ขลัง ขวาง กรอง โคลง ความ ตรา ปลอม เพลง

แต่ในภาษาไทย มีตัวอักษรควบกล้ำ ที่ไม่ออกเสียงควบกล้ำ เราเรียกว่าควบไม่แท้ เช่น จริง ไชรี สรง สรวง แสร้ง เสรี ปราศรัย สร้อย

๒. ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด เช่น เทง ชวด คอถ จาน โอบ ชัด ดาว เคย

๓. ทำหน้าที่เป็นตัวอักษรนำและตัวอักษรตาม

ออกเสียง ๒ พยางค์ เช่น

ก. จมูก จรัส ขรอก ตลาด ปรวด (อ่าน ปะ - หรอด) ปรอท (อ่าน ปะ - หรอด) อเนก (อ่าน อะ - เนก) อราม อร่อย อด่องฉ่อง

ข. ขยาย ขนมน ขมวด ขมับ ฉวาง ฉลาด ฉลวย ถนัด ถนิม ถลอก ถวาย ผนัง ผลิต ผนัง ผยอง ผลิต (อ่าน ผะ - หลีก) ฝรั่ง สงวน สมอง สุนัข สนิม สยาม

ออกเสียงพยางค์เดียว เช่น

ก. หงาย หนู หมอ หยัก หยอก หวาย หวิด หรอก หรีด หลอก หลวง

ข. อย่า อยู่ อย่าง อยาก

๔. ทำหน้าที่รักษารูปศัพท์เดิม ซึ่งบางทีอาจไม่ออกเสียง โดยมีเครื่องหมายทัณฑฆาตเขียนกำกับไว้ เช่น พยางค์ สิงห์ (ค, ห = ตัวการ์สันต์) บางทีก็ไม่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับ เช่น พุทธ บาตร ภัทร

๕. ทำหน้าที่เป็นอักษรย่อ เช่น

พ.ศ.	=	พุทธศักราช
ร.ร.	=	โรงเรียน
อ.บ.	=	อักษรศาสตรบัณฑิต
ผอ.	=	ผู้อำนวยการ
ผกก.	=	ผู้กำกับการ

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. จงเขียนพยางค์ ให้มีเสียงเดียวกับพยางค์ต่อไปนี้ โดยใช้รูปอักษรอื่น

๑) ฮ่า.....	๕) เท่า.....
๒) ไข่.....	๖) ก๊ะ.....
๓) ฟึ่ง.....	๗) ฟือ.....
๔) ชู่.....	

๒. จงเติมพยัญชนะต้นลงในช่องว่างในพยางค์ต่อไปนี้โดยไม่ให้ซ้ำกัน

๑) ก	๗) โ..... ง
๒) อง	๘) าะ
๓) น	๙) ย
๔) อะ	๑๐) อน
๕) ย	๑๑) าบ
๖) แ..... ะ	๑๒) ะยง

๓. จงเติมพยัญชนะท้ายพยางค์ที่เป็นตัวสะกดลงในช่องว่างในพยางค์ต่อไปนี้

๑) แก.....	๗) เอ.....
๒) เขียบ.....	๘) จู.....
๓) โฉ.....	๙) พู.....
๔) . วั.....	๑๐) แล.....
๕) บา.....	๑๑) เย.....
๖) เรือ.....	๑๒) เกือ.....

๔. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ ๖ คน เขียนพยางค์ที่มีอักษรควบแท้ อักษรนำ และพยางค์ที่มีตัวอักษรที่ไม่ออกเสียง อย่างละ ๑๐ คำ ทำเสร็จแล้ว ส่งให้ครูตรวจ

๕. ให้นักเรียนรวบรวมอักษรย่อ คนละ ๕ คำ และให้บอกคำเต็มด้วย (ถ้าเขียนอันที่มาจากด้วย ก็จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น)

วรรณยุกต์

คำไทยมีเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ คล้ายเสียงดนตรี ในภาษาไทยจึงมีรูปวรรณยุกต์เป็นตัวช่วยกำหนดเสียงสูงต่ำของพยางค์เหล่านั้น เช่น ปา ป่า ป๋า ป่า ทั้งสี่คำนี้ต่างกันเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งทำให้ความหมายต่างกันไปด้วย

ลองคิดว่า ถ้าเรามีเพียงสระและพยัญชนะ แต่ไม่มีวรรณยุกต์ใช้ จะทำให้เราไม่สามารถเขียนคำที่มีไวยากรณ์ในภาษาไทยได้ครบถ้วน เช่น เราจะไม่มีคำต่อไปนี้ พ่อ แม่ ป้า น้ำ พี่ น้อง ปู่ ย่า บ้าน ห้อง มั่ง ไม้ กล้วย อ้อย ข้าว ไข่ เสื่อ ผ้า ร่ม โถง อ่าง วัง เล่น เทียว ยืม ร้อง ดัม ปิง ย่าง

จะเห็นว่าการมีรูปวรรณยุกต์ช่วยให้เราสามารถเขียนคำในภาษาไทยได้มากพอแก่การสื่อสารในทุกระดับ ลองพิจารณาคำที่เขียนไว้เป็นชุด ๆ ต่อไปนี้ในแถวที่ ๑ เทียบกับแถวที่ ๒

แถวที่ ๑

๑. ขาว ขาว ขาว
๒. ทอง ทอง ทอง
๓. ลม ลม ลม
๔. หาม หาม หาม

แถวที่ ๒

๑. ขาว ข้าว ข้าว
๒. ทอง ท่อง ท้อง
๓. ลม ล่ม ล้ม
๔. หาม ห้าม ห้าม

เราจะเห็นได้ว่า คำแต่ละชุดในแถวที่ ๑ มีความหมายเพียงอย่างเดียว แต่คำในแถวที่ ๒ มีความหมายชุดละ ๓ อย่าง เพียงแต่เรามีรูปวรรณยุกต์ คือ ไม้เอก และไม้โท เป็นเครื่องหมายกำกับคำแต่ละคำเท่านั้น ก็ทำให้เราสามารถเขียนคำที่มีความหมายต่างกันได้ด้วยวิธีการที่สะดวกมาก ดังที่นักเรียนได้ทราบจากบทก่อนแล้วว่า เสียงวรรณยุกต์มี ๕ เสียง แต่รูปวรรณยุกต์ มี ๔ รูป คือ

๑. ' เรียกไม้เอก เช่น ในคำ จำ สู้ ไม่ โล
๒. ˊ เรียกไม้โท เช่น ในคำ แก้ว ให้ รุ่ง เพื่อ
๓. ˋ เรียกไม้ตรี เช่น ในคำ โต๊ะ เอ๊ะ เจียก เป็ก
๔. * เรียกไม้จัตวา เช่น ในคำ จำ โอ แป้ว เก้ง

คำในภาษาไทยทุกคำมีเสียงวรรณยุกต์ แต่ในการเขียนคำบางคำใช้รูปวรรณยุกต์ เช่น ปู่ หิว เจ็บ บางคำไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น นก ภาพ นิดย หมาย

มีคำบางคำที่ออกเสียงไม่ตรงกับรูปวรรณยุกต์ที่กำกับคำนั้น ๆ อยู่ เช่นคำต่อไปนี้

คำ พี่ เพื่อน ไม่ เล่น ร่วม ว่า ย่อ

คำดังกล่าวนี้ใช้รูปวรรณยุกต์เอก แต่ออกเสียงเป็นเสียงวรรณยุกต์โท

ถ้า ร้อ ชี้ แท้ นั้น พ้อง ฟา ไม่ ยัง แล้ว

คำข้างบนนี้ใช้รูปวรรณยุกต์โท แต่ออกเสียงเป็นวรรณยุกต์ตรี

มีพยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว เมื่อเติมรูปวรรณยุกต์เอกแล้วจะออกเสียงเป็นเสียงสั้น

เช่น

แกร่ง - แกร่ง

ดอม - ด่อม

แดง - แด่ง

สอง - ส่อง

แปรง - แปร่ง

ผอง - ผ่อง

เคน - เค่น

หอน - ห่อน

ทอง - ท่อง

แทง - แท่ง

เลน - เล่น

มีพยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว เมื่อเติมรูปวรรณยุกต์โทแล้วจะอ่านออกเสียงสั้น เช่น

แนน - เน้น

(ประ)เคน - เค่น

เวน - เว่น

และมีคำภาษาอื่นที่ไทยรับมาใช้ในภาษาไทย เช่น แข่ง มักใช้ในภาษาพูด

มีพยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว เมื่อเติมรูปวรรณยุกต์เอกแล้วออกเสียงยาวอย่างเดิม เช่น

กราง - กร่าง

บาง - ป่าง

คาง - ค่าง

หาม - ห่วม

เสียด - เสียด

ขาย - ข้าย

คาย - ค้าย

งาย - ง้าย

แยง - แย่ง

แบบฝึกหัดที่ ๓

๑. จงเขียนบอกเสียงวรรณยุกต์ลงในช่องว่างของคำต่อไปนี้ทุกคำ

๑) น้ำขึ้น

น้ำ -

ขึ้น -

๒) ไฟดับ

ไฟ -

ดับ -

๓) พักร้อน

พัก -

ร้อน -

๔) ต่อต้าน

ต่อ -

ต้าน -

๕) แปลกมาก

แปลก -

มาก -

๒. จงแจกคำในสำนวนไทยต่อไปนี้ลงในตารางเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง

สำนวนไทย	เสียงวรรณยุกต์				
	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
๑. ก้างขวางคอ	คอ	—	ก้าง	—	ขวาง
๒. ข้าวยากหมากแพง					
๓. ล้มหมอนนอนเสื่อ					
๔. จับแพะชนแกะ					
๕. อุดเปรี้ยวไว้กินหวาน					

๓. จงแต่งประโยคด้วยคำที่จัดเป็นชุดไว้ต่อไปนี้ ข้อละ ๑ ประโยค (ตามตัวอย่างในข้อ ๑)

๑) สี่ สี่ ผ้าผืนนี้มีสี่สี่	๕) ขอ ข้อ
๒) นา น้ำ	๖) ลวง ล้าง
๓) เสียง เสียง	๗) หอม ห้อม
๔) จอง จ้อง	๘) อวน อ้วน

๔. แบ่งนักเรียนเป็น ๒ กลุ่ม ส่งผู้แทนของกลุ่มเข้าแข่งขันครั้งละ ๒ คน ไปเขียนคำและเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละพยางค์บนกระดานดำ ครูเตรียมชื่อกอกไม้ หรือสัตว์ หรือผลไม้ไว้ประมาณ ๒๐ ชื่อ ให้นักเรียนแข่งกันเขียนเสียงวรรณยุกต์ เช่นคำต่อไปนี้

๑) ชงโค	๑๑) กัดเกล้า
๒) นางแอ้ม	๑๒) มังคุด
๓) เฟื่องฟ้า	๑๓) เสือดาว
๔) คาวเรือง	๑๔) หมาป่า
๕) ลิ่นจี่	๑๕) ม้าลาย
๖) ส้มจุก	๑๖) เต่าตนุ
๗) ชมพู	๑๗) แก้วแมว
๘) มะเหมี่ยว	๑๘) จิ้งจก
๙) ลางสาด	๑๙) กิ้งก่า
๑๐) ช่อนกลิน	๒๐) กางคก

เมื่อจบการแข่งขันแล้ว นับคะแนนข้อละ ๑ คะแนน ฝ่ายไหนถูกมากกว่า ฝ่ายนั้นชนะ ฝ่ายชนะให้ ๔ ดาว ฝ่ายแพ้ให้ ๓ ดาว หรือ ๒ ดาว แล้วแต่กรณี

๕. ให้นักเรียนบอกว่าคำที่ขีดเส้นใต้ในคำประพันธ์ต่อไปนี้ ใช้รูปวรรณยุกต์อะไร และมีเสียงวรรณยุกต์อะไร

๑) เรือชัยไหวว่องวีน รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม

วีน..... รวด.....

๒) เป็นมนุษย์สุดนิคมเพียงลมปาก จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา

สุด..... ยาก..... หิว.....

๓) น้ำชุ่มไว้ใน น้ำใสไว้นอก

ชุ่ม..... ไว้..... ไส..... นอก.....

๔) ภายคว่าเชียนสื่อให้วักล้ว

ว่า..... สื่อ.....

ถึงเห็นดัวสื่อใหญ่ใม่อาจกัด

ใหญ่..... กัด.....

ว้าวรู้ทำสื่อกระดาษวาครูปซัด

ทำ..... ซัด.....

เปริยบรเื่องสัตวีใ้หึ้นเป็นแบคาย

เรื่อง..... แบ.....

๕) ยิงรเียนรเียนไปใหึ้นงน

ยิง..... งน.....

ยิงคันยิงมีที่สงัย

คัน..... ที่.....

ยิงรู้รู้มากยิงยากใจ

รู้..... มาก.....

ยิงคิดคิดเทาใ้ยิงใ้ใ้รเียน

คิด..... ใ้รเียน.....

การประสมอักษร

นักเรียนควรทบทวนถึงเรื่องการประสมเสียงในภาษาไทย ให้เป็นพยางค์เสียก่อน จะเห็นว่า พยางค์แต่ละพยางค์จะต้องมีส่วนประกอบ ๓ ส่วนขึ้นไป คือ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ เช่น แจ้ บางพยางค์ก็มีส่วนประกอบ ๔ ส่วน คือ มีเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ หรือเสียงพยัญชนะตัวสะกดเพิ่มขึ้น เช่น เพื่อน

ในการใช้ตัวอักษรแทนเสียง บางทีก็ใช้ทั้งรูปพยัญชนะ รูปสระ และรูปวรรณยุกต์ เช่น แส่ แจ้ง บางทีก็มีแต่รูปพยัญชนะกับรูปสระเท่านั้น เช่น มี ตา ก็ บางทีก็มีแต่รูปพยัญชนะ เช่น มด คน ณ ดังนั้น นักเรียนจึงควรพิจารณาคำต่าง ๆ ที่เขียน หรือที่นักเรียนเห็นว่า

พยางค์หรือคำที่ไม่ปรากฏรูปสระ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หรือคำนั้น คืออะไร

พยางค์หรือคำที่ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หรือของคำนั้น คืออะไร

ในการประสมตัวอักษรแทนเสียง เรามีวิธีประสมสี่แบบด้วยกัน คือ

๑. การประสม ๓ ส่วน
๒. การประสม ๔ ส่วน
๓. การประสม ๔ ส่วนพิเศษ
๔. การประสม ๕ ส่วน

จะได้ยกตัวอย่างให้เห็นเป็นลำดับไป ดังนี้

การประสม ๓ ส่วน การประสมวิธีนี้ประกอบด้วย พยัญชนะต้น สระ และวรรณยุกต์ อาจใช้ทั้งรูปพยัญชนะ รูปสระ และรูปวรรณยุกต์ ดังตัวอย่าง

แจ้	จ	เป็น	พยัญชนะต้น	ตี	ต	เป็น	พยัญชนะต้น
	แ	เป็น	สระ		๕	เป็น	สระ
	๖	เป็น	วรรณยุกต์ (เสียงโท)		๗	เป็น	วรรณยุกต์ (เสียงจัตวา)

แต่อาจใช้เพียง รูปพยัญชนะ กับ รูปสระ เท่านั้น ดังตัวอย่าง

มี	ม	เป็น	พยัญชนะต้น	ขา	ข	เป็น	พยัญชนะต้น
	๘	เป็น	สระ		๙	เป็น	สระ
		ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์สามัญ)				ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา)	

นอกจากนี้ยังอาจใช้เพียง รูปพยัญชนะ อย่างเดียวเท่านั้น ดังตัวอย่าง

ณ	ณ	เป็น	พยัญชนะต้น	บริหาร	บ	เป็น	พยัญชนะต้น
		ไม่ปรากฏรูปสระ มีเสียง สระอะ				ไม่ปรากฏรูปสระ มีเสียง สระอะ	
		ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์ตรี)				ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์สามัญ)	

สุติ ต เป็น พยัญชนะต้น
ไม่ปรากฏรูปสระ มีเสียง สระอะ
ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์เอก)

การประสม ๔ ส่วน การประสมวิธีนี้ประกอบด้วย พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด) อาจใช้ทั้งรูปพยัญชนะ รูปสระ รูปวรรณยุกต์ และรูปพยัญชนะท้ายพยางค์ ดังตัวอย่าง

ก้าน	ก	เป็น	พยัญชนะต้น	น้อย	น	เป็น	พยัญชนะต้น
	๑	เป็น	สระ		๒	เป็น	สระ (เสียงออ)
	๓	เป็น	พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)		๔	เป็น	พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
	๕	เป็น	วรรณยุกต์ (เสียงโท)		๖	เป็น	วรรณยุกต์ (เสียงตรี)

แต่อาจใช้เพียงรูปพยัญชนะ รูปสระ และรูปพยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด) เท่านั้นก็ได้ ดังตัวอย่าง

สา ง ส เป็น พยัญชนะต้น
 ำ เป็น สระ
 ง เป็น พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา)

จิ บ จ เป็น พยัญชนะต้น
 ี เป็น สระ
 บ เป็น พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์เอก)

นอกจากนี้ยังอาจใช้เพียงรูปพยัญชนะ กับ รูปพยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด) เท่านั้น ดังตัวอย่าง

ม ด ม เป็น พยัญชนะต้น
 ไม่ปรากฏรูปสระ (มีเสียงสระโอะ)
 ด เป็น พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์ตรี)

พ ร พ เป็น พยัญชนะต้น
 ไม่ปรากฏรูปสระ (มีเสียงสระออ)
 ร เป็น พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์สามัญ)

การประสมสี่ส่วนพิเศษ คือ การประสมสามส่วนนั่นเอง แต่มีตัวการันต์ ประกอบเพิ่มขึ้นอีก ๑ ตัว จึงทำให้กลายเป็นสี่ส่วน ดังตัวอย่าง

เล่ ห์ ล เป็น พยัญชนะต้น
 ะ เป็น สระ
 ้ เป็น วรรณยุกต์ (เสียงโท)
 ห เป็น ตัวการันต์ มีเครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) กำกับ

พื ร ์ พ เป็น พยัญชนะต้น
 (กล้ำหาญ) ั เป็น สระ
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (เสียงสามัญ)
 ร เป็น ตัวการันต์ มีเครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) กำกับ

การประสมห้าส่วน คือ การประสมสี่ส่วนนั่นเอง แต่มีตัวการันต์ประกอบเพิ่มขึ้นอีก ๑ ตัว จึงทำให้กลายเป็นห้าส่วน ดังตัวอย่าง

สิง ห์ ส เป็น พยัญชนะต้น
 ะ เป็น เสียงสระ
 ง เป็น พยัญชนะท้ายพยางค์ (ตัวสะกด)
 ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ (มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา)
 ห เป็น ตัวการันต์ มีเครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) กำกับ

แบบฝึกหัดที่ ๔

๑. จงบอกว่าคำต่อไปนี้มีกี่พยางค์

๑) รัฐบาล

๒) ทานตะวัน

๓) กรองกาญจน์

๔) สัตตบุษย์

๕) กุลิกจ้อ

๖) ระอิดระอา

๒. จงแยกส่วนประกอบของพยางค์ต่อไปนี้

๑) ข้าว

๒) สังข์

๓) เสาร์

๔) ปลวก

๕) โรจน์

๖) พิมพ์

๓. จงเขียนคำตามที่กำหนดต่อไปนี้

๑) คำที่มีสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย มะ ๔ คำ

๒) คำที่มีสามพยางค์ขึ้นต้นด้วย สา ๔ คำ

๓) คำที่มีสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย กระ ๔ คำ

๔) ชื่อสถานที่หรือเมืองที่มีสี่พยางค์ ๔ ชื่อ

๔. แบ่งกลุ่มนักเรียนรวบรวมคำที่มีสองพยางค์ สามพยางค์ และสี่พยางค์ ให้ได้ประเภทละ ๒๐ คำ

๕. ให้นักเรียนแต่ละคนรวบรวมคำที่อ่านพบในหนังสือพิมพ์สัก ๓๐ คำ โดยแยกเป็นคำหรือพยางค์ที่ประสมสามส่วน ประสมสี่ส่วน และประสมห้าส่วน

หลักการเขียนตัวอักษร

หลักการเขียนตัวอักษรในที่นี้ก็คือ การเขียนตัวอักษรไทยให้ถูกต้อง ตามระเบียบของภาษาไทยนั่นเอง เรียกสั้น ๆ ได้ว่า เขียนให้ถูกหลักอักษรวิธีไทย

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการเขียนตัวอักษรไทย ดังต่อไปนี้

การเขียนสระ

การเขียนรูปสระ บางครั้งก็คงรูป เช่น จะ ปะ เตะ บางครั้งก็ลดรูป เช่น ษ นก พญ ัน จร บางครั้งก็เปลี่ยนแปลงรูปไป เช่น กี่ จัด เกิด เป็น กรณ

การเขียนพยัญชนะ

การเขียนพยัญชนะต้น ต้องเลือกใช้พยัญชนะให้ถูกต้องตามความหมายของคำ เช่น ศพ สบ การเขียนพยัญชนะสะกด ต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความหมายของคำเช่นกัน และต้องรวมถึงตัวการันต์ด้วย พยัญชนะสะกดนั้น บางมาตราใช้ได้เพียงตัวเดียว บางมาตราที่ใช้ได้หลายตัว

๑. มาตราที่ใช้ตัวสะกดได้เพียงตัวเดียว ได้แก่

ก. มาตราแม่ กง เช่นในคำ กาง ขัง กรัง งง จริง พलग โปร่ง

ข. มาตราแม่ กม เช่นในคำ ชิม คม งาม โคม แคม เดิม ต่อม โคม ยาม แรม

ธ	โกรธ พิโรธ พิรุธ ปฏิเสธ
ต	รส เบญจเทศ โอรส โสฬส ปัสสาวะ
ศ	อากาศ ปราศจาก เพศ ทศ เลิศ
ษ	โกษ โทษ พิช ราชฎร์ เชษฐ์ โษษฐ์

ค. มาตราแม่ กบ มีพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดได้ และมีตัวอย่างคำที่ใช้ในภาษาไทย ดังนี้

พยัญชนะสะกด

ตัวอย่างคำ

บ	กับ ขาบ กรีบ
ป	รูป บาป สัปดาห์
พ	นพ เทพ ภาพ
ฟ	กราฟ ปู๊ฟ (คำที่มาจากภาษาอังกฤษ)
ภ	ลาก โลภ

ง. มาตราแม่ กน มีพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดได้ และมีตัวอย่างคำที่ใช้ในภาษาไทย ดังนี้

พยัญชนะสะกด

ตัวอย่างคำ

น	กัน ขาน เงิน
ณ	คุณ บริเวณ โสณณ
ญ	เจิญ จรญ ปัญญา
ร	การ พร ศรี
ล	กาล พล รัฐบาล
พ	กาพ จุฬ

การเขียนวรรณยุกต์

๑. ต้องวางให้ถูกตำแหน่ง เช่น

ด้วย ต้องวาง ' เหนือตัว ด และก่อนไปทางขวา

เครื่อง ต้องวาง ' เหนือตัว ร และก่อนไปทางขวาเช่นกัน

๒. ไม่เติมรูปวรรณยุกต์ในคำที่มีเสียงวรรณยุกต์นั้น ๆ อยู่แล้ว เช่น นะ อะ โผละ

แบบฝึกหัดที่ ๕

๑. จงเลือกเติมพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ เช่น อา อี อุ โอ ลงในช่องว่างในข้อต่อไปนี้ให้เป็นคำที่มีความหมาย และให้ใช้สระเดียวกันในแต่ละข้อ

- ๑)ไรราษาทัย
 ๒)พิศย์พรภรณ์รณณ์
 ๓)รสภาสภาสชา
 ๔)สุกไสดำแดงโหนหน

๒. จงจัดคำต่อไปนี้ไว้ในช่องที่บอกวิธีเขียนรูปสระให้ถูกต้อง

ยศ พระ เกียรติ เดช พร ศรี จักร วรรณ เพ็ญ เพชร เหลือง หมวด พงศ์ พลอย
 เพียร เพราะ ผลั้วะ เจอะ เพ็ลึง สั้งค์ เสรีจ อรรณ

คงรูป	แปลงรูป	ลดรูป

๓. จงเขียนพยางค์ในคำต่อไปนี้ให้สมบูรณ์โดยเติมตัวสะกดให้ถูกต้องและได้ความหมาย

- ๑) ทา.....ตะว..... ๘) ออ.....ลี.....
 ๒) ถ.....สา..... ๙) หล.....ฐา.....
 ๓) จั.....หวั..... ๑๐) ช.....เช.....
 ๔) บั.....คา..... ๑๑) รอ.....กอ.....
 ๕) สุ.....ท..... ๑๒) ส.....ปร.....
 ๖) ส.....ดี..... ๑๓) ปรา.....ปรา.....
 ๗) ส.....สั..... ๑๔) รว.....รว.....
 ๘) กั.....ห้.....

ก. मात्रาแม่ เกย เช่นในคำ กาย เขย ง่าย จ่าย โขย เคย ป้าย พลอย สอย
น้อย

ง. मात्रาแม่ เกอว เช่นในคำ กาว ขาว คราว ฉิว จีว แจว แช่ว แห้ว แพรว

๒. मात्रาที่ใช้ตัวสะกดได้หลายตัว ได้แก่

ก. मात्रาแม่ กก มีพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดได้ และมีตัวอย่างคำที่ใช้ในภาษาไทย
ดังนี้

พยัญชนะสะกด

ตัวอย่างคำ

ก	กัก โขก คอก จาก แฉก ชีก
กร	จักร ศุกร
ข	เลข สุนัข มุข สุข
ค	ภาค โภค โรค วรรณ มรรค
คร	อัคร
ฅ	เมฅ โอม

ข. मात्रาแม่ กค มีพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดได้ และมีตัวอย่างคำที่ใช้ในภาษาไทย ดังนี้

พยัญชนะสะกด

ตัวอย่างคำ

ค	กัค ชาค คิค งวค ญค เป็ด
จ	เก็จ กาจ เสร็จ สัจจะ นิจ โจรณ์
ช	ราช เวช สมโภช
ชร	เพชร วัชร
ช	ก้าช กรีช
ฅ	กฅ มงกฅ
ฎ	ปรากฏ นาฎ
ฐ	รัฐ โภฐ อุฐ
ฑ	ครุฑ
ฒ	วัฒนา พัฒนา วิโรฒ
ด	ฆาต รัตน์ สาทิต อนุญาต อาทิตย
ต	วัตร นัตร
ถ	รถ ปรารถนา อรรถ นาถ
ท	ปรามอทย พุทธ ลัทธิ ประเภท
ทร	ภัทร

๔. จงนำคำในแถวที่ ๒ มาเติมในช่องว่างหน้าตัวเลขแถวที่ ๑ ให้ได้คำที่มีตัวสะกดอยู่ในมาตราเดียวกัน และสระเดียวกัน

๑) พจน์	๑) วิทย์
๒) พัฒน์	๒) บาป
๓) เก็จ	๓) เวช
๔) สุตร	๔) ศูนย์
๕) เพศ	๕) โลก
๖) ฤณ	๖) ยศ
๗) ทิศ	๗) เจ็ด
๘) ลาก	๘) อฐ
	๙) โซติ
	๑๐) รัตน์

๕. จงเขียนมาตราตัวสะกดลงในช่องว่างหน้าคำที่จัดไว้เป็นชุด ต่อไปนี้

๑) แม่.....	สกล ถนน ผจญ
๒) แม่.....	สุข ศักดิ์ เมฆ
๓) แม่.....	การ กภาพ กาญจน์
๔) แม่.....	ชีพ กรีบ (ประ) ทิป
๕) แม่.....	(เก) สัช สัตย์ (บริ) ษัท

แบบฝึกหัดที่ ๔

๑. จงบอกคำต่อไปนี้ที่มีพยางค์

๑) รัฐบาล	๒) ทานตะวัน	๓) กรองกาญจน์
๔) สัตตบุษย์	๕) กุลิกจ้อ	๖) ระอิดระอา

๒. จงแยกส่วนประกอบของพยางค์ต่อไปนี้

๑) ข้าว	๒) สังข์	๓) เสาร์
๔) ปลวก	๕) โรจน์	๖) พิมพ์

๓. จงเขียนคำตามที่กำหนดต่อไปนี้

- ๑) คำที่มีสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย มะ ๔ คำ
- ๒) คำที่มีสามพยางค์ขึ้นต้นด้วย สา ๔ คำ
- ๓) คำที่มีสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย กระ ๔ คำ
- ๔) ชื่อสถานที่หรือเมืองที่มีสี่พยางค์ ๔ ชื่อ

๔. แบ่งกลุ่มนักเรียนรวบรวมคำที่มีสองพยางค์ สามพยางค์ และสี่พยางค์ ให้ได้ประเภทละ ๒๐ คำ

๕. ให้นักเรียนแต่ละคนรวบรวมคำที่อ่านพบในหนังสือพิมพ์สัก ๓๐ คำ โดยแยกเป็นคำหรือพยางค์ที่ประสมสามส่วน ประสมสี่ส่วน และประสมห้าส่วน

หลักการเขียนตัวอักษร

หลักการเขียนตัวอักษรในที่นี้ก็คือ การเขียนตัวอักษรไทยให้ถูกต้อง ตามระเบียบของภาษาไทยนั่นเอง เรียกสั้น ๆ ได้ว่า เขียนให้ถูกหลักอักษรวิธีไทย มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการเขียนตัวอักษรไทย ดังต่อไปนี้

การเขียนสระ

การเขียนรูปสระ บางครั้งก็คงรูป เช่น จะ ปะ เตะ บางครั้งก็ลดรูป เช่น ษ นก พญ ัน จร บางครั้งก็เปลี่ยนแปลงรูปไป เช่น ก็ จัด เกิด เป็น กรณ

การเขียนพยัญชนะ

การเขียนพยัญชนะต้น ต้องเลือกใช้พยัญชนะให้ถูกต้องตามความหมายของคำ เช่น ศพ สบ การเขียนพยัญชนะสะกด ต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความหมายของคำเช่นกัน และต้องรวมถึงตัวการันต์ด้วย พยัญชนะสะกดนั้น บางมาตราใช้ได้เพียงตัวเดียว บางมาตราที่ใช้ได้หลายตัว

๑. มาตราที่ใช้ตัวสะกดได้เพียงตัวเดียว ได้แก่

- ก. มาตราแม่ กง เช่นในคำ กาง ขัง กรัง งง จริง พलग โปร่ง
- ข. มาตราแม่ กม เช่นในคำ ชิม คม งาม โคม แ่ม เดิม ต่อม โคม ยาม แรม

บทที่ ๓

ไตรยางศ์และการผันอักษร

ไตรยางศ์

เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ดังที่นักเรียนได้ทราบมาแล้ว นักปราชญ์ทางภาษาในสมัยก่อนจึงได้จัดแบ่งตัวพยัญชนะไทยออกเป็น ๓ หมู่ ที่เรารู้จักหรือเรียกกันว่า ไตรยางศ์ แปลว่า สามส่วน (มาจากคำว่า ไตร = สาม, องค์ = ส่วน) ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การผันอักษร การเขียน และอ่านคำในภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

ไตรยางศ์ หรืออักษร ๓ หมู่

หมู่ที่ ๑ เรียกว่า อักษรสูง มี ๑๑ ตัว คือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ส ษ ห

หมู่ที่ ๒ เรียกว่า อักษรกลาง มี ๘ ตัว คือ ก จ ด ต ถ ฎ บ ป อ

หมู่ที่ ๓ เรียกว่า อักษรต่ำ มี ๒๔ ตัว คือ ค ฅ ฉ ง ช ซ จ

ญ ฎ ฌ ฌ ฑ ฒ น

พ ฟ ภ ม ย ร ล

ว พ ฮ

การอ่านพยัญชนะในหมู่ที่ ๑ หรืออักษรสูง ให้ออกเสียงพยัญชนะประสมกับสระออ เป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวาเหมือนกันทั้งหมู่ เช่น ขอ ฉอ ผอ

การอ่านพยัญชนะในหมู่ที่ ๒ หรืออักษรกลาง ให้ออกเสียงพยัญชนะประสมกับสระออ เป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ เช่น กอ จอ ตอ

การอ่านพยัญชนะในหมู่ที่ ๓ หรืออักษรต่ำ ให้ออกเสียงพยัญชนะประสมกับสระออ เป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ เช่น คอ งอ ซอ

นักเรียนจะสังเกตได้ว่า การอ่านออกเสียงพยัญชนะตามวิธีข้างต้น นั้น พยัญชนะหมู่ที่ ๑ หรือกลุ่มอักษรสูงเท่านั้นที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างจากหมู่อื่นอีก ๒ หมู่

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. ให้นักเรียนฟังครูออกเสียงคำต่อไปนี้แล้วทำตาม

ชั้น ฉิว ฐาน แถว โผ ฝา ศรี เสา เห็น

๒. ให้นักเรียนอ่านออกเสียงอักษรสูง ทั้ง ๑๑ ตัว สัก ๓ - ๔ เที่ยว

๓. ให้นักเรียนคอยฟังครู ครูจะออกเสียงทีละ ๓ คำ ให้นักเรียนเลือกว่าคำใดมีเสียงเหมือนเสียงพยัญชนะหมู่ที่ ๑ หรืออักษรสูง ให้เขียนคำนั้นลงในกระดาษคำตอบ

๑) ขวา	เอง	แจว
๒) ปลา	แกง	สี
๓) แม่	เทา	อิง
๔) แกว	ไผ	เปลว
๕) หน	มัน	กลาย
๖) เขา	ไป	แพง
๗) เซ	เจ	ปู
๘) ถัว	กาง	ใจ
๙) แด	ไฟ	ลุง

๔. ให้นักเรียนฝึกหัดอ่านออกเสียงข้อความข้างล่างนี้ และให้สังเกตระดับเสียง (เสียงวรรณยุกต์) ของคำที่ขีดเส้นใต้ แล้วเขียนคำที่นักเรียนรู้สึกว่ามีเสียงระดับเดียวกันไว้เป็นพวก ๆ

- ๑) นักเรียนต้องรู้ค่าของเวลา
- ๒) เธอว่าอะไร ฉันยังไม่ทันฟัง
- ๓) อย่ามักเล่านิทานให้ฉันฟังก่อนนอน
- ๔) เอาใส่บา^๑แบกไปดิกว่าหิ้ว
- ๕) เธอเดินฝ่าฝนจึงเป็นหวัด
- ๖) ดมยาไก่อต้องใส่ข่า
- ๗) เขาใช้ขวานผ่าฟืน
- ๘) ดมน้ำส้มแก้กระหาย
- ๙) ก้มลงชิ
- ๑๐) ขอไม้ขีดสักก้าน
- ๑๑) หนังสือไกรมาอยู่บนโต๊ะฉัน
- ๑๒) เอ๊ะ เธอไม่ไปด้วยดอกหรือจ๊ะ

- ๑๓) ปูเป็นชื่อเล่นของสุดาพร
- ๑๔) เสือโคร่งเหลืองอ้อย
- ๑๕) ดอกเอ๋ยดอกสร้อย
- ๑๖) คาจำ หนูหิวข้าว
- ๑๗) เธอไม่รู้จักขนมโก๋หรือ

การผันอักษร

การออกเสียงพยางค์ที่ใช้พยัญชนะตัวเดียวกัน เสียงสระเดียวกัน แต่เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไป เราเรียกว่า “ผัน” เช่น

ดู ดู ดู
จิง จิง จิง จิง จิง
คำ คำ คำ

ก่อนที่จะผันอักษรได้ นักเรียนจำเป็นจะต้องเข้าใจเรื่องความหมายของคำต่อไปนี้ก่อน

๑. คำเป็น คำตาย

คำเป็น หมายถึง

- ๑) พยางค์ที่มีเสียงสระยาวใน แม่ ก กา เช่น กา ปู โด
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายพยางค์ หรือพยัญชนะสะกด ง น ม ย ว ซึ่งเป็นพยางค์ในมาตรา กง กน กม เกย เกอว นั่นเอง เช่น จิง นาง กิน ก่อน ป่ม ซ้อม พราย ขุข ด้วย เกลียว หิว

ขอให้สังเกตว่า เสียงสระของ คำเป็น ในข้อ ๒) มีทั้งสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว คำตาย หมายถึง

- ๑) พยางค์ที่มีสระเสียงสั้นในแม่ ก กา เช่น ปะ ดี เตะ และ ลู
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายพยางค์หรือพยัญชนะสะกด ก ด บ ซึ่งเป็นพยางค์ในมาตรา กก กค กบ นั่นเอง เช่น นก โกรก มัด คาช รับ เรียบ

ขอให้สังเกตว่า เสียงสระของ คำตาย ในข้อ ๒) มีทั้งสระเสียงสั้น และสระเสียงยาว พยัญชนะในแต่ละหมู่ เมื่อเรานำมาประสมกับสระและวรรณยุกต์ ก็จะได้พยางค์ (ซึ่งอาจเป็น คำเป็น หรือ คำตาย ก็ได้)

- ๒. พื้นเสียง หมายถึง พยางค์ที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์
ต่อไปนี้จะเป็นการผันอักษรทีละหมู่

อักษรกลาง

นักเรียนคงจำได้ว่า พยัญชนะที่เรียกว่า อักษรกลาง หรือที่อยู่ในหมู่อักษรกลางมี ๕ ตัว คือ

ก จ ด ต ฎ ฏ บ ป อ

พยัญชนะทั้ง ๕ ตัว นี้ ถ้าเรานำมาประสมกับสระเดียวกัน และใช้รูปวรรณยุกต์เดียวกัน จะออกเสียงวรรณยุกต์ได้ตรงกันทั้งหมด แต่มีเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้นที่ต่างกันออกไป เช่น

กา จา คำ ค้า ปา ป่า อ่า

กุง จุง คุง ค้าง บุง ปุง อุง

ต่อไปนี้จะผันอักษรกลาง

อักษรกลางคำเป็น

ผันเสียงเป็นเสียงสามัญ เช่น กา ดง จน ปม เตย กลอง
 ผันด้วย ' เป็น เสียงเอก เช่น ก่า ค้ง จ้น ป้ม เต้ย กล่อง
 ผันด้วย " เป็น เสียงโท เช่น ก้า ค้าง จั่น ปีม เต้ย กล้อง
 ผันด้วย ˆ เป็น เสียงตรี เช่น ก๊า ค้าง จิ้น ปีม เต้ย กล้อง
 ผันด้วย * เป็น เสียงจัตวา เช่น ก๋า ค้ง จ้น ปีม เต้ย กล้อง

จะเห็นว่า อักษรกลางคำเป็น ผันได้ครบทั้ง ๕ เสียง และเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ก็จะตรงกับรูปวรรณยุกต์ด้วย

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
ปา	ป้า	ป๊า	ป๊า	ป๊า
เตย	เต้ย	เต้ย	เต้ย	เต้ย
เกง	เก้ง	เก้ง	เก้ง	เก้ง
กลอง	กล่อง	กล้อง	กล้อง	กล้อง

อักษรกลางคำตาย

ผันเสียงเป็นเสียงเอก เช่น ปะ กาก จด โบก
 ผันด้วย ' เป็น เสียงโท เช่น ป๊ะ ก้าก จัด ไบ้ก
 ผันด้วย ˆ เป็น เสียงตรี เช่น ป๊ะ ก้าก จัด ไบ้ก
 ผันด้วย * เป็น เสียงจัตวา เช่น ป๊ะ ก้าก จัด ไบ้ก

หมายเหตุ : คำที่ยกมาเป็นตัวอย่าง เพียงเพื่อให้เห็นวิธีผัน คำเหล่านั้นอาจไม่มีที่ใช้เป็นปกติในภาษาก็ได้

อักษรต่ำ

พยัญชนะที่เรียกว่าอักษรต่ำ มี ๒๔ ตัว คือ ก ท ฃ ง ช ฅ ฌ ญ จ ฎ ฏ ฑ
ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว พ ฮ

พยัญชนะทั้ง ๒๔ ตัวนี้ ถ้านำมาประสมกับสระเดียวกัน และใช้รูปวรรณยุกต์เดียวกัน จะออกเสียงวรรณยุกต์ได้ตรงกันทั้งหมด ต่างกันแต่เสียงพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น เช่น

กั ง ฅ ฌ

ก๊อ ฅ๊อ ฌ๊อ ฌ๊อ

ต่อไปนี้จะผันอักษรต่ำ

อักษรต่ำคำเป็น

ผันเสียงเป็นเสียงสามัญ เช่น กา ชน โคน วาว เซย

ผันด้วย ' เป็นเสียงโท เช่น คำ ช่น โค่น ว่าว เซ้ย

ผันด้วย ˊ เป็นเสียงตรี เช่น ค้า ชั่น โค้น ว้าว เซ้ย

จะเห็นว่า อักษรต่ำ คำเป็น ผันได้ ๓ เสียงคือ

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
กา	—	คำ	ค้ำ	—
เนิน	—	เนิ่น	เนิ่น	—
โม	—	ม่	ม่	—

อักษรต่ำคำตาย

สระเสียงสั้น

ผันเสียงเป็นเสียงตรี เช่น กะ นัด รัก

ผันด้วย ' เป็นเสียงโท เช่น ค่ะ นัด รั๊ก

สระเสียงยาว

ผันเสียงเป็นเสียงโท เช่น มาก เชิด โนด

ผันด้วย ˊ เป็นเสียงตรี เช่น ม้าก เช็ด ไนด

จะเห็นว่า อักษรต่ำคำตาย สระเสียงสั้น ผันได้ดังนี้

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
—	—	ค่ะ	คะ	—

อักษรคำตายสระเสียงยาว ผันได้ดังนี้

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
—	—	มาก	มำก	—
—	—	โนด	โน๊ด	—

หมายเหตุ : การผันคำตายด้วยไม้จัตวา มีผู้ใช้เป็นครั้งคราว แต่ออกเสียงวรรณยุกต์ไม่สะดวกเหมือนเสียงจัตวาของคำเป็น

อักษรสูง

พยัญชนะที่เรียกว่า อักษรสูง มี ๑๑ ตัว คือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ห

พยัญชนะทั้ง ๑๑ ตัวนี้ ถ้าเรานำมาประสมสระเดียวกัน และใช้วรรณยุกต์เดียวกัน จะออกเสียงวรรณยุกต์ได้ตรงกันทั้งหมด ต่างกันแต่เสียงพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น เช่น

ข้า ฉ่า ส่า

ข้า ฉ่า ส่า

ต่อไปนี้จะผันอักษรสูง

อักษรสูงคำเป็น

พื้นเสียงเป็นเสียงจัตวา เช่น ขา ผง เขย สาว

ผันด้วย ' เป็นเสียงเอก เช่น ข้า ผ่ง เข๋ย ส่าว

ผันด้วย ˊ เป็นเสียงโท เช่น ข้า ผั่ง เข้ย ส้าว

จะเห็นว่า อักษรสูงคำเป็นผันได้ดังนี้

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
—	ส่า	ส้าว	—	สา
—	เขย	เข้ย	—	เขย

อักษรสูงคำตาย

พื้นเสียงเป็นเสียงเอก เช่น สะ ผลิ ผาก บุค

ผันด้วย ˊ เป็นเสียงโท แต่คำที่ผันได้ไม่มีที่ใช้ หรือไม่มีความหมายในภาษาไทย จึงไม่

จำเป็นต้องแสดงไว้

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. ฝีกออกเสียงให้แม่นยำ

จงออกเสียงคำต่อไปนี้ให้ครบ ๕ เสียงตั้งแต่เสียงสามถึงจัตวา (โดยไม่ต้องคำนึงถึงความหมาย)

๑) ปา _ _ _ _

๒) _ จู _ _ _

๓) _ _ _ _ ตี

๔) _ โกง _ _ _

๕) _ _ อ่าง _ _

๒. ให้นักเรียนฟังครูอ่านคำที่จัดไว้ชุดละ ๓ คำ แล้วเลือกกว่าคำใดมีเสียงวรรณยุกต์ต่างออกไปจากคำอื่น ให้เขียนเฉพาะตัวอักษรประจำคำนั้นลงในกระดาษคำตอบ

๑) ก. วาน	ข. หาด	ค. สาบ
๒) ก. ค่าย	ข. ด้าน	ค. ส่วย
๓) ก. ลาด	ข. คม	ค. ฟาก
๔) ก. กล้วย	ข. ล้ม	ค. เสียน
๕) ก. ปาด	ข. แจ่ว	ค. แจก
๖) ก. ไข่	ข. แกง	ค. หิว
๗) ก. หวาน	ข. หา	ค. งง
๘) ก. ไต่	ข. ค่ะ	ค. และ
๙) ก. ใส่	ข. แฝก	ค. จม
๑๐) ก. ฝไ	ข. จัก	ค. เขน

๓. ให้นักเรียนเปิดหนังสือเรียน คัดคำพยางค์เดียวที่มีเสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา (ไม่ต้องคำนึงถึงรูปวรรณยุกต์) มาอย่างละ ๑๐ คำ

๔. ให้นักเรียนคัดคำที่มีรูปวรรณยุกต์และเสียงวรรณยุกต์ตรงกันมา ๕ คู่

๕. ให้นักเรียนหัดอ่านออกเสียงคำต่อไปนี้

ละ ละ ล่า ล้า

จะ จ๊ะ จ้า จ๊ะ จ้า

ขา ข้า คำ ฆ่า

ก้า ก้าน ก้าบ ก้าก

ไต่ ไต่ โนะ โนะ ละ ละ แวะ แวะ

โคน คน เสน เล้น เขน เข้น วาน วัน วาง วัง

ลาก ลัก ฟาด ฟัด คาบ กับ กาด คัด

แพบ แพ็บ แอบ แ็บ

๖. ให้นักเรียนจับคู่กัน คนหนึ่งหาคำมาให้เพื่อนฟัง ให้ผู้ฟังบอกเสียงวรรณยุกต์

๗. ให้เขียนคำพยางค์เดียวตามที่กำหนดให้ต่อไปนี้

๑) คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์และมีเสียงเอก ๖ คำ ใช้ตัวอักษรตัวแรกเป็นตัวอักษรกลาง โดยไม่ซ้ำกัน

๒) คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์และมีเสียงโท ๑๒ คำ ใช้ตัวอักษรตัวแรกเป็นอักษรต่ำโดยไม่ซ้ำกัน

อักษรคู่ อักษรเดี่ยว

อักษรต่ำ ๒๔ ตัว ยังแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ

๑. อักษรคู่ คือ อักษรต่ำที่มีอักษรสูงเป็นคู่ มี ๑๔ ตัว ได้แก่ ก ท ฉ ช ฌ จา ฉ ท ฐ
พ ฟ ภ ฮ จับคู่กับอักษรสูงได้ ๗ คู่ ดังนี้

ก ท ฉ

คู่กับ

ข จ

ช ฌ

คู่กับ

ฉ

จา

คู่กับ

ศ ษ ส

ฉ ท ฐ

คู่กับ

ฐ ถ

พ ภ

คู่กับ

ผ

ฟ

คู่กับ

ฝ

ฮ

คู่กับ

ห

อักษรคู่เหล่านี้เมื่อนำอักษรสูงที่เป็นคู่กันมาผันร่วมกันในระหว่างคู่ของตน จะได้เสียงวรรณยุกต์ครบทั้ง ๕ เสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สามัญ

เอก

โท

ตรี

จัตวา

กา

ข้า

{ ก่า
ข้า

ก้า

ขา

ชา

ฉ่า

{ ช่า
ฉ่า

ช้า

ฉา

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
ชา	สา	{ ซ่า ส้า	ซ้า	สา
ทา	ถา	{ ท่า ถ้า	ท้า	ถา
พา	ปา	{ ป่า ป้า	ป้า	ปา
ฟา	ฟา	{ ฟ่า ฝ้า	ฟ้า	ฟา
ฮา	หา	{ ฮ่า ห้า	ห้า	หา

๒. อักษรเดี่ยว คือ พยัญชนะที่ไม่มีอักษรสูงเป็นคู่ มี ๑๐ ตัว ได้แก่ ง ญ ณ น ม ย ร ล ว พ

อักษรเดี่ยว ๑๐ ตัวนี้ ถ้าต้องการจะผันให้ครบวรรณยุกต์ทั้ง ๕ เสียง ต้องให้ ห นำ เช่น

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
งอ	หงอ	{ ง่อ ง้อ	ง้อ	หงอ
นอ	หน่อ	{ น่อ น้อ	น้อ	หนอ
มอ	หม่อ	{ ม่อ ม้อ	ม้อ	หมอ

อนึ่ง อักษรเดี่ยว ๑๐ ตัวนี้ถ้าเขียนตามอักษรกลางหรืออักษรสูง และประสมสระเดียวกัน เสียงวรรณยุกต์ของอักษรเดี่ยวจะตามเสียงวรรณยุกต์ของอักษรกลางหรืออักษรสูงที่มาข้างหน้า ไม่ว่าจะออกเสียงเป็นพยางค์เดี่ยวหรือสองพยางค์ เช่นในคำ หรุ อยู่ เกลา ปลัด สนาม

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

๑) อักษรนำ อักษรตาม

ในภาษาไทยมีคำเป็นจำนวนมากที่มีได้ออกเสียงตรงตามแบบอย่างการผันที่กล่าวมาข้างต้น คำเหล่านี้มักเป็นคำที่มีมากกว่า ๑ พยางค์ เช่น อนาคต ฤกษ์นาฬิกา พิสมัย ขนมน ซึ่งตามที่กำหนด

แบบอย่างการอ่านในภาษาไทยนั้น อ่านว่า อะ-หนด กริด-สะ-หนา พิด-สะ-หมัย ขะ-หนม
คำพวกนี้ในหนังสือนี้เรียกว่า คำที่มีอักษรนำ อักษรตาม

อักษรนำ อักษรตาม หมายถึง พยัญชนะสองตัวเรียงกัน ประสมด้วยสระเดียวกัน ตัวแรก
เป็นอักษรสูงหรืออักษรกลาง จะบังคับให้พยางค์หลังซึ่งมีพยัญชนะต้นของพยางค์เป็นอักษรเดียว
มีเสียงวรรณยุกต์ตามพยัญชนะตัวแรก

ตัวอย่าง

ขยาย : ขย เป็นอักษรนำ อักษรตาม อักษรตัวแรก ข (อักษรสูง) นำอักษรตัวหลัง ย (อักษร
เดียว) ย จึงต้องออกเสียงวรรณยุกต์ตามอักษรตัวแรก คือ ข คำเช่นนี้เราออกเสียงพยัญชนะตัวแรก
เป็น อะ ถึงมาตรา ขย มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา ในคำ ขยาย จึงต้องอ่านพยัญชนะหลังเป็นเสียงจัตวา

इन : इन เป็นอักษรนำ อักษรตาม อักษรตัวแรก คือ ฉ (อักษรสูง) นำอักษรตัวหลัง กือ
น (อักษรเดียว) ฉ จึงต้องออกเสียงเป็นสระ อะ ถึงมาตรา พยางค์หลังออกเสียงวรรณยุกต์จัตวา
ตาม ฉ ซึ่งเป็นอักษรสูง ฉ ถ้าประสมกับสระโ อ อ่านว่า ไฉ เพราะฉะนั้น น อักษรตาม ซึ่งประสม
กับสระโ อ จึงอ่านว่า ไหน ตามเสียง ไฉ

คด : คด เป็นอักษรนำ อักษรตาม อักษรตัวแรก คือ ค (อักษรกลาง) นำอักษรตัวหลัง
คือ ด (อักษรเดียว) เราอ่านพยัญชนะตัวแรกเป็น อะ ถึงมาตรา พยางค์หลังออกเสียงเป็นเสียง
เอก ตามเสียงอักษรกลาง ค ถ้าประสมกับสระอิ มีวรรณยุกต์เอก อ่านว่า ดิง เพราะฉะนั้นพยางค์หลัง
จึงอ่านว่า หลิง

นอกจากนั้น มีคำมากกว่าสองพยางค์ เช่น รัชมี วาสนา ปรีศนา ศาสนา อักษรสูงที่มาหน้า
อักษรเดียว ก็คงเสียงอักษรตามให้เป็นเสียงจัตวาไปด้วย จึงอ่านพยางค์หลังเป็นเสียงจัตวา

มีคำมากกว่าสองพยางค์ เช่น อุปราษ ศักราช อุปโลกน์ จักรวรรดิ ซึ่งอักษรกลางเป็น
ตัวสะกดของพยางค์หน้า บังคับเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หลังให้เป็นไปตามเสียงอักษรกลาง
จึงอ่านออกเสียงพยางค์หลังเป็นเสียงเอก

อักษรนำ อักษรตาม มีอีกประเภทหนึ่ง คือ ห นำอักษรเดียวทุกตัว และไม่ออกเสียงตัว ห

ตัวอย่าง

ห นำ ง	เช่น	เหงา หงอย หง่าว
ห นำ ญ	เช่น	หญ้า หญา หญิง ไหญ่
ห นำ น	เช่น	หนา หนู หนี ไหน หนวด
ห นำ ม	เช่น	หมู หมี หมา ไหม้ หมุน

ห นำ ย	เช่น	หยัก โหยกเหยก หยี้ เหย้า
ห นำ ร	เช่น	หรุหรา โหรหรง
ห นำ ล	เช่น	หลา ไหล เหล่า หลีก แผล่ง
ห นำ ว	เช่น	หวาน หวี แหวน ไหว ไหว้ หว่าง

มีคำอยู่ ๔ คำ ที่ใช้ อ นำ ย ผันตามตัวนำและไม่ออกเสียงตัวนำ ได้แก่ อยู่ อย่า อย่าง อยาก

๒) อักษรควบ

คำในภาษาไทยที่ใช้อักษรควบ อันหมายถึงพยัญชนะ ๒ ตัวเรียงกัน ออกเสียงกล้ำเป็นพยางค์เดียว นั้น ในการผันก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นทุกประการ

อักษรควบมี ๒ ประเภท คือ อักษรควบแท้กับอักษรควบไม่แท้

๑. อักษรควบแท้ คือ พยัญชนะ ๒ ตัว ที่มี ร ล ว ประสมอยู่ด้วย ประสมสระเดียวกัน อ่านออกเสียงพร้อมกันทั้ง ๒ ตัว เช่น กลาง ไกล ครู ครว ตรอง แปลง ปราบ กวาง ขวา

พยัญชนะที่ใช้ควบกับตัว ร มีดังนี้

กร	ตัวอย่าง	กรอง กรุง เกรง
ขร	ตัวอย่าง	ขรว ขรุขระ
คร	ตัวอย่าง	ครู ครว ไคร
ตร	ตัวอย่าง	ตรา ตริ ตรอง
ทร	ตัวอย่าง	จันทรา นิทรา อินทรา
ปร	ตัวอย่าง	โปรด เปรี๊ยว ปราด
พร	ตัวอย่าง	พรู พร้อม พร้ม

พยัญชนะที่ใช้ควบกับตัว ล มีดังนี้

กล	ตัวอย่าง	กล้า กลอง กล้วย
ขล	ตัวอย่าง	เขลา ขลาด เขลง
คล	ตัวอย่าง	คลา คลาย คลี คลอ
ปล	ตัวอย่าง	ปลา ปลาย แปลง
ผล	ตัวอย่าง	ผลอ แผลง ผลีผลาม
พล	ตัวอย่าง	พลาด พلاغ พลิก

หมายเหตุ มีคำที่ใช้อักษรควบอีกหลายคำซึ่งรับมาจากภาษาอังกฤษ เป็นอักษรควบ ซึ่งเราได้ใช้มาแต่ก่อน จึงยังไม่รับรองใช้ในการเรียนที่เป็นแบบแผน เช่น

บร	ในคำ	บราเซีย บริคจ์
ฟร	ในคำ	ฟรี ฟรุตสลัด
ฟล	ในคำ	ฟลุก ฟลูออรีน
บล	ในคำ	บล็อก เพลงบลู

พยัญชนะที่ควบกับตัว ว มีดังนี้

กว	ตัวอย่าง	กว่า กวาด ไกว
ขว	ตัวอย่าง	ขวา ขวาง แขวง
คว	ตัวอย่าง	คว่ำ ควาย ความ

ตัวอย่าง การผันอักษรควบแท้ เช่น

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
กลา	กล่า	กล้า	กลีา	กล้า
—	กลัก	กลั๊ก	กลัก	กลัก
—	ขลุ่ย	ขลุ้ย	—	ขลุย
—	ขลิบ	—	—	—
คลอง	—	คล่อง	คลื่อง	—
—	—	คลัก	คลัก	—

๒. อักษรควบไม่แท้ ได้แก่ พยัญชนะที่มีตัว ร ควบอยู่ด้วย แต่ไม่ออกเสียงตัว ร หรือ มิฉะนั้นก็ออกเสียงเป็นเสียงอื่นไป

ตัวอย่าง อักษรควบไม่แท้ที่ออกเสียงแต่พยัญชนะตัวแรก

จร	ตัวอย่าง	จริง
ชร	ตัวอย่าง	ไซร์
สร	ตัวอย่าง	สร้าง สร้าง เสริม สรง สระ
ศร	ตัวอย่าง	ศรี เสรี เศรษฐี

ตัวอย่าง อักษรควบไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ซ

ไท่ร ทรง ทราบ ทราย ทราม ทรุคโทรม อินทรี อินทรีย์ นนทรี ทรัพย์ มัทรี

- ส น ำ ล
- ส น ำ ว
- ค น ำ ล
- อ น ำ ร

๓. คำใดในข้อความต่อไปนี้เป็นคำมีอักษรควบแท้ คำใดมีอักษรควบไม่แท้

- ๑) สมศรีไปสระผมและเสริมสวยที่ร้านสลวยเกศ
- ๒) โรงแรมอินทราอยู่ใกล้ประตูน้ำ
- ๓) เธอชอบรับประทานปลาอินทรีไหม
- ๔) “นิทรา” แปลว่านอน
- ๕) พุทธาเนียรสอร่อยมาก
- ๖) นายแปลงไปเที่ยวคลองวัดไทร
- ๗) เราจะสร้างบ้านใหม่อีกหลังหนึ่ง
- ๘) ครอบงมสละว่าสระไทยรูปกับเสียงไม่ตรงกันเสมอไป

๔. ให้นักเรียนจัดกลุ่มคำที่กำหนดให้มานี้เสียใหม่ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

- ก. กลุ่มที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน และไม่มีรูปวรรณยุกต์
- ข. กลุ่มที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน แต่ใช้รูปวรรณยุกต์ต่างกัน

นะคะ	นะจ๊ะ	ว้าย	ต้าย
คึกคัก	คึกคัก	(ขนม) เค้ก	เอ็ก
ชิป	กิบ	โน้ต	โจ๊ก
ซูป	ตูป	เช็ด	เป๊ปป๊าบ
(กระ) เทาะ	เต๊ะ	แท้ง	ป๊อกเป๊ก
ทูป	ก๊ีบก๊ีบ	แข่ง	เก๊ก (หน้า)
พระ	พร้า	เม้ม	เป็ด
เพาะ	พ้อ	ขึ้น	ก๊อ๊กแก๊ก
แพะ	แพ้	ย่อน	ต๊อ๊กแต๊ก
รุ	รู้	ล้งเล้ง	เป๊ก
(สา) รุ	กระทุ้	โพล้เพล้	จ๊อ๊กแจ๊ก
เพราะ	เป๊าะ	วืดว้าย	กร๊อดกร๊าด
กรุ	จู้	แว้ง	แก๊ง

๕. เติมคำที่เป็นเสียงตรีเพียกคำเดียวในช่องว่างแต่ละข้อ ใช้คำที่เป็นสำนวนพูดหรือสำนวนเขียนก็ได้

(ก) ให้ใช้รูปไม้ตรี

- ๑) ลูกไก่ร้อง.....
- ๒) ลิงร้อง.....
- ๓) แม่ไก่ไข่แล้วร้องดัง.....
- ๔) เราเรียกไก่มากินข้าว ทำเสียง.....
- ๕) เสียงใครบีบแตรรดดัง.....
- ๖) เข้า ๆ เขาชอบกิน.....ไก่
- ๗) นกกระजิบส่งเสียงร้อง.....
- ๘) คำว่า กิน ภาษาจีนว่า.....
- ๙) บางคนชอบใส่.....แทนรองเท้าฟองน้ำ

(ข) ให้ใช้รูปไม้โท

- ๑) จานแตกเสียงดัง.....
- ๒) ผู้หญิงบางคนส่งเสียงร้อง.....เมื่อตกใจ
- ๓) เราส่งเสียง.....เวลาเรียกสุนัข
- ๔) เขาถูกตีมีรอย.....
- ๕) เขากินพริกเผ็ดทำเสียง.....
- ๖) เขาอ่าน.....เพลงสากลได้ถูกต้อง
- ๗) เขาชอบกินไอศกรีมกับขนม.....

(ค) ให้ใช้คำที่ประสมด้วยตัวอักษร ๓ หมู่ และรูปสระที่ถูกต้อง หรือลดรูปสระก็ได้ แต่อย่าใช้รูปไม้ตรี ไม้โท

- ๑) เสียงทุบมะพร้าวดัง.....
- ๒) เขาเอาไม้บรรทัดตีมือเล่นดัง.....
- ๓) ช่วยรูด.....เสื้อให้ที
- ๔) คนเจ็บกิน.....แทนอาหารแข็ง
- ๕) ให้รถรอที่นี้.....
- ๖) อย่าพูด “.....” เพราะไม่สุภาพ
- ๗) ทำทางเขา.....เงิน
- ๘) เขาไต่ดั่ง.....
- ๙) อย่า.....เงินสดมากเวลาเดินทาง
- ๑๐) ช่างกระจกใช้เครื่องมือทำด้วยกาก.....

๖. จงสังเกตเสียงจัตวาในคำต่อไปนี้ และให้ตัวอย่างเพิ่มเติมอีก บรรทัดละ ๓ คู่

เปือ เหลอ

ปัว หิว

จี หมี่

ป่า หนา

๗. จงเติมคำเพียงคำเดียวลงในช่องว่างให้ได้ความ ใช้รูปวรรณยุกต์จัตวา

๑) เขาใส่เสื้อสีเหลือง.....

๒) เขาไม่สบายหน้า.....ไปเป็นกอง

๓) เด็กน้อยมองตา.....

๔) เขาทำหน้าที่.....ไม่รู้เรื่อง

๕) “น้องชาย” ภาษาจีนว่า

๖) เขาสั่งถ้วย.....ไม่ใส่ถ้วยออก

๗) เหลือแค่กะหมึกกับเกี่ยม.....อย่างอื่นหมดแล้ว

๘) เขาขับรถ.....คันใหม่

๙) คำว่า “ตา” ภาษาจีนว่า.....

๑๐) orte แต่งตัวสวย.....

๘. จงเติมคำที่มีเสียงจัตวาในช่องว่างซึ่งอยู่ขวาสุดให้เข้าชุดกับคำในบรรทัด พยายามใช้คำที่มีความหมาย

เสียงสามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
นา	-	-	น้ำ	
ปอง	ป่อง	ป้อง	-	
มี	หมี่	มี	-	
ยิง	หยิง	ยั้ง	-	
ฟาย	ฝ้าย	ฝ้าย	-	
ชี	สี่	ชี	ชี	
กู	กู๋	กู๋	กู๋	

๙. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓ - ๔ คน ช่วยกันทำตาราง การผันอักษรทั้ง ๓ หมู่

๑๐. ให้นักเรียนสังเกตเรื่องวรรณยุกต์กับอักษรหมู่ต่าง ๆ แล้วหาตัวอย่างเพิ่มเติมอย่างละ ๕ คำ

๑) อักษรกลางทั้งคำเป็นคำตายเมื่อใช้ไม้ตรีจะมีเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น เก้ เก็ก

๒) อักษรต่ำคำเป็นเมื่อใช้ไม้โทจะมีเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น ้วย ้วย

- ๓) อักษรคำคำตายสระเสียงยาวเมื่อใช้ไม่โทจะมีเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น วัด น้ำ
- ๔) อักษรคำคำตายสระเสียงสั้นบางสระให้ใช้ไม่ได้คู่เมื่อต้องการให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น เม็ด เล็ก แด็ก ๆ ซ็อกโกแลต
- ๕) อักษรคำคำตายสระเสียงสั้นเมื่อไม่ต้องใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ใด (พื้นเสียง) จะมีเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น กะ เพียะ นิด แพะ

๑๑. จากตัวอย่างข้างต้น ให้นักเรียนสังเกตและสรุปหลักเกณฑ์ในการเขียนเสียงวรรณยุกต์จัตวา โดยเติมข้อความลงในช่องว่างและหาตัวอย่างเพิ่มเติมอย่างละ ๑๐ คำ

- ๑) อักษรกลาง เมื่อต้องการให้มีเสียงจัตวา ให้ใช้.... เช่น แจ้ว
- ๒) อักษรเดี่ยว เมื่อต้องการให้มีเสียงจัตวา ให้ใช้.... ไม่ต้องใช้.... เช่น หรุหรา
- ๓) อักษรสูง เมื่อต้องการให้มีเสียงจัตวา ไม่ต้องใช้.... เช่น ฝเ ใ ไซ หาว

ตัวอย่าง การผันอักษรควบไม่แท้ เช่น

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
จริง	จรั้ง	จรั้ง	จรั้ง	จรั้ง
—	สร้าง	สร้าง	—	สร้าง
—	สระ	—	—	—
ไซร	—	ไซร	ไซร	—

ภาพย์ หัดจำคำที่เขียนด้วย ทร ออกเสียง ซ

ไทรเทริดทราบทราบทรง
มัทรีอินทรีย์ “ย”

แทรกแซงพะเชิงเทรา
ทรุดโทรมนันทรีราย

“ทร” คงออกเสียง “ซ”
ปลาอินทรีย์มีทรัพย์หลาย
เหงาในทรวงพุทราทราย
ชอกแซก “ซ” ซ้ำชวดทรง

แบบฝึกหัดที่ ๓

๑. จงเขียนบอกเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หลังของคำต่อไปนี้

ถลา ขมิง สนิม ถนัด ฉลอง ถล่ม ตลก อร่อย ขย่ม เขม้น สละ แสลง แซม่ว อเนก

๒. หากคำที่มีอักษรนำ อักษรตาม ดังที่กำหนดข้างล่างนี้มาอย่างละ ๕ คำ (อาจเป็นคำวิสามานยนาม หรือคำอุทานก็ได้)

ข นำ น

ข นำ ย

ฉ นำ ว

ฉ นำ น

ฉ นำ ล

ถ นำ ล

ผ นำ ง

ผ นำ ว

ส นำ ม

ส นำ น

บทที่ ๔

การใช้ประโยคเพื่อสื่อสาร

การสื่อสารของมนุษย์

มนุษย์เราที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกัน เพื่อให้รู้ความต้องการและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของกันและกัน การติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ทำได้หลายทาง แต่ทางที่สำคัญที่สุดคือ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน

ความต้องการหรือความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในใจของผู้พูดหรือผู้เขียน ซึ่งได้ถ่ายทอดเป็นถ้อยคำพูดออกไปหรือเขียนลงไว้ เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจความหมาย เพื่อจะได้ตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกสั้น ๆ ว่า สาร

ผู้พูดหรือผู้เขียน เรียกว่า ผู้ส่งสาร

ผู้อ่านหรือผู้ฟัง เรียกว่า ผู้รับสาร

สิ่งที่นำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับคือ สื่อ เช่น คลื่นเสียงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ จดหมาย ฯลฯ

ดังนั้น เมื่อมีการสื่อสารเกิดขึ้นจะต้องมีผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ทั้ง ๔ อย่างนี้เสมอไป จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ การส่งสารทำได้ด้วยการพูดและการเขียน ส่วนการรับสารทำได้ด้วยการฟังและการอ่าน

การใช้ข้อความสื่อสารกัน

เวลาที่คนเราพูดกัน ข้อความที่แต่ละฝ่ายพูดออกไปแต่ละครั้งมักจะไม่ใช่ยาวนัก บางทีอาจสั้นมากเพียงคำเดียว หรือไม่เต็มคำด้วยซ้ำ แต่เวลาที่แสดงปาฐกถา หรือเล่านิทาน ผู้พูดย่อมกล่าวข้อความออกไปยืดยาวตั้งแต่ต้นจนจบอาจกินเวลาถึงหนึ่งชั่วโมงหรือมากกว่านั้น การส่งข่าวทางโทรเลขข้อความมักจะสั้น ป้ายประกาศในที่สาธารณะข้อความมักจะสั้น ประกาศในห้องสมุดบางแห่งเขียนไว้เพียงคำเดียวว่า “เงียบ” เพียงเท่านั้นบรรณารักษ์ของห้องสมุดก็สามารถสื่อสารกับผู้ใช้ห้องสมุดได้ตรงข้ามกับนักประพันธ์หรือผู้แต่งหนังสือต่าง ๆ อาจต้องใช้ข้อความเขียนเป็นร้อย ๆ หน้า เพื่อสื่อสารกับผู้อ่านหนังสือให้สมบูรณ์

แม้ว่าข้อความที่ผู้พูดหรือผู้เขียนกล่าวออกไปจะยืดยาวเพียงใดก็ตาม ข้อความนั้นอาจจะแบ่งออกเป็นประโยค ๆ ได้ ข้อความที่บรรจุความคิดที่สมบูรณ์ หรือความอันบริบูรณ์ช่วงหนึ่ง เรียกว่า ประโยค

ประโยคความเดียว

ข้อความที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อนแสดงว่าประโยคคือช่วงของข้อความช่วงหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ ถ้าใครพูดออกมาว่า “ทุก ๆ คนในห้องนี้” ก็ยังไม่ได้ความสมบูรณ์ จึงมิใช่ประโยค แต่ถ้าพูดว่า “ทุก ๆ คนในห้องนี้ต้องช่วยกันรักษาความสะอาด” เช่นนี้แล้ว ย่อมได้ความสมบูรณ์ จึงเป็นประโยค คำว่า ความสมบูรณ์นี้นักเรียนจะต้องกำหนดความสำคัญไว้ให้ดี เพราะการแบ่งประเภทของประโยค เราแบ่งโดยคำนึงถึง “ความ” ของประโยคนี้อย่างเป็นสำคัญ

ในการพูดหรือเขียน เราอาจใช้ข้อความที่มีความสมบูรณ์เพียงช่วงเดียว หรือหลายช่วง โดยมีคำโยงให้สัมพันธ์กันก็ได้ เราจะกล่าวถึงข้อความที่มีความสมบูรณ์ช่วงเดียวก่อน ซึ่งเรียกว่า ประโยคความเดียว อันหมายถึงประโยคที่มุ่งกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว และสิ่งนั้นแสดงกิริยาอาการหรืออยู่ในสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว เช่น

ปลาว่ายทวนน้ำ
ทองคำกำลังขึ้นราคา
เทวดาไม่เข้าข้างคนผิด
สวนสัตว์ดุสิตเป็นสมบัติของส่วนรวม
อำเภอชุมชุมตั้งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนสำคัญของประโยคความเดียว

ประโยคความเดี่ยวดังตัวอย่างข้างต้น แต่ละประโยคแบ่งออกได้เป็นส่วนสำคัญ ๒ ส่วนเสมอไป ส่วนหนึ่งเรียกว่า ภาคประธาน และอีกส่วนหนึ่งเรียกว่า ภาคแสดง (คำว่า ภาค แปลว่า ส่วนนั่นเอง) ตัวอย่างประโยคที่ยกมาข้างต้นนี้ อาจแบ่งออกเป็น ๒ ภาค ได้ดังนี้

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ปลา	ว่ายทวนน้ำ
ทองคำ	กำลังขึ้นราคา
เทวดา	ไม่เข้าข้างคนผิด
สวนสัตว์ดุสิต	เป็นสมบัติของส่วนรวม
อำเภอชุมชุม	ตั้งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยปกติแล้วภาคประธานเป็นส่วนที่มักเอ่ยขึ้นก่อน ส่วนภาคแสดงนั้นเป็นส่วนที่บอกว่าสิ่งที่เอ่ยถึงนั้นทำอะไร อยู่ในสภาพใด หรือเป็นอะไร

ในการพูดจากันตามปกติในชีวิตประจำวัน เมื่อผู้พูดตั้งใจจะกล่าวออกไปเป็นประโยคความเดียว จะละภาคประธาน หรือภาคแสดงไว้ในฐานะที่เข้าใจกันก็ได้ ตัวอย่าง

ถาม “เวลาว่างเธอชอบทำอะไร”

ตอบ “ปลูกต้นไม้ครับ” ละภาคประธาน

(ผมปลูกต้นไม้ครับ)

ถาม “ประเทศอะไรมีพลเมืองมากที่สุดในโลก”

ตอบ “ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” ละภาคแสดง

(ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีพลเมืองมากที่สุดในโลก)

รูปประโยคความเดียวที่ใช้สื่อสารกันในภาษาไทย

เวลาที่เราพูดจากันนั้นเราไม่ได้วางภาคประธานไว้ก่อนแล้วตามด้วยภาคแสดงเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พูดเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รูปประโยคในภาษามีได้หลายรูป ที่สำคัญ ๆ ซึ่งนักเรียนในชั้นนี้ควรจะรู้จักไว้มีดังนี้คือ

๑. ประโยคขึ้นต้นด้วยผู้กระทำ ประโยครูปนี้ยกผู้กระทำซึ่งเป็นประธานของประโยคขึ้นมากล่าวก่อน แล้วจึงตามด้วยภาคแสดงซึ่งอาจจะมีคำกริยาและกรรม หรือมีเฉพาะกริยาไม่มีกรรมรับก็ได้ (กรรมในที่นี้หมายถึงผู้ถูกกระทำในประโยค) เวลาที่ผู้พูดใช้ประโยคที่อยู่ในรูปดังกล่าวนี้ แสดงว่าผู้พูดจะยกผู้กระทำขึ้นกล่าวก่อน เช่น

เสือในสวนสัตว์ก็ตกคนเลี้ยง

ข้อความเช่นนี้ แสดงว่าผู้พูดต้องการจะกล่าวถึงเสือก่อน แล้วจึงกล่าวต่อไปว่าเสือทำอะไร

๒. ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้ถูกกระทำ ประโยคในรูปนี้ผู้ถูกกระทำทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ประโยคเช่นที่กล่าวนี้ ในภาษาไทยมีหลายรูป

ตัวอย่าง

วัดนี้สร้างตั้งแต่สมัยอยุธยา

รถคันนี้ใช้ในราชการเท่านั้น

ระฆังตีแล้ว

เสียงหมาหอนได้ยินไปไกล

ในประโยคที่ยกมานั้น วัดไม่ได้เป็นผู้กระทำการสร้าง รถไม่ได้กระทำการใช้ ระฆังไม่ได้กระทำการตี เสียงไม่ได้กระทำการได้ยิน ในประโยคที่ยกมานั้น ไม่ชี้บ่งผู้กระทำ กล่าวถึงแต่ผู้ถูกกระทำเท่านั้น

พวกโจรถูกยิง ๕ คน

นายคึกถูกย้ายไปแล้ว

เขาถูกตำหนิอย่างรุนแรง

ประโยคที่ยกมานั้น ไม่กล่าวถึงผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำเป็นประธานของประโยค แต่ควรสังเกตว่าในภาษาไทยถ้าใช้ ถูกกระทำ อย่างไรก็ดี มักมีความหมายในทางไม่ดี เราไม่พูดว่า เพื่อนฉันถูกชม เราจะกล่าวว่า คนชมเพื่อนฉัน หรือเพื่อนฉันได้รับคำชม แต่เราอาจกล่าวว่า เพื่อนฉันถูกตำหนิ ถูกเขียน ถูกด่า ฯลฯ

คราวนี้สตรีได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรหลายคน

คุณภาคย์ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าแล้ว

งานนี้ได้รับอนุมัติให้เริ่ม ได้แล้ว

ประโยคที่ยกมานั้น เน้นผู้ถูกกระทำโดยไม่ใช้คำว่า “ถูก” ใช้คำว่า “ได้รับ” แทน

ชาวบ้านถูกผู้ร้ายยิงตายหลายคน

ในประโยคเช่นนี้ถือว่า ชาวบ้าน เป็นประธาน

น้อง ๆ ฉันถูกเพื่อนบ้านฟ้องว่าขโมยเงิน

ในประโยคเช่นนี้ถือว่า น้อง ๆ เป็นประธาน

ประโยคที่ยกมานั้น ขึ้นต้นด้วยผู้ถูกกระทำ ประโยคที่เน้นผู้ถูกกระทำดังกล่าวนี้บางทีอาจกล่าวถึงผู้กระทำด้วยก็ได้ เช่น

อิตาคนนั้น ฉันเกลียดคนน้ำหน้าเหลือเกิน

นกฝูงนี้ ฉันชอบฟังเสียงของมันจริง ๆ

ผั่งรังนี้ ฉันเลี้ยงมัน ได้เอง

ประโยคที่ยกมานั้นแสดงว่า ในการพูดจาอย่างกันเอง จะมีการกล่าวถึงผู้ถูกกระทำขึ้นก่อน แล้วจึงกล่าวถึงผู้กระทำ

ในประโยคที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ประธาน คือ ฉัน ทั้ง ๓ ตัวอย่าง การใช้ประโยครูปนี้ในการเขียนควรระมัดระวังมาก ควรใช้ในเวลาจำเป็นเมื่อประสงค์จะยกผู้ถูกกระทำขึ้นก่อนจริง ๆ เพราะประโยครูปนี้ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังสับสนง่าย

สรุปแล้ว ประธานอาจมิใช่ผู้กระทำเสมอไป และอาจมิได้มาก่อนกริยา และตามด้วยกรรมเสมอไป ต้องพิจารณาเนื้อความที่อยู่ในแต่ละประโยคให้ดี

๓. ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยกริยา ประโยคที่อยู่ในรูปนี้ผู้พูดกล่าวถึงกริยาก่อนที่จะกล่าวถึงประธาน กริยาที่จะยกขึ้นมากล่าวได้ในลักษณะนี้ในภาษาไทยก็มีอยู่เพียงไม่กี่คำ เช่น

เกิดการวิวาทกันในห้องเรียน
ปรากฏการทุจริตขึ้นในองค์การนี้อีกแล้ว
มีเสียงซุบซิบถึงเขาในวงสังคม

ตัวอย่างประโยคข้างต้นนี้ประธานก็คือ “การวิวาทกัน” “การทุจริต” และ “เสียงซุบซิบ”
และกริยาก็คือ เกิด ปรากฏ มี

อนึ่ง ยังมีประโยคที่ขึ้นต้นด้วยกริยาเหมือนกัน แต่มีความหมายไปในทางขอร้องหรือออกคำสั่ง
โดยละประธานไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด (คำสั่ง)
โปรดเก็บบัตรนี้ไว้ให้ดี (ขอร้อง)

ประโยคประเภทนี้ ถ้าเติมประธานที่ละไว้ลงไปให้กลายเป็นว่า

ท่านจงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
ท่านโปรดเก็บบัตรนี้ไว้ให้ดี

ก็จะเป็นประโยคขึ้นต้นด้วยผู้กระทำการนั่นเอง

การขยายส่วนต่าง ๆ ของประโยคความเดียว

ในการใช้ประโยคสื่อสารกันนั้น ย่อมต้องการความแจ่มแจ้ง ชัดเจน เพื่อแสดงความรู้สึกหรือ
ความต้องการให้เต็มที่ จึงจำเป็นต้องมีถ้อยคำมาขยายส่วนต่าง ๆ ให้ประโยคชัดเจนขึ้น เช่น

คนไทยพูดภาษาไทย

จะเห็นได้ว่าประโยคข้างต้นความอาจจะยังไม่ชัดเจนพอ แม้ว่าจะเป็นประโยคที่มีความบริบูรณ์
แล้ว ผู้พูดประโยคนี้อาจจะต้องการขยายความภายในประโยคนั้นเองให้ชัดเจนขึ้น โดยกล่าวว่า คนไทย
ส่วนมากพูดภาษาไทย แล้วยังต้องการให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีก จึงกล่าวว่า คนไทยในประเทศไทยส่วนมาก
พูดภาษาไทยกลางได้ชัดเจน

ประโยคที่มีส่วนขยายให้ชัดเจนขึ้นดังตัวอย่างข้างต้นนี้ ยังคงเป็นประโยคความเดียว
ตัวอย่างการขยายประธาน (คำที่ขีดเส้นใต้คือส่วนขยาย)

ภาคประธาน	ภาคแสดง
๑) ปลา	ว่ายทวนน้ำ
ปลาหลายชนิด	ว่ายทวนน้ำ
ปลาน้ำจืดหลายชนิด	ว่ายทวนน้ำ

ภาคประธาน	ภาคแสดง
๒) ทองคำ ทองคำ <u>อย่างเดียวกัน</u> เท่านั้น	กำลังขึ้นราคา กำลังขึ้นราคา
๓) อำเภอบางบัวดิน อำเภอบางบัวดิน <u>ในปัจจุบัน</u>	ตั้งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตัวอย่างการขยายกริยาในภาคแสดง (คำที่ขีดเส้นใต้คือส่วนขยาย)

ภาคประธาน	ภาคแสดง
๑) คนเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัว	ทำลายป่าไม้ ทำลายป่าไม้ <u>อย่างถูกต้อง</u>
๒) อาจารย์ อาจารย์ อาจารย์	ชมเชยนักเรียน ชมเชยนักเรียน <u>ด้วยถ้อยคำไพเราะ</u> ชมเชยนักเรียน <u>ด้วยถ้อยคำไพเราะอย่างจริงใจ</u>
๓) ทองคำ ทองคำ ทองคำ	กำลังขึ้นราคา กำลังขึ้นราคา <u>รวดเร็ว</u> กำลังขึ้นราคา <u>รวดเร็วผิดปกติ</u>

ตัวอย่างการขยายผู้ถูกกระทำ (กรรม) ในภาคแสดง (คำที่ขีดเส้นใต้คือส่วนขยาย)

ภาคประธาน	ภาคแสดง
๑) คนเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัว	ทำลายป่าไม้ ทำลายป่าไม้ <u>ภาคเหนือ</u> ทำลายป่าไม้ <u>ของชาติ</u> ทำลายป่าไม้ <u>มีค่าของชาติเกือบทั่วประเทศ</u>

ภาคประธาน	ภาคแสดง
๒) อาจารย์	ชมเชยนักเรียน
อาจารย์	ชมเชยนักเรียนทุกคน
อาจารย์	ชมเชยนักเรียนดี ๆ ทุกคน
๓) สุนัข	กัดคน
สุนัข	กัดคน <u>แปลกหน้า</u>

ข้อสังเกต

โปรดสังเกตว่า ในภาคประธาน มีคำอยู่คำหนึ่งที่สำคัญที่สุดซึ่งเราอาจเรียกว่า *ตัวประธาน* คำอื่น ๆ เป็นคำประกอบคำสำคัญนั้น ในภาคแสดงก็เช่นกัน คำสำคัญในภาคแสดงมักเรียกกันว่า *กริยา* เราอาจเรียกว่า *ตัวแสดง* ก็ได้

การจำแนกประโยคตามเจตนาของผู้ส่งสาร

ในการสื่อสารกันตามปกตินั้นผู้สื่อสารอาจมีเจตนาได้หลายประการ อาทิ เจตนาจะบอกกล่าว เสนอแนะ ชี้แจง อธิบาย ชักถาม ขอร้อง วิงวอน สั่ง ห้าม ฯลฯ ข้อความหรือประโยคที่แสดงเจตนาต่าง ๆ ของผู้รับสารเหล่านี้ มีหลายประเภทด้วยกัน ที่สำคัญ ๆ อาจจำแนกออกได้ดังนี้

๑. **ประโยคบอกเล่า** โดยปกติจะมีประธาน มีกริยา และอาจมีกรรมด้วย นอกจากนี้ก็อาจมีส่วนขยายต่าง ๆ เพื่อให้แจ่มแจ้ง ชัดเจน ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ โดยทั่วไปประโยคบอกเล่าจะบ่งชี้ว่าประธานของประโยค ทำอะไร คืออะไร เป็นอะไร อยู่ในสภาพใด มีลักษณะหรือธรรมชาติอย่างไร เช่น

ครูกำลังสอบถามคำ (บอกให้รู้ว่าทำอะไร)

วิทยาศาสตร์คือวิชาที่ว่าด้วยความจริงของธรรมชาติ (บอกให้รู้ว่าคืออะไร)

อาจารย์ใหญ่เป็นประธานการแข่งขันกีฬา (บอกให้รู้ว่าทำอะไร)

ห้องฟ้าวันนี้แจ่มใสดีเหลือเกิน (บอกให้รู้ว่าอยู่ในสภาพใด)

คำไทยแท้ส่วนมากมีพยางค์เดียว (บอกให้รู้ลักษณะว่าเป็นอย่างไร)

น้ำย้อมไหลลงสู่ที่ต่ำเสมอ (บอกให้รู้ว่าธรรมชาติเป็นอย่างไร)

๒. **ประโยคปฏิเสธ** แตกต่างจากประโยคบอกเล่าตรงที่มีคำว่า “ไม่” หรือคำที่มีความหมายเดียวกัน เช่น มิใช่ มิได้ ประกอบตัวแสดง แต่ก็จะต้องมีประธาน มีตัวแสดง และอาจมีกรรม ตลอดจน

ส่วนขยายต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับประโยคบอกเล่า ประโยคประเภทนี้จะให้ความเข้าใจแก่ผู้รับสารไปในทางที่ตรงกันข้ามกับประโยคบอกเล่า เช่น

เรามีได้ปฏิบัติตามคำสั่งของครู
ภาษาไทยไม่ใช่วิชาเอกของเขา
ท้องฟ้าวันนี้ไม่แจ่มใสเท่าวานนี้
คำไทยแท้ไม่มีตัวการันต์

ในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวันนั้น เมื่อผู้ส่งสารมีเจตนาในทำนองที่จะบอกกล่าวเรื่องชี้แจงหรืออธิบายอย่างตรงไปตรงมาให้ผู้รับสารเข้าใจได้ ก็จะใช้ประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธเป็นส่วนใหญ่

ในกรณีที่ผู้ส่งสารมีเจตนาไปในทางที่จะเสนอแนะ ก็มักจะใช้คำบางคำ เช่น ควร ควรจะ ประกอบคำกริยาในประโยคบอกเล่าหรือประโยคปฏิเสธ ก็จะทำให้ความหมายของประโยคมีลักษณะเป็นข้อเสนอแนะ แต่ประโยคก็ยังคงเป็นประโยคบอกเล่า หรือปฏิเสธอยู่นั่นเอง เช่น

รัฐบาลควรกู้เงินจากต่างประเทศมาพัฒนาโครงการเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้มากขึ้น
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ควรละเลยการไปตรวจดูบัญชีชื่อของตนที่หน่วยเลือกตั้ง

๓. ประโยคคำสั่งและขอร้อง ประโยคคำสั่งและขอร้องมีลักษณะเด่นคือละประธานไว้ในฐานที่เข้าใจ มีแต่ภาคแสดง เพราะในการสั่งหรือขอร้องนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างเข้าใจอยู่แล้วว่าสั่งใคร หรือขอร้องใคร คำสั่งหรือคำขอร้องอาจจะเป็นการสั่งให้กระทำหรือให้ปฏิบัติ และสั่งไม่ให้กระทำหรือไม่ให้ปฏิบัติก็ได้

ตัวอย่าง ประโยคคำสั่งให้ทำ

ขวาหัน
ยกมือขึ้น
ปล่อยฉันทันที
ชำระร่างกายให้สะอาดก่อนลงว่ายน้ำในสระ

หมายเหตุ ประโยคคำสั่งเช่นข้างต้นนี้อาจใส่คำว่า จง ข้างหน้าประโยคได้ และเมื่อเติมคำว่า จง ลงไปมักจะทำให้คำสั่งจริงจังยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง ประโยคคำสั่งไม่ให้กระทำ

อย่านำกระดาษข้อสอบออกนอกห้องสอบ
อย่าหึงขะให้เกลื่อนกลาด
จงอย่าเกรงกลัวการพูดความจริง

ห้ามเก็บดอกไม้ในสวนสาธารณะ

ห้ามมิให้มียาเสพติดไว้ในครอบครอง

คำว่า ห้ามมิให้ หรือ ห้ามไม่ให้ เป็นความนิยมนในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นที่เข้าใจกันว่ามีความเท่ากับห้าม นั่นเอง คำ มิให้ หรือ ไม่ให้ จะใช้ก็ได้หรือไม่ใช้ก็ได้ ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่าง

ห้ามทิ้งขยะที่ตรงนี้ หรือ ห้ามมิให้ทิ้งขยะที่ตรงนี้

ทั้งสองประโยคเป็นคำห้ามหรือคำสั่งโดยนัยปฏิเสธเหมือนกัน

ในกรณีที่เป็นการวิงวอนหรือขอร้อง ลักษณะของประโยคก็ยังคงเป็นเช่นเดียวกับประโยคคำสั่ง เพียงแต่เติมคำวิเศษณ์บางคำลงไป เพื่อแสดงเจตนาของผู้ส่งสารว่าต้องการจะวิงวอนหรือขอร้อง ในลักษณะอาการที่สุภาพหรืออ่อนโยนมากน้อยต่าง ๆ กันไปตามระดับของการใช้ภาษา เช่น

โปรดอย่าทอดทิ้งบุตรหลานของท่านไว้ตามลำพัง

ขอได้โปรดเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันบ้างเถิด

กรุณาเขยิบไปหน่อยนะคะ

๔. ประโยคคำถาม ประโยคคำถามมีลักษณะที่เห็นได้ชัดคือมีคำแสดงคำถามอยู่ในประโยค อาจจะวางอยู่ตอนต้นประโยคหรือตอนท้ายของประโยคก็ได้

คำแสดงคำถามแบ่งออกได้เป็นพวกใหญ่ ๒ พวก คือ คำแสดงคำถามที่ผู้ส่งสารต้องการคำตอบเป็นเนื้อความใหม่จากผู้รับสาร และคำแสดงคำถามที่ผู้ส่งสารต้องการคำตอบยอมรับหรือคำตอบปฏิเสธจากผู้รับสาร

คำแสดงคำถามพวกแรกได้แก่ ใคร อะไร ใด ไหน เมื่อไร เพียงใด เท่าไร หรือเท่าไร (คำนี้ใช้ในการพูด ในการเขียนตามแบบแผนไม่ควรใช้)

คำแสดงคำถามพวกหลังได้แก่ หรือ หรือไม่ ใช่หรือไม่

ตัวอย่างประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบเป็นเนื้อความใหม่ คำถามประเภทนี้อาจถามได้หลายวิธี ซึ่งมีความหมายเหมือนกันหรือทำนองเดียวกัน เช่น

{ ใครเป็นประธานในพิธี
{ ประธานในพิธีเป็นใคร

{ ความกตัญญู คืออะไร
{ ความกตัญญู หมายความว่าอย่างไร

{ ภูเขาอะไรสูงที่สุดในโลก
{ ภูเขาสูงที่สุดในโลกชื่ออะไร

{ คนนิยมภาพยนตร์ประเภทใดมาก
 { ภาพยนตร์ประเภทใดคนนิยมมาก

{ คุณจะนำหนังสือมาคืนผมเมื่อไหร่ (เมื่อไหร่ - ภาษาพูด)
 { เมื่อไหร่คุณจะนำหนังสือมาคืนผม (เมื่อไหร่ - ภาษาพูด)

{ เหตุใดเราจึงต้องใช้สถิติในการวางแผนงาน
 { เราต้องใช้สถิติในการวางแผนงานด้วยเหตุใด

{ ทำอย่างไร เราจึงจะตัดสินใจปัญหาเรื่องนี้ได้อย่างยุติธรรม
 { เราจะตัดสินใจปัญหาเรื่องนี้ให้ยุติธรรมได้อย่างไร

{ ทางหลวงสายนี้สร้างสิ้นงบประมาณเท่าไร
 { ทางหลวงสายนี้สร้างสิ้นงบประมาณกี่ล้าน

สองประโยคหลังนี้มีความหมายเกือบเท่ากัน ผิดกันแต่คำถามข้อหลังนั้น แสดงว่าผู้ถามพอทราบราคาอย่างคร่าว ๆ ว่าต้องเป็นเงินเรือนล้าน และอาจจะมีประโยคที่เรียบเรียงเป็นอย่างอื่นอีกก็ได้

ตัวอย่าง คำถามที่ต้องการคำตอบยอมรับหรือปฏิเสธ

ท่านคือหัวหน้าห้องไซหรือไม่ (ภาษาพูด - ไซไหม)

ท่านเคยไปต่างประเทศมาแล้วหรือยัง (หรือยังไม่เคยไป)

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. ข้อความข้างล่างนี้เป็นคำถามเมื่อเริ่มต้นการสื่อสาร จงบอกว่าข้อใดเป็นประโยคที่มีความสมบูรณ์แล้ว และข้อใดเป็นแต่เพียงกลุ่มคำเท่านั้นยังมีความไม่สมบูรณ์
 - ๑) ท้องฟ้าวันนี้
 - ๒) ท้องฟ้าแจ่มใส
 - ๓) ต้นไม้กำลังผลิใบ
 - ๔) ใบไม้ร่วงเกลื่อนไปหมด
 - ๕) ใบไม้คอนบนของต้น

- ๖) แม่น้ำทางภาคเหนือของประเทศ
- ๗) ทางภาคเหนือในแม่น้ำไหลลงทางเดียว
- ๘) ไล่เดือนช่วยทำให้ดินร่วน
- ๙) ดินร่วนซุยดีมาก
- ๑๐) มีเงินใช้
- ๑๑) ปากกาหมึกซึมพลอกทอง
- ๑๒) เป้านี้ถูกยิงเสียจนพุนหมด
- ๑๓) คนมาโรงเรียนสายถูกครูตำหนิ
- ๑๔) เดินกะโผลกกะเผลก
- ๑๕) เดินทางไกล
- ๑๖) หน้าเดิน
- ๑๗) ปีนี่ฝนแล้ง
- ๑๘) รักกันไว้เถิด
- ๑๙) เราเกิดร่วมแดนไทย

๒. ประโยคต่อไปนี้ส่วนใดเป็นภาคประธาน และส่วนใดเป็นภาคแสดง เขียนแยกลงให้เห็นเป็นรูปตารางที่ชัดเจน

- ๑) คุณครูให้นักเรียนทำการบ้านเกือบทุกวัน
- ๒) นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาได้เหมาะสม
- ๓) เพื่อนของฉันทันทีกันจะไปเที่ยวชายทะเล
- ๔) แบบฝึกหัดชุดนี้ง่ายดีจริง
- ๕) บริเวณอ่าวไทยตอนล่างมีทรัพยากรได้ทะเลมาก
- ๖) คว้นจากท่อไอเสียรถยนต์ทำลายสุขภาพของคนในเมืองหลวงมาก
- ๗) อากาศยามเช้าบริสุทธิ์สดชื่นดีเหลือเกิน
- ๘) ปู่ของพ่อเรียกว่าทวด
- ๙) ปู่ของแม่ก็เรียกว่าทวดเหมือนกัน
- ๑๐) นักสัชมพუსวยสมัยนี้หาดูได้ยากแล้ว

๓. จงขีดเส้นใต้ข้อความที่เป็นส่วนขยายในภาคประธานหนึ่งเส้น และขีดเส้นใต้ข้อความที่เป็นส่วนขยายในภาคแสดงสองเส้น (ส่วนขยายอาจเป็นคำเดียว หรือกลุ่มคำ หรือเป็นประโยคเล็กซ้อนอยู่ในประโยคใหญ่)

- ๑) คนไทยในต่างประเทศเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์เหมือนกัน

- ๒) ม้าชนะที่หนึ่งเป็นม้าลูกผสมพันธุ์ใหม่
- ๓) การแข่งขันฟุตบอลนัดนี้ทำรายได้สูงเป็นประวัติการณ์
- ๔) มะม่วงออกร่องในสวนหลังบ้านออกช่อเต็มต้น
- ๕) นักมวยคู่นี้ชกกันถึงใจคนดู
- ๖) นักกีฬาของโรงเรียนเราเอาชนะคู่แข่งจากต่างประเทศได้
- ๗) ฝนตกหนักมาตั้งก่อนคืนแล้ว
- ๘) บริเวณพื้นที่ลุ่มมีน้ำเจิ่งนอง เว้งว้าง
- ๙) คนไทยในชนบทสนใจทุกข์สุขของเพื่อนบ้านอยู่เสมอ
- ๑๐) คนดีต้องรักษาความดีของตนไว้

๔. จงขยายคำที่ขีดเส้นใต้ (ภาคประธาน) ในประโยคต่อไปนี้ให้มีความหมายเพิ่มขึ้น โดยใช้คำเดียว หรือมากกว่าก็ได้

- ๑) เรือ แล่นเร็วทีเดียว
- ๒) คณะครู กำลังเตรียมจัดงานนิทรรศการของโรงเรียน
- ๓) กระดานดำ เก่าคร่ำคร่าเต็มที่แล้ว
- ๔) ท้องฟ้าหม่น ทำให้จิตใจคนห่อเหี่ยว
- ๕) ความยุติธรรม ทำให้ทุกฝ่ายยุติความขัดแย้งลงได้
- ๖) การออกกำลังกาย ช่วยให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า
- ๗) จังหวัดระยอง เป็นเมืองที่เงียบสงบ
- ๘) เมืองไทย กำลังเผชิญปัญหาสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ
- ๙) ช้าง มีท่าทางเชื่องซิมพิกล
- ๑๐) ความภักดี ของพลเมืองเป็นเครื่องหมายของความมั่นคงในชาติ

หมายเหตุ จงขยายคำ คือ ให้นักเรียนบอกหรือเขียนส่วนขยายเข้าไปในประโยค

๕. จงเติมข้อความขยายคำที่ขีดเส้นใต้ในประโยคต่อไปนี้

- ๑) เพื่อน ๆ พวกกันหัวเราะเยาะชายผู้นั้น
- ๒) งานฉลองปีใหม่มอบลงแล้ว
- ๓) พันธุ์ไม้เมืองหนาวสลัดใบจนหมดต้น
- ๔) พันธุ์ไม้เมืองร้อนส่วนมากมีใบสีเขียวสด
- ๕) ประธานในพิธีเจิมหนังสือในวันไหว้ครู
- ๖) บรรดานักข่าวพากันรุมล้อมนายกรัฐมนตรี

- ๙) ผึ้งเก็บน้ำหวานสะสมไว้ในรัง
- ๙) เสียงดนตรีเร้าใจผู้ฟังมาก
- ๙) ความรักทำให้คนตามอดได้
- ๑๐) คนเฝ้าประตูห้ามรถยนต์เข้าในบริเวณ

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. จงพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าเป็นประโยคมีความจบบริบูรณ์แล้วหรือยัง ประโยคใดยังไม่จบบริบูรณ์ให้เติมข้อความที่เหมาะสมลงไปให้บริบูรณ์
 - ๑) เด็กคนที่นั่งแถวหน้าสุดในชั้น
 - ๒) ถ้าท่านพยายามต่อไป ท่านจะสำเร็จในไม่ช้านี้
 - ๓) รถยนต์คันที่หยุดอยู่กลางถนนก็เคลื่อนที่ไป
 - ๔) เมื่อได้ยินเสียงระฆังกังวานขึ้น
 - ๕) สนามฟุตบอลดูแคบไปนิดใจ
 - ๖) โดยเหตุที่เราไม่ตั้งใจเรียนกันมาอย่างสม่ำเสมอ
 - ๗) ทั้ง ๆ ที่อาจารย์ก็ได้สั่งไว้แล้ว
 - ๘) ถึงแม้ว่าเราจะยากจน
 - ๙) นับตั้งแต่ฉันได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้
 - ๑๐) ภาษาไทยเป็นภาษาของประชาชนชาติไทย และเป็นสมบัติของคนไทยทุกคน
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงตามที่เป็นจริง และจงสังเกตด้วยว่าคำตอบจะต้องเป็นประโยคบอกเล่าเสมอไป
 - ๑) โรงเรียนของท่านหันหน้าไปทางทิศไหน
 - ๒) บ้านท่านอยู่ห่างไกลโรงเรียนประมาณสักเท่าใด
 - ๓) ตัวอาคารเรียนของท่านสร้างด้วยอะไร หลังคามุงอะไร เป็นอาคารกี่ชั้น
 - ๔) บริเวณโรงเรียนของท่านปลูกต้นไม้อะไรบ้าง
 - ๕) นักเรียนในโรงเรียนของท่านมีจำนวนทั้งสิ้นเท่าใด

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงตามที่เป็นจริง และจงสังเกตด้วยว่าคำตอบอาจจะเป็นประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธก็ได้ ในกรณีที่ตอบโดยละถ้อยคำบางส่วนของประโยคว่าให้เขียนไว้ในวงเล็บว่าส่วนที่ละไว้คืออะไร

- ๑) ท่านเคยเดินทางไปต่างประเทศมาแล้วบ้างหรือไม่
- ๒) เพื่อน ๆ ของท่านล้วนแต่อายุรุ่นราวคราวเดียวกันทั้งนั้นใช่หรือไม่
- ๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่าโรงเรียนควรหยุดเรียนวันพระแทนที่จะหยุดวันอาทิตย์
- ๔) อุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีพลเมืองมากที่สุดในประเทศไทยใช่หรือไม่

๔. จงเขียนคำถามที่สามารถตอบได้ด้วยคำตอบต่อไปนี้

- ๑) สามวันมาแล้ว
- ๒) ไม่เคยเลย
- ๓) พอ ๆ กัน
- ๔) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๕) ไม่แน่นอนไป

๕. จงรวบรวมประโยคคำสั่งหรือประโยคขอร้องที่ได้อ่านในที่สาธารณะ มา ๕ ประโยค บอกด้วยว่าประโยคนั้น ๆ ปรากฏอยู่ ณ ที่ใด นำประโยคเหล่านี้มาอ่านให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง และบอกปากเปล่าหรือเขียนแสดงให้เห็นว่ามีถ้อยคำอะไรบ้าง และคำที่ละไว้ในที่เข้าใจโดยไม่ได้กล่าว คืออะไรบ้าง

๖. จงเขียนประโยคคำสั่งหรือขอร้องมา ๕ ประโยค ให้เป็นประโยคที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียน และบอกด้วยว่าจะนำไปใช้ได้ ณ ที่ใด

บทที่ ๕

การจำแนกคำในภาษาไทย

ในการใช้ภาษา เราควรทราบว่า คำไหนมีที่ใช้อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร นักไวยากรณ์ได้สังเกตความหมายและหน้าที่ของคำในประโยค แล้วจึงแบ่งคำในภาษาไทยออกเป็นหมวด หรือ ชนิด ได้ ๗ ชนิด คือ

๑. คำนาม
๒. คำสรรพนาม
๓. คำกริยา
๔. คำวิเศษณ์
๕. คำสันธาน
๖. คำบุพบท
๗. คำอุทาน

ในบทนี้เราจะเรียนเฉพาะความรู้เบื้องต้นก่อน รายละเอียดในเรื่องนี้มีข้อที่ควรศึกษา ซึ่งมีความซับซ้อนและลึกซึ้งอีกหลายประการ แต่ยังไม่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับนี้

คำนาม

คำนาม คือ คำที่แสดงความหมายถึงบุคคล สัตว์ วัตถุ สิ่งของ สภาพ อาการ ลักษณะซึ่งหมายรวมทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม
ขอให้สังเกตคำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้

แมว กั๊ก หนู

มาลี กิน ข้าว

รถ วิ่ง บนถนน

ต้นไม้ ปลูกอยู่ หน้าบ้าน

สมศรี นั่งบน เก้าอี้

ทหาร ยิง ผู้ก่อการร้าย

ตำรวจ จับ ผู้ร้าย

ยาย ป้อนข้าว หลาน

ขนม วางบน โต๊ะ

รัฐบาล ส่งเสริม การศึกษา

แหวน ๒ วง นี้สวยจัง

ฝูงนกบิน ในท้องฟ้า

ความจริง เป็นสิ่งไม่ตาย

คนดีมีแต่ความเจริญ

คุณแม่ ชื่อ นาฬิกา ๒ เรือน

คำที่ขีดเส้นใต้ข้างบนนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเป็นคำนาม ตามความหมายที่กล่าวแล้วข้างต้น ให้นักเรียนสังเกตตำแหน่งและหน้าที่ดู จะพบว่าคำนามมักจะอยู่หน้าคำที่แสดงอาการ ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำ หรืออยู่ข้างหลังคำที่แสดงอาการ ทำหน้าที่เป็นผู้ถูกกระทำก็ได้ มีคำนามบางคำไม่ได้บอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ สภาพ อาการและสถานที่ แต่บอกลักษณะก็มี และนามที่บอกลักษณะนี้ มักนำไปใช้ตามหลังคำบอกจำนวนด้วย

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. จงชี้บ่งคำที่เป็นคำนามในข้อความต่อไปนี้

- ๑) แม่ค้าขายลำไย
- ๒) อาจารย์อบรมศิษย์
- ๓) นายแพทย์รักษากันไช้
- ๔) ภารโรงตัดหญ้า
- ๕) แมลงสาบเป็นสัตว์น่ารังเกียจ
- ๖) ไฟไหม้ตลาด
- ๗) นักกีฬาขว้างจักร
- ๘) นักเรียนต้องมีความเพียร
- ๙) กีฬาทำให้สุขภาพดี
- ๑๐) บุรุษไปรษณีย์มาส่งธนาณัติ
- ๑๑) ผู้พิพากษาไปศาล
- ๑๒) ลูกเสือต้องมีความสัตย์
- ๑๓) โฆษกอ่านประกาศ
- ๑๔) ที่นี่เราต้องการความเงียบ
- ๑๕) การเดินเป็นการออกกำลังกาย

๒. จงเติมคำนามในช่องว่างต่อไปนี้ให้รับกับความที่มีอยู่เดิม

- ๑) นักเรียนควรอ่าน.....ทุกวัน
- ๒) ภารโรงปลูก.....รอบบริเวณโรงเรียน

- ๓) คุณแม่ซื้อปากกาให้ฉัน ๒.....
- ๔) แก้อีรับแขก.....นั่น สวยจัง
- ๕) วันเพ็ญเดือนสิบสอง.....เต็มดวงสวยงามมาก
- ๖) แม่ครัวไป.....เพื่อซื้อกับข้าว
- ๗) คุณแม่ให้.....ก่อนฉันไปโรงเรียนทุกวัน
- ๘) คนครัวหุง.....ให้เรา
- ๙) นก.....หนึ่ง บินเต็มท้องฟ้าไปหมด
- ๑๐) นักเรียนไปเชิญคุณครู (ชื่อครู).....มาหน่อย
- ๑๑) ขออวยพรให้นักเรียนทุกคนจงมีแต่.....
- ๑๒) ผมซื้อดินสอมา ๓.....ครับ
- ๑๓) ลูกโป่ง.....นั่น สีสวย
- ๑๔) คุณแม่ซื้อนาฬิกาให้ผมหนึ่ง.....
- ๑๕) โอ้โฮ คำรวมพบปีนตั้ง ๒นะ

๓. จงขึงคำนามในบทประพันธ์ต่อไปนี้ และเขียนลงให้ครบทุกคำ

- ๑)

นึกถึงต้นไม้	ขอเชิญเด็กไทย
ปลูกเพื่อประดับ	ในด้านคุณค่า
กันแสงสุริยา	ตกแต่งเคหา
	ด้วยเงาร่มเย็น
- ๒)

อันความคิดวิทยาเหมือนอาวุธ	
ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสียในฝัก	
สงวนคมสมนึกใครฮึกฮัก	
จึงค่อยชักเชือดฟันให้บรรลือ	

๔. จงเติมคำนามลงในช่องว่างของสำนวนไทยต่อไปนี้ ตามที่นิยามกล่าวกันทั่ว ๆ ไป

- ๑) วัวพัน.....ฟักพันร้าน
- ๒) ฝนสั่ง.....ปลาสั่งน้ำ
- ๓) เอาหูไป.....เอาตาไปไว้
- ๔) เรือล่มใน.....ทองจะไปไหน
- ๕) ไม้รู้จัก.....เอาเรือเข้ามาจอด
- ๖) น้ำพึ่ง.....เสือพึ่งป่า

- ๗) ถีลอดดา.....ห่างลอดดาเส้น
 ๘) มือไม่พาย เอา.....ราน้ำ
 ๙) แกว่งเท้าหา.....
 ๑๐) รู้ไว้ไว้ว่า ใส่.....แบกหาม

คำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนคำนาม ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนได้กล่าวแล้ว หรือเป็นที่เข้าใจกัน ระหว่างผู้ฟังและผู้พูด เพื่อไม่ต้องกล่าวคำนามซ้ำ ดังจะเห็นต่อไปนี้

นายสิริเพื่อนของนายประสิทธิ์กล่าวแก่นายประสิทธิ์ว่า

“ระหว่างทางไปโรงเรียน ขอให้นายประสิทธิ์แวะที่วัด เรียนหลวงปู่ของนายสิริ ด้วยว่า นายสิริขอให้นายประสิทธิ์มารับหนังสือไปให้ครูของนายสิริที่โรงเรียน”

ข้อความที่ยกมานี้จะไม่มีใช้ในภาษา ตามปกติใช้แทนชื่อบุคคลที่ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

นายสิริเพื่อนของนายประสิทธิ์กล่าวว่า

“ระหว่างทางไปโรงเรียน ขอให้คุณแวะที่วัด เรียนหลวงปู่ของผมด้วยว่า ผมขอให้คุณมารับหนังสือไปให้ครูของผมที่โรงเรียน”

คำที่ขีดเส้นใต้ เป็นคำที่ใช้แทนคำนาม คือ นายประสิทธิ์และนายสิริ เรียกว่า คำสรรพนาม

ในการสื่อความหมาย (สื่อสาร) ระหว่างบุคคล เราจะมีผู้พูด (หรือผู้เขียน) ผู้ฟัง (หรือผู้อ่าน) และบุคคลที่เป็นผู้ที่พูดถึงหรือคิดไปถึง

ผู้พูด คือ บุรุษที่ ๑

ผู้ฟัง คือ บุรุษที่ ๒

บุคคลหรือสิ่งที่กล่าวถึงหรือคิดไปถึง คือ บุรุษที่ ๓

เราจะใช้คำสรรพนามแสดงความหมายว่าเป็นบุรุษที่ ๑ หรือบุรุษที่ ๒ หรือบุรุษที่ ๓ ได้ ดังจะเห็นต่อไปนี้

ฝ่ายชายแก่ ก็กำนันลานายบ้านไปถึงที่ได้ชุ่นทำนา พบได้ชุ่นก็ร้องไห้ ได้ชุ่นถามว่า “ท่านจะไปไหน” ชายแก่ตอบว่า “ข้าพเจ้า เห็นบิดามารดาของท่านทำโทษท่านครั้งไรก็มีความเวทนา ครั้นจะช่วยท่านก็ช่วยไม่ได้ ได้แต่มาเยี่ยมท่าน” ได้ชุ่นได้ฟังดังนั้น จึงเล่าว่า “บิดาเกณฑ์ให้ข้าพเจ้า ทำนาคนเดียว ๕๐ ไร่” ชายแก่คิดว่า “บิดาของเขาไม่ยุติธรรมแก่เขาเลย” คิดดังนั้นแล้วก็ไปเล่าให้นายบ้านฟัง แล้วชายแก่กลับไปบ้านก็พาบริวารของตนหลายคนไปช่วยได้ชุ่นทำนา

คำที่ขีดเส้นใต้ นั้น เป็นคำสรรพนามทั้งสิ้น

ข้าพเจ้า	เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๑
ท่าน	เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๒
เขา	เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๓
คน	เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๓

ในข้อความที่ได้ยกมาข้างต้นนั้น มีคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะคือ ได้ชุ่ม ชาย เป็นคำที่แสดงความหมายถึงบุคคล และ นา เป็นคำแสดงความหมายถึงวัตถุหรือสิ่งของ
คำนามที่ผู้เขียนกล่าวถึง เพื่อให้ผู้อ่านคิดไปถึงทั้งหมดถือว่าเป็นบุรุษที่ ๓

ข้อสังเกต

ในภาษาไทยเราอาจใช้คำนามในการสนทนา หรือเขียนข้อความให้เกิดความหมาย เช่น บุรุษที่ ๑ หรือบุรุษที่ ๒ หรือบุรุษที่ ๓ ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้เขียนขอเรียนให้ผู้อ่านทราบว่า หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้ใช้เวลาเกินกว่าประมาณ ๑ ปี
 ในข้อความข้างบนนั้น

ผู้เขียน	เป็นคำนาม	เป็นบุรุษที่ ๑
ผู้อ่าน	เป็นคำนาม	เป็นบุรุษที่ ๒
หนังสือ	เป็นคำนาม	เป็นบุรุษที่ ๓

จากตัวอย่างข้างล่างต่อไปนี้ จะเห็นว่าภาษาไทยเราอาจใช้คำนามเป็นคำแทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้กล่าวถึงได้

แดง พ่อขอให้แดงอย่าส่งเสียงดังนัก

พ่อ	เป็นบุรุษที่ ๑
แดง	เป็นบุรุษที่ ๒

แดงไปบอกครูใหญ่ว่า พ่อจะไปพบครูใหญ่ได้พรุ่งนี้
ครูใหญ่ เป็นบุรุษที่ ๓

นอกจากนี้คำสรรพนามในภาษาไทยคำเดียวกันอาจใช้ให้มีความหมายเป็นบุรุษที่ ๑ หรือ บุรุษที่ ๒ หรือบุรุษที่ ๓ ได้ ในประโยคต่าง ๆ กันดังตัวอย่าง

เขาไม่ชอบให้ตัวเล่นกับเขาอย่างนี้นะ

เขา ใช้เป็นบุรุษที่ ๑ ทั้งสองคำ

ที่สมไม่ชอบให้ใครเข้าไปในห้องหนังสือ เขาลัวจะไปทำให้ห้องเขารก

เขา เป็นคำสรรพนามใช้เป็นบุรุษที่ ๓ แทนที่

ท่านจะต้องการเครื่องคืมเดี๋ยวนี้นี้ไหมครับ

ท่าน เป็นคำสรรพนามใช้เป็นบุรุษที่ ๒

นายยวง โปรดยกเครื่องคืมไปให้ท่านเดี๋ยวนี้นี้

ท่าน เป็นคำสรรพนามใช้เป็นบุรุษที่ ๓

ข้าพเจ้าทำงานเพื่อตนเอง

ตน ในประโยคนี้เป็นบุรุษที่ ๑

คุณทำงานเพื่อตนเอง

ตน ในประโยคนี้เป็นบุรุษที่ ๒

การใช้คำสรรพนามในการสื่อสาร

๑. สรรพนามแทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่กล่าวถึงหรือคิดถึง

สรรพนามที่ใช้แทนผู้ส่งสาร (คือผู้พูด หรือผู้เขียน) นับเป็นบุรุษที่ ๑ เช่น ฉัน ข้าพเจ้า กระผม ดิฉัน กู อาตมา เรา ข้าพระพุทธเจ้า ฯลฯ

สรรพนามที่ใช้แทนผู้รับสาร (คือผู้ฟัง หรือผู้อ่าน) นับเป็นบุรุษที่ ๒ เช่น เธอ ท่าน คุณ ได้เท้า มึง พระคุณเจ้า ฝ่ายพระบาท ฯลฯ

สรรพนามที่ใช้แทนบุคคลหรือสิ่งที่กล่าวถึง หรือคิดไปถึง นับเป็นบุรุษที่ ๓ เช่น เขา พวกเขา มัน

๒. สรรพนามใช้ชี้ระยะ

คำสรรพนามที่กำหนดให้รู้ความ ใกล้ ไกล ของนามที่ผู้พูดกับผู้ฟังเข้าใจกันได้ ได้แก่คำว่า นี่ นั้น โน่น นี่ นั้น โน่น (โน่นไกลกว่านั้น นี่ใกล้ที่สุด) เช่น

นี่ คือเพื่อนเก่าของฉัน

โน่น เป็นวัดเก่า

นั่น ไม่มีราคา

๓. สรรพนามใช้ถาม

คำสรรพนามที่มีความหมายเป็นคำถาม ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ผู้ใด สิ่งใด อันไหน เช่น

ใครต้องการน้ำชาบ้าง

เขามาเรียกใคร

หนูแดงกินอะไร

อะไรเปื้อนรองเท้า

๔. สรรพนามบอกความไม่เจาะจง

ใช้แทนนามซึ่งไม่กำหนดแน่นอนลงไปว่าเป็นสิ่งนั้น สิ่งนี้ ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ผู้ใด สิ่งใด
ฉันไม่รู้ อะไรตกลงมาโดนเสื้อ

ฉันไม่ทราบ ว่าใครเขียนจดหมายฉบับนี้

๕. สรรพนามบอกความซ้ำ

คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนามที่กล่าวไปแล้วโดยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง อาจแสดงความหมาย
รวมหรือแสดงความหมายแยกต่อคำนามที่กล่าวแล้ว ได้แก่คำว่า ต่าง บ้าง กัน เช่น

นักเรียนต่างก็ทำงานของตน (ความหมายแยก หมายถึงนักเรียนแต่ละคน)

กรรมกรเหล่านั้น บ้างก็เป็นหญิง บ้างก็เป็นชาย (ความหมายแยก)

สุนัขกั๊กกัน (ความหมายรวม สุนัขมีมากกว่า ๑ ตัว)

๖. สรรพนามเชื่อมประโยค

มีคำสรรพนามจำพวกหนึ่งที่ทำหน้าที่แทนคำนามอันเป็นที่เข้าใจแก่ผู้พูดและผู้ฟัง ผู้เขียน
และผู้อ่าน (ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร) ในขณะเดียวกันทำหน้าที่เชื่อมประโยค ๒ ประโยค ให้ความเกี่ยวพันกัน
คำสรรพนามชนิดนี้ได้แก่คำ ที่ ซึ่ง อัน ผู้ เช่น

ฉันชอบบ้านที่ตั้งอยู่บนเนิน ที่ แทนคำนาม บ้าน และเชื่อมประโยค ฉันชอบบ้าน
กับประโยค (บ้าน) ตั้งอยู่บนเนิน

แม่ทัพยกกองทัพซึ่งรักษาระเบียบวินัย

ซึ่ง แทนคำนาม ทหาร และเชื่อมประโยค แม่ทัพยกกองทัพ
กับประโยค (ทหาร) รักษาระเบียบวินัย

โคลงบทแรกอันเป็นบทไพเราะที่สุดเป็นโคลงสี่สุภาพ

อัน แทนคำนาม โคลง และเชื่อมประโยค โคลงบทแรก
เป็นโคลงสี่สุภาพ กับ (โคลงบทแรก) เป็นบทไพเราะ
ที่สุด

บุคคลผู้เสียสละเพื่อชาติควรได้รับการยกย่อง

ผู้ แทนคำนาม บุคคล และเชื่อมประโยค บุคคลเสียสละ
เพื่อชาติ กับประโยค บุคคลควรได้รับการยกย่อง

๗. สรรพนามใช้นั้นนามตามความรู้สึกของผู้พูด เช่น
 พระภิกษุท่านออกบิณฑบาตทุกเช้า
 ขโมยมันหักกิ่งไม้เสียด้วย
 ตาสมแกไม่ชอบเสียงดัง
 คุณพ่อท่านสงสารผม

ควรสังเกตว่า สรรพนามในประโยคข้างบนนั้น ถ้าเราตัดออกเสีย ความหมายของประโยคก็ไม่เปลี่ยนไป แต่ผู้ฟังจะไม่ได้รับความรู้สึกของผู้พูด เช่น คำ ท่าน แสดงความยกย่อง คำ มัน แสดงความดูหมิ่น และคำ แก แสดงความสนิทสนม

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. จงเลือกขีดเส้นใต้คำสรรพนามจากข้อความต่อไปนี้

- ๑) นายประจักษ์กล่าวว่า “ถ้าท่านจะเข้าไป ก็จงให้อะไรแก่ข้าพเจ้า เป็นคำธรรมเนียมก่อน มิฉะนั้นก็จะเข้าไปไม่ได้” กวีได้ฟังดั่งนั้น ก็ตอบว่า “ในขณะนี้ แม่เบี้ยหอยสักอันหนึ่ง ข้าพเจ้าก็ไม่มี แต่เอาเถิด ถ้าข้าพเจ้าได้รางวัลอะไรจากพระเจ้าแผ่นดินแล้ว จักแบ่งรางวัลนั้นให้ครั้งหนึ่ง”
- ๒) กวีกราบทูลว่า “พระเจ้าข้า ถ้าพระองค์จะโปรดพระราชทานรางวัลแล้ว ขอได้โปรดให้โบายแก่ข้าพระพุทธเจ้าจนครบ ๑๐๐ เป็นรางวัลเถิด ข้าพระพุทธเจ้าหาประสงค์สิ่งที่พระองค์พระราชทานไม่”
- ๓)

ไคร <u>มา</u> เป็น <u>เจ้า</u> เข้า <u>ครอง</u> เกี่ยว <u>เชื</u> ญ <u>เย็น</u> คำ <u>กรา</u> ไป เขา <u>จะ</u> เห็น <u>แก่</u> หน้า <u>คำ</u> ชื่อ ไหน <u>จะ</u> ต้อง <u>เหนื</u> อ <u>ย</u> าก <u>ลำ</u> บาก <u>กาย</u>	ก <u>ง</u> จะ <u>ต้อง</u> บ <u>ัง</u> คับ <u>ขับ</u> ไส ค <u>าม</u> วิ <u>สัย</u> เชิง <u>เช่น</u> ผู้ <u>เป็น</u> น <u>าย</u> จะ <u>นับ</u> ถือ <u>พ</u> ง <u>ศ์</u> พ <u>ัน</u> ธุ์ <u>นั้น</u> อย่า <u>ห</u> มา <u>ย</u> ไ <u>หน</u> จะ <u>อ</u> าย <u>ทั</u> ว <u>ทั้ง</u> โลก <u>า</u>
---	--

๒. จงเติมบุรุษสรรพนามลงในช่องว่างในประโยคต่อไปนี้ให้เหมาะแก่ความ

- ๑)หวังดีต่อน้องนะ.....จึงเดือน
- ๒) แม่อย่าโกรธ.....เลยนะจ๊ะ.....สำนึกผิดแล้ว
- ๓)ขอขอบคุณ.....ทั้งหลายที่มาแสดงนำใจในวันนี้
- ๔)จะขอมินต์.....ไปในงานทำบุญบ้านอาทิย์หน้า
- ๕)ขอดวายของนี้แต่ฝ่าพระบาท
- ๖)เป็นมารดาของเด็กหญิงนุญศรี สมใจขอบคะ

- ๗)มีความประสงค์อย่างไร ก็โปรดสั่ง.....มาเถิด
 ๘)สั่งสอน.....ก็เพราะอยากให้เป็นคนดี

๓. จงแต่งประโยคด้วยคำสรรพนามต่อไปนี้ และบอกว่าในประโยคที่แต่งนั้น คำที่นำมาแต่งใช้เป็นบุรุษที่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓

- ๑) เรา
- ๒) เธอ
- ๓) กระผม
- ๔) ท่าน
- ๕) ข้าพเจ้า
- ๖) ดิฉัน
- ๗) พวกเขา
- ๘) อาตมา
- ๙) แก
- ๑๐) เกล้ากระหม่อม

๔. จงเติมคำสรรพนามหรือคำนามที่เหมาะสมลงในช่องว่างในคำสนทนาต่อไปนี้

- ๑) “พี่พงศ์คะ.....มาร้องเรียก.....อยู่หน้าบ้านแน่ะ”
 “จ้ะ.....ไปเชิญ.....เข้ามาในบ้านก่อนซิ.....
 อาบน้ำเกือบเสร็จแล้ว”
- ๒) “.....เป็นเจ้าของบ้านนี้หรือครับ”
 “ใช่ครับ นี่บ้าน.....เอง มีเรื่องอะไรครับ”
 “.....ให้มาบอกว่า เด็กบ้านนี้ถูกรถชนที่ตลาดครับ”
- ๓) “อ้อ.....มา เชิญขึ้นมานบนกุฎีก่อนซิ.....”
 “.....อาพาธมาที่วันแล้วครับ.....ฟังทราบ”
 “.....ค่อยสบายขึ้นเมื่อสองวันมานี้ หมอให้ยาถูกต้องกับโรค”

คำกริยา

คำกริยา คือ คำที่แสดงความหมายว่า กระทำ หรือมีอาการ หรืออยู่ในสภาพใดสภาพหนึ่ง
ตัวอย่าง

เด็กทอดหมู	แสดงความหมายว่า	กระทำ
ต้นถั่วเติบโตเร็ว	แสดงความหมายว่า	มีอาการ
หมาตายแล้ว	แสดงความหมายว่า	อยู่ในสภาพ
ลุงเป็นไข้	แสดงความหมายว่า	อยู่ในสภาพ
อากาศเย็นลงแล้ว	แสดงความหมายว่า	อยู่ในสภาพ

คำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้เป็นคำกริยา

ตำรวจจับผู้ร้ายแล้ว
ยายป้อนข้าวหลาน
ขนมวางอยู่บนโต๊ะ
ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย
ระหว่างฤดูร้อนนี้เราพัฒนาหมู่บ้านของเรา
นักเรียนต้องอ่านหนังสือทุกวันจึงจะดี
ผมจะศึกษาวิชาคำนวณอย่างถ่องแท้
อรุณร้องเพลงเก่ง
เปิดว้ายน้ำได้
เขาถูกด้อย
สุนัขถูกรถชน
คนเจ็บสลบไปแล้ว
บ้านหลังนั้นทรุดโทรมมาก
ซีเมนต์แข็งแล้ว
สุนัขอ้วนขึ้นทุกวัน
แม่น้ำอะเมซอนกว้างที่สุดในโลก

แบบฝึกหัดที่ ๓

จงยกคำกริยาจากบทกลอนต่อไปนี้ มาเขียนแสดงไว้ให้ครบทุกคำ

ถึงที่ขอบสระก็หยุดอยู่.	แลดูไปทั่วทุกสถาน
เห็นวานรเผือกผู้ฮังการ	ล่องด่านผ่านทางเข้ามา
ไกรธาขบฟันกระต๊อบบาท	ทำอานาจออกยื่นขวางหน้า
แล้วร้องประกาศด้วยวาจา	เหวอ้ายพาลาใจนครรจ์
ตัวเอ็งมานี้จะไปไหน	ไม่กลัวชีวะจะอาสัญ
องอาจล่องด่านกุมภณัฑ์	กูจะหันให้ยับลงกับกร ๑
โผนแผ่นขึ้นยืนเหยียบป่า	กรขวานลุยชิงพระขรรค์
กลอกกลับสัประยุทธ์พัลวัน	ฟาดฟันต้องกายขุนมาร
พระขรรค์ก็หักเป็นสองท่อน	วานรถีบด้วยกำลังหาญ
อสุริลัมลูกกลุกกลาน	ขุนกระบี่ทะยานตามตี ๑

การใช้คำกริยาในการสื่อสาร

คำกริยาเป็นคำสำคัญในประโยคภาษาไทย เราอาจจะไว้ในที่เข้าใจได้ในประโยคบางชนิด แต่ความหมายจะปรากฏอยู่เสมอ คำกริยาเป็นส่วนสำคัญของภาคแสดงของประโยค หรือเราอาจเรียกว่าตัวแสดงในภาคแสดงก็ได้

นอกจากนั้นกริยาอาจใช้ในประโยคได้อีกหลายอย่าง เช่น

๑) กริยาใช้เป็นส่วนขยายของคำนาม

ตัวอย่าง

คน <u>แต่งตัวสวย</u> เป็นคนน่ารัก	<u>แต่งตัวสวย</u> ขยายคำนาม <u>คน</u>
ฉันชอบผู้หญิง <u>ตัดผมสั้น</u>	<u>ตัดผมสั้น</u> ขยายคำนาม <u>ผู้หญิง</u>
ฉันชอบขับรถบนถนน <u>ตัดใหม่</u>	<u>ตัดใหม่</u> ขยายคำนาม <u>ถนน</u>

๒) กริยาใช้เหมือนคำนาม คือ เป็นประธานหรือกรรมของกริยาอื่นก็ได้

ตัวอย่าง

กินอาหารตามเวลาช่วยให้สุขภาพดี
กิน เป็นประธานของกริยา ช่วย
 อ่านทุกวันสร้างสรรค์ปัญญา
อ่าน เป็นประธานของกริยา สร้างสรรค์

ฉันไม่ชอบร้องเพลง

ร้องเพลง เป็นกรรมของกริยา ชอบ

คนในท้องถิ่นนั้นนิยมเพื่อนร่ำ

เพื่อนร่ำ เป็นกรรมของกริยา นิยม

ข้อสังเกต

เราอาจเติมคำ การ หน้าคำกริยา จะได้ความเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง

การเดินตอนเช้าเป็นการออกกำลังกาย

การอ่านทุกวันสร้างสรรค์ปัญญา

การกินอาหารตามเวลาช่วยให้สุขภาพดี

ฉันไม่ชอบการเอาเปรียบ

คนในท้องถิ่นนั้นนิยมการเพื่อนร่ำ

แบบฝึกหัดที่ ๔

ให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนภาษาไทย ขุดทักษ์สัมพันธ์ หรือหนังสืออื่น แล้วให้ยกตัวอย่าง คำกริยาที่ใช้ขยายคำนาม กับคำกริยาที่ใช้เหมือนคำนาม มาอย่างละ ๑๐ คำ

ขอให้นักเรียนพยายามยกตัวอย่างต่าง ๆ กัน อย่าให้ซ้ำกับตัวอย่างของเพื่อนในห้องเรียน

คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ใช้ขยายคำอื่น เป็นการเพิ่มความหมายขึ้น เช่น บอกลักษณะ คุณภาพ ปริมาณ จำนวน เวลา สถานที่

ตัวอย่าง

คำวิเศษณ์ขยายคำนาม

ตึกใหญ่อยู่ปลายเนิน

ผักสดอยู่ในตะกร้า

บ้านสามหลังสีเขียว

คำวิเศษณ์ขยายคำสรรพนาม

เขาเองบอกกับฉัน

ใครหนอเอาหนังสือไป

คำวิเศษณ์ขยายคำกริยา

พี่เดินหน้า น้องเดินหลัง

นกเขาขันเพราะ

โรงเรียนเล็กค่า

คำวิเศษณ์ขยายคำวิเศษณ์

ครูอธิบายดีมาก

ในภาษาไทย คำวิเศษณ์ที่ใช้ขยายคำใด มักมีตำแหน่งตามหลังคำนั้น

ตัวอย่าง

ลมพัดแรง

คนสูงได้เปรียบคนอื่น

นกบินเร็วไม่อ่อนเสมอไป

แต่บางกรณีอาจใช้คำวิเศษณ์มาข้างหน้าคำที่ขยาย

ตัวอย่าง

มากหอมมากความ

น้อยคนนักไม่เห็นแก่ลาภยศ

ทุกวันพระเขาจะพาลูกไปวัด

ข้อควรสังเกต

๑. คำบางคำอาจทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ และในบางโอกาสทำหน้าที่เป็นคำกริยาสำคัญในประโยค

ตัวอย่าง

วิเศษณ์

กริยา

อย่าซื้อสินค้าแพงเลย

ราคาสินค้าแพงขึ้นทุกวัน

พี่ชายเรียนสูงกว่าน้องชายใช้ไหม

พี่ชายสูงกว่าน้องชายใช้ไหม

เราควรเชื่อผู้ที่รู้ดีกว่าเรา

เราต้องเชื่อผู้ที่รู้น้อยกว่าเรา

๒. คำนามบางคำ อาจทำหน้าที่ขยายคำอื่นได้ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าคำนามคำนั้น ทำหน้าที่คำวิเศษณ์

ตัวอย่าง

คนป่าอยู่ในป่า

สัตว์น้ำเป็นอาหารสำคัญของมนุษย์

ลมทะเลมีความชื้นสูง

๓. ในการเรียงคำเข้าประโยคในภาษาไทย ส่วนใหญ่เรามักให้ส่วนขยายตามหลังคำที่ขยาย

ตัวอย่าง

คนป่า

สัตว์น้ำ

ผีเดินหน้า

ครูอธิบายดีมาก

แต่คำบางคำเราใช้ไว้ข้างหน้าคำที่ขยาย

ตัวอย่าง

เขาเป็นคนสูงศักดิ์

เขาไม่ป่วย

สามสาวเดินทางไปประกวดความงาม

ร้านนี้ขายอาหารเลิศรส

ภาษาไทยเป็นมรดกล้ำค่า

ถึงร้อยรสนูปผาสุมาลัย จะชื่นใจเหมือนสตรีไม่มีเลย

วันทองเป็นหญิงสองใจจริงหรือ

สี่สหายหัวเราะอย่างร่าเริง

แบบฝึกหัดที่ ๕

๑. จงชี้บ่งคำวิเศษณ์ในประโยคต่อไปนี้

- ๑) นกดุเหว่าเสียงหวาน ร้องก้องในดงดาน
- ๒) ผู้กระทำความดีย่อมได้รับผลดี
- ๓) คนโบราณไม่ได้เฝ้าดังที่บางคนเข้าใจ

๒. คำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้ขยายคำใดในประโยค

- ๑) ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
- ๒) เมื่อวานนี้เธอไปไหน ฉันไปหาเธอไม่พบ
- ๓) ดอกราตรีส่งกลิ่นหอมฟุ้ง

๓. จงเติมคำวิเศษณ์ที่เหมาะสมลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ๑) ถ้าเรามีร่างกาย.....สุขภาพ.....จิตใจ.....ก็นับว่าเราเป็นคนโชคดี
- ๒) วันนี้มีแก้วว่าฝนจะตก.....เพราะท้องฟ้ามืด.....และอากาศชื้น.....
- ๓) นางงามในวรรณคดีไทยจะต้องมีรูปร่าง.....ผิว.....ผม.....ท่วงที
กิริยา.....

คำบุพบท

คำบุพบท คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงคำหนึ่งหรือกลุ่มคำหนึ่งให้สัมพันธ์กับคำอื่นหรือกลุ่มคำอื่น เพื่อบอกสถานที่ เวลา แสดงอาการ หรือแสดงความเป็นเจ้าของ

ตัวอย่าง

คนในเมือง เรือได้น้ำ คาวบนท้องฟ้า อาหารสำหรับเธอ ปากกาของฉัน หนังสือ
สำหรับอ่านเล่น น้ำสำหรับดื่ม เดินทางโดยเครื่องบิน ผ้านี้ทำด้วยฝ้าย เราเดินไป
ตามถนน ที่อยู่กับน้อง เขาร้องต่อศาล เรากินเพื่ออยู่ เขาพูดตามจริง เขาทำงาน
จนเที่ยงคืน ฉันรีบมาโดยเร็ว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งภาคพื้นยุโรป นี่คือรางวัล
ยอดเยี่ยมสำหรับประเภทสารคดี

แบบฝึกหัดที่ ๖

๑. จงขั้บบุพบทโดยเขียนหรือคอบปากเปล่า

- ๑) จะทำอะไรจงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อย่าเห็นแก่ตัว
- ๒) นายบัวชอบไปทำบุญที่วัดเสมอ
- ๓) ฉันออกจากบ้านตั้งแต่ย่ำรุ่ง
- ๔) ครูสมรมาพบฉันเมื่อวันจันทร์
- ๕) คนเหล่านี้มาจากไหน

๒. จงเติมคำบุพบทลงในช่องว่างให้ได้ความ

- ๑) ฉันเห็น.....ดาที่เดียว เธอเป็นคนหยิบบากกา.....นายแดงไป
- ๒) จำเลยให้การ.....ศาล.....ความเป็นจริง
- ๓) เขาทำงานหนัก.....ลูก
- ๔) เสื้อตัวนี้เหมาะ.....รูปร่างของเธอ
- ๕) ควรเรียนวิธีรับประทานอาหาร.....ช้อนส้อม

๓. จงแต่งประโยคด้วยคำบุพบทต่อไปนี้ประโยคละ ๑ คำ

ของ ด้วย โดย สำหรับ เพื่อ กับ แก่ แต่ ต่อ ตาม นอก ใน Rim บน ข้าง

คำสันธาน

คำสันธาน คือ คำที่เชื่อมประโยคกับประโยค หรือคำกับกลุ่มคำ ประโยคที่ใช้คำสันธาน จะแยกออกเป็นประโยคที่มีความสมบูรณ์มากกว่าหนึ่งความได้

ตัวอย่าง

ประสิทธิ์เดินทางมาจากกรุงเทพฯวันนี้และจะเดินทางต่อไปพรุ่งนี้
เด็กพวกนั้นมาแข่งขันกีฬาหรือมาช่วยงานฉลองหลวงพ่อ
ฉันชอบแกงเผ็ดแต่พี่ชายชอบแกงจืด
รัตนมาโรงเรียนไม่ได้เพราะเขาเป็นไข้
แสนศักดิ์ฝึกซ้อมดีจึงชนะคู่แข่งทุกครั้ง
เขามาถึงสถานีเมื่อรถไฟออกไปแล้ว
ถ้าเราไม่รีบแต่งตัวเราจะไปงานไม่ทัน
แม้เขาจะมีร่างกายไม่แข็งแรง เขาก็มีจิตใจแข็งแรง

จะเห็นว่าคำที่ขีดเส้นใต้ข้างบนนั้น เชื่อมระหว่างประโยค ๒ ประโยค และควรสังเกตว่าคำสันธานบางคำ เราอาจเขียนข้างหน้าประโยคทั้ง ๒ ประโยคก็ได้

ข้อสังเกต

๑. คำสันธาน อาจมีความหมายช่วยให้เราเข้าใจว่า ข้อความในประโยคหนึ่งคล้ายตามอีกประโยคหนึ่งหรือแย้งกันก็ได้ หรือให้เห็นว่าประโยคหนึ่งเป็นเหตุ อีกประโยคหนึ่งเป็นผล หรือบอกเวลาที่ข้อความในประโยคหนึ่งเกิดขึ้นในเวลาใด เทียบกับข้อความในอีกประโยคหนึ่งก็ได้
๒. ต่อไปนี้เป็นคำสันธานที่เชื่อมคำกับคำ หรือกลุ่มคำกับกลุ่มคำ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า อาจแยกออกเป็นประโยคที่มีความสมบูรณ์ได้มากกว่าหนึ่งประโยค

ตัวอย่าง

เพื่อนฉันและตัวฉันยังไม่รู้จะเห็นด้วยกับเรื่องนี้
= เพื่อนฉันยังไม่รู้จะเห็นด้วยกับเรื่องนี้ ตัวฉันยังไม่รู้จะเห็นด้วยกับเรื่องนี้
เขาห้ามคนอื่นแต่ทำเสียเอง
= เขาห้ามคนอื่น เขาทำเสียเอง

การรวมความเข้าไว้ดังตัวอย่างข้างต้นเป็นการประหยัคำ ทำให้เข้าใจความได้ง่ายไม่

เยิ่นเย้อ

๓. คำสันธานบางคำใช้เข้าคู่กัน

ตัวอย่าง

เขาพูดจริงเสมอเพราะฉะนั้นเขาจึงได้รับความเชื่อถือ
เพราะเขาร่างกายแข็งแรง เขาจึงเรียนได้ผลดี
กว่าเราจะกินอาหารเสร็จ เพื่อน ๆ ก็ออกจากบ้านไปแล้ว
ถึงเขาจะปากร้ายแต่ใจเขาดี
ถึงจะมีผีจริง ผีก็ทำอะไรคนมีศีลธรรมไม่ได้

๔. คำสันธานอาจอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ในประโยคดังนี้

อยู่ระหว่างคำ	เช่น ฉันพบสมบัติและอัญญา
อยู่หลังคำ	เช่น คนที่ดี สัตว์ที่ดี รักชีวิตด้วยกันทั้งนั้น
อยู่หน้าประโยค	เช่น เมื่อใดเราทำความดี เราย่อมมีความอิมใจ
อยู่หลังประโยค	เช่น เขาจะทำบุญก็ตาม จะทำบาปก็ตาม ควรคิดถึงผลกระทบ
อยู่ระหว่างประโยค	เช่น ต้นมะม่วงออกช่อแต่ไม่ติดผล
ล้อมคำ	เช่น ถึงเป็นเพื่อนก็อย่าวางใจ
ล้อมประโยค	เช่น เพราะเขาทำอะไรไม่คิดจึงต้องเดือดร้อน <u>แม้ว่า</u> เขามีความจำดี <u>แต่</u> เขาก็สอบไม่ได้ดี

๕. มีคำบางคำบางกรณีก็ใช้เป็นบุพบท บางกรณีก็ใช้เป็นสันธาน

ตัวอย่าง

เมื่อสัปดาห์นี้ สำนางได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว
 (เมื่อ เป็นบุพบท)
เมื่อเราได้ยินเสียงระฆัง เราออกจากโรงเรียนทันที
 (เมื่อ เป็นสันธาน)
 เราทำงานเพื่อชาติ
 (เพื่อ เป็นบุพบท)
 เราทำงานเพื่อเราจะได้สนองคุณชาติ
 (เพื่อ เป็นสันธาน)

๖. คำสันธานอาจเป็นกลุ่มคำก็ได้

ตัวอย่าง

ในเมื่อท่านยังไม่เคยทดลองด้วยตนเองมาก่อน ท่านก็ไม่ควรรีบปฏิบัติโดยสิ้นเชิง
ระหว่างที่คุณนั่งรถไฟมา คุณสังเกตสองข้างทางหรือเปล่า
ด้วยเหตุที่เราประพาศิตัวอยู่ในศีลธรรม เราย่อมไม่กลัวเกรงคนพาล
ขณะที่เขาวิ่งมาถึงปลายถนน พวกโจรโยนอาวุธลงมาพอดี

แบบฝึกหัดที่ ๗

๑. จงอ่านข้อความในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม ๑ ตอนใดตอนหนึ่ง แล้วให้เลือก
คำสันธานมา ๑๐ คำ แล้วแต่งประโยคโดยใช้คำสันธานเหล่านั้น ให้มีความหมายชัดเจน
๒. จงแต่งประโยคโดยใช้คำสันธานต่อไปนี้.

เนื่องด้วย	ถึงแม้ว่า
เพราะเหตุนี้	มีฉะนั้น
ฉะนั้นจึง	แม้กระนั้น
๓. จงเติมคำสันธานที่เหมาะสมลงในช่องว่างในประโยคต่อไปนี้
 - ๑) ฉันชวนเขาแล้ว.....เขาไม่ไป
 - ๒)สุภา.....สุภา เป็นใช้หัดใหญ่
 - ๓)เขาจะยากจนเขา.....ไม่โกงใคร
 - ๔)เขาประมาท เขา.....ขับรถชนเด็ก
 - ๕) เขาไว้ใจให้เราทำเรื่องนี้ให้เสร็จ.....เราจะเหลวไหลไม่ได้
 - ๖) เธอจะไปรับเงินเอง.....เธอจะมอบฉันทะเลให้ใครไปแทน
 - ๗)รถของเราไปถึงบางแสน ฝน.....ตก
 - ๘) วันนี้จะมีการอภิปรายที่หอประชุมเรื่องเยาวชน.....ชี้แจงเรื่องความมั่นคง
ของชาติ
 - ๙) ใครใคร่จะมีสามสี คือ สีขาว สีแดงสีน้ำเงิน

คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้พูด คำอุทานส่วนมาก จะไม่มีความหมายตรงตามถ้อยคำ แต่จะมีความหมายทางเน้นความรู้สึก และอารมณ์ของผู้พูด เป็นสำคัญ

ตัวอย่าง

ไอ้โฮ ! ภูเขาถูกนี้สูงเยี่ยมเทียมเมฆเลย

ตายจริง ! ฉันลืมเอาร่มมา

พุทโธ ! เธอน่าจะบอกฉันเสียแต่แรก

แหม ! ฉันเกรงใจเธอจริง ๆ

เจ้าประคุณเอ๋ย ! ทำไมเป็นอย่างนี้ไปได้

ข้อสังเกต

๑. คำอุทานมักอยู่ข้างหน้าประโยค แต่ไม่จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด หรือภาคหนึ่งภาคใด ของประโยค หากตัดคำอุทานออกไปก็ไม่เสียใจความ
๒. คำอุทานอาจมีลักษณะเป็นกลุ่มคำก็ได้ เช่น
อ้ายตายตาย ! น้าเอ็นดูอะไรอย่างนั้น ! ตายละวา !
๓. คำอุทานชนิดหนึ่ง เรียกว่า คำอุทานเสริมบท เป็นคำที่เรานิยมนำมาต่อเติมข้างหน้า ต่อท้าย หรือแทรกกลางคำที่เราประสงค์จะพูด เพื่อเน้นความหมายของคำที่เราประสงค์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

เธอจะมาสัญญาสัญญาอะไรกับฉัน

เดินดี ๆ ประเดี๋ยวจะตกกระด้างกระไดไปดอก

เหนียวไหม กินน้ำกินท่าเสียชี ขนมขดั้มก็มี

เขาขยันดูหนังสือหนังสือหาเสมอ

คำอุทานเสริมบทที่แทรกกลางก็มี เช่น สัปปะดีสึปะคน (จากคำ สัปคน) เป็นต้น

๔. คำที่พบในโคลง เช่น เฮย เฮ แลนา ก็เป็นคำอุทานเสริมบทหรือในคำประพันธ์ชนิดอื่น เช่น เจ้าพี่อา น้องเอ๋ย อาและเอ๋ย ก็เป็นคำอุทานเสริมบทเช่นกัน

หมายเหตุ มีคำต่อท้ายบางคำมีความหมายเดียวกันกับคำที่อยู่ข้างหน้า คำต่อหน้าเป็นภาษาถิ่นหรือภาษาโบราณ บางท่านเรียกว่า “คำซ้อน” นิยมใช้ในภาษาพูดหรือภาษาร้อยกรองเป็นส่วนมาก เช่น

เสื่อสาดก็ไม้ปู	สาด	เป็นภาษาถิ่น	แปลว่า	เสื่อ
ไม้ไผ่ในป่านี้ถูกตัดโค่นหมด	ไผ่	เป็นคำโบราณ	แปลว่า	ต้นไม้
วัดวาในเมืองไทยมีมากมาย	วา	เป็นคำโบราณ	แปลว่า	วัด

แบบฝึกหัดที่ ๘

๑. จงเขียนประโยคข้างล่างใหม่ ให้แลเห็นว่าคำใดเป็นคำอุทาน

- ๑) อ้อชื่องานที่นี่มากจริง
- ๒) อุเหม่กระไรสิใจฉกาจ
- ๓) ไร้อ่อยยายคงหิวมากสินะ
- ๔) ต้ายตายป้านี้คุณแม่คงคอยฉันแน่
- ๕) เอ๊ะใครหีบของบนโต๊ะของฉันไป
- ๖) เอ้อโล่งออกไปที
- ๗) โอ้ศรีเสาวลักษณ์ล้ำแลโลมโลกเอ๋ย

๒. จงขีดบอกคำอุทานเสริมบทในประโยคต่อไปนี้

- ๑) ของมันใช้ไม่ได้แล้ว อย่าไปเสียคมเสียดาบมันเลย
- ๒) อย่าใช้จำขามากนัก สดุ้งสตาจก็ยิ่งหาซากอยู่
- ๓) อะอะมะเทิงไปได้ ประเดี๋ยวจะถูกคุณแม่เอ็ดตะโรดอ
- ๔) ฉันไม่ชอบเลขฆานาทีเลย
- ๕) อย่าเสียอกเสียใจไปเลย ถึงคราวเคราะห์ห้ามขามร้ายก็หลีกเลี่ยงไม่ได้

๓. จงอ่านความตอนใดตอนหนึ่งในหนังสือเรียนภาษาไทย *ชุดทักษะสัมพันธ์* แล้วเลือกคำอุทานมา

๑๐ คำ แต่งประโยคขึ้นใหม่โดยใช้คำอุทานให้เข้ากับประโยคที่แต่งขึ้น

บทที่ ๖

การอ่านออกเสียงในภาษาไทย

การอ่านออกเสียงเป็นการสื่อสารวิธีหนึ่ง เรามักอ่านหนังสือดั่ง ๆ ไม่อ่านในใจในเมื่อคนที่เราอ่านให้ฟังไม่มีหนังสือ แต่ในบางกรณี เราอ่านออกเสียงเพื่อว่าคนหลายคนจะได้ติดตามข้อความในหนังสือหรือสารที่เขียนลงเป็นตัวอักษรร่วมกันไปภายในเวลาเดียวกัน เช่น ครูหรือนักเรียนคนหนึ่งอ่านหนังสือให้นักเรียนทั้งห้องฟัง หรือเลขานุการอ่านรายงานการประชุมให้คณะกรรมการฟังร่วมกัน ทั้งที่กรรมการทุกคนมีรายงานที่เขียนเรียบร้อยอยู่ในมือ

ไม่ว่าจะอ่านออกเสียงในกรณีใดก็ตาม ผู้อ่านต้องอ่านให้ผู้ฟังรับสารได้ชัด ไม่อ่านตะกุกตะกัก ไม่ตุ๋นตุ๋น อ่านโดยหยุดตามวรรคตอนที่ช่วยให้เข้าใจสาร อ่านออกเสียงดังกำลังพอเหมาะสำหรับสถานที่และจำนวนผู้ฟัง มีการเว้นจังหวะให้ตัวเองได้พัก มีการหยุดลมหายใจเพื่อแสดงว่าข้อความแต่ละห้วงจบใจความแล้ว และทอดลมหายใจเมื่อมีข้อความต่อเนื่องกันไป

การอ่านหนังสือไทยดั่ง ๆ หรืออ่านออกเสียง ง่ายในบางอย่างและยากในบางอย่าง ที่ยากก็คือ เราเขียนตัวอักษรติดกัน ไม่เว้นช่วงระหว่างคำเหมือนในหนังสือภาษาอังกฤษหรือภาษายุโรปอื่น ๆ และเราไม่มีเครื่องหมายให้รู้ว่าประโยคจบแล้ว หรือยังมีอีกบางส่วนต่อไป ที่ง่ายคือ อักษรวิธีของเรามีหลักเกณฑ์พอสมควร เช่น อักษรแทนเสียงสระ อักษรแทนเสียงพยัญชนะ อักษรแทนเสียงวรรณยุกต์ คงเป็นเสียงตามหลักเกณฑ์ ตัวสระ โ ก็แทนเสียงสระในพยางค์ เช่น โง่ โฉโฉ โอฟาร หรือตัวสระ เอีย ก็แทนเสียงสระในพยางค์ เช่น เทียน เปียก เสถียร อยู่คงที่ ไม่ปรวนแปรเหมือนอักษรวิธีของภาษาบางภาษาที่ตัวสระบางคราวอาจแทนเสียงสระเสียงนั้น บางคราวแทนสระเสียงนี้หรือตัวพยัญชนะก็เช่นกัน ตัวพยัญชนะตัวเดียวกันในภาษาอังกฤษ อาจแทนเสียงในภาษาได้ถึง ๔ - ๕ เสียงก็มี ในการอ่านภาษาอังกฤษ เราใช้หลักเกณฑ์ได้น้อยมาก แต่ในการอ่านหนังสือไทย เราอาจอาศัยหลักเกณฑ์ได้มาก

ในการอ่านหนังสือไทย เรามีหลักเกณฑ์พอที่จะศึกษาได้พอสมควร ถึงแม้ว่าจะมีความเหลื่อมล้ำบ้าง มีข้อยกเว้นบ้าง เราควรทราบว่ายังไม่มีคนชาติไหนมีความสามารถคิดอักษรวิธี หรือวิธีการใช้ตัวอักษร ที่แทนเสียงในภาษาได้ครบถ้วน หรือโดยมีหลักการแน่นอน เช่น หลักของวิชาคณิตศาสตร์ ในการอ่านออกเสียง เราจึงต้องอาศัยการสังเกตและความจำ สำหรับอ่านให้เป็นที่เข้าใจง่าย และต้องใช้ศิลปะในการอ่านให้ชวนฟัง

ต่อไปนี้จะได้ชี้แจงหลักการอ่านออกเสียงคำในหนังสือไทย เท่าที่เห็นว่านักเรียนระดับนี้ควรทราบไว้

๑. พยายามสังเกตและสันนิษฐานว่าคำไหนเป็นคำไทยมาแต่เดิม คำไหนเป็นคำที่ได้รับมาจากภาษาอื่น วิธีสังเกต คือ คำไทยเดิมนั้น เรามักเข้าใจความหมายของแต่ละพยางค์ด้วย จะมียกเว้นบ้าง

ก็ไม่มากนัก และคำไทยเดิมไม่มีการันต์ เช่น โรงเรียน เจ้าหน้าที่ พระเจ้าแผ่นดิน ทางหลวง ส่วนคำที่เราได้รับมาจากภาษาอื่น เรามักไม่เข้าใจความหมายของแต่ละพยางค์ เช่น วิเวก อัมมาคย์ บริโภค มรรคา

๒. คำไทยเดิมส่วนใหญ่เขียนสะกดตัวตามหลักการประสมอักษรที่เราได้เรียนมาแล้ว เช่น หลักแม่ ก กา กง กน กม เกย เกอว กก กค กบ แล้วใช้รูปวรรณยุกต์และอ่านออกเสียงวรรณยุกต์ตามหลักของไวยากรณ์ เป็นต้น

คำที่มาจากภาษาอื่น ส่วนใหญ่ไม่ใช้รูปวรรณยุกต์ มียกเว้นคำที่มาจากภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษามีเสียงวรรณยุกต์เช่นเดียวกับภาษาไทย คำที่มาจากภาษาอื่นที่ใช้รูปวรรณยุกต์ก็มีบ้างแต่เป็นจำนวนน้อย ตัวสะกดคำจากภาษาอื่นจะแปลกไปจาก กน กม กก กค กบ ตามธรรมดา แต่จะมีตัวอื่นสะกดเป็นจำนวนมาก เช่น โชค สุข เมฆ กาง เซมฐ์ เพศ กล บุญ พันธุ์ ฯลฯ ถ้าจะให้แน่ใจว่าคำไหนเดิมเป็นคำมาจากภาษาอะไร ควรดูพจนานุกรม แต่สำหรับนักเรียนระดับนี้ ยังไม่จำเป็นต้องทราบละเอียดนัก

ในการอ่านคำทุกชนิด นักเรียนควรเอาใจใส่ออกเสียงให้ถูกต้องตามเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะที่นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้มักจะออกสับสนกันก็มีเสียง ร กับ ล และพยัญชนะที่เป็นอักษรควบ หรือที่เรียกว่าเสียงควบ เสียงกล้ำ เป็นต้น จึงควรฝึกตนเองโดยใช้แบบฝึกหัดต่อไปนี้ โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมแนะนำ

การออกเสียง ร กับ ล สับสนกัน เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร เช่น เรากล่าวว่า เขารักดอกไม้ ความหมายคือ เขาพอใจและหวงแหนดอกไม้ ถ้ากล่าวว่า เขาลักดอกไม้ ความหมายคือ เขาโมยดอกไม้

ถ้า ถูก ถ้าเรากล่าวว่า ถูกข่งงานเมื่อวานนี้ โดยออกเสียง ร ความหมายคือ เวลาที่ เป็นมงคลสำหรับการแต่งงานคือเมื่อวานนี้ ถ้าเราออกเสียงเป็น ล ความหมายก็จะกลายเป็นว่า ได้เลิกเล่นการแต่งงาน

ในทำนองเดียวกัน ถ้าเรากล่าวว่า พี่ชายผมมาที่นี่เป็นกั้งควา ผู้ฟังคงงุนงงกับสารของเรา มาก เพราะจะไม่เข้าใจว่า ศัพท์ครั้งนครั้งหนนี้จะเกี่ยวข้องกับการมาของพี่ชายอย่างไร

การไม่ออกเสียง ร ล และเสียงควบกล้ำให้ถูกต้อง ทำให้ผู้ฟังต้องเดาเอาจากถ้อยคำที่แวดล้อม และมักจะเดาผิด ถ้าร้องเพลงหรืออ่านโคลงกลอน จะไม่มีความไพเราะเลย ถ้าจะเป็นนักพูด เช่น ออกรายการข่าววิทยุกระจายเสียง ก็จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจสับสนกันมาก

แบบฝึกหัดที่ ๑

ก่อนที่จะทำแบบฝึกหัดที่ ๑ นี้ ครูควรทดสอบการฟังของนักเรียนเสียก่อนว่า นักเรียนได้ยินเสียง ร กับ ล แน่แน่หรือไม่ และได้ยินเสียงควบกล้ำหรือไม่ เมื่อได้ทดสอบแล้วนักเรียนรู้ตัวว่า

การฟังไม่แม่นยำ นักเรียนก็ควรตั้งใจฟังและพยายามออกเสียงให้ชัดเจนถูกต้องอยู่เสมอ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งในแบบฝึกหัดต่อไปนี้

๑. นักเรียนฝึกอ่านคำที่ใช้ ร ล เป็นพยัญชนะต้นต่อไปนี้

รด	รล	—	ลด	ราก	—	ลาก
ราว	—	—	ลาง	รา	—	ลา
เรือน	—	—	เลือน	รับ	—	ลับ
ราว	—	—	ลาว	เรียน	—	เลียน
ริน	—	—	ล้น	โรง	—	โลง
รอง	—	—	ลอง	รัก	—	ลัก
ร่วง	—	—	ล่วง	เรื้อย	—	เลื้อย

— เรียก ร้อง ร้างรัก รื่นรมย์ ร้องเรียก รักเร่ ร่องรอย เร้าร้อน รวดเร็ว แรมรา ร้าราน
โรงเรียน ร้าร้อง รุ่งรัง รุกราน รวนเร ร้าเรง

— ลืมเลือน ลวนลาม ลัดเลาะ ลวดลาย ล้อเลียน ลีลา ลีลาศ โล่เลียง ลาลับ ลบเลือน
เลือนลอย เล็ดลอด ลีลับ ล่องลอย โลเล ลือเลื่อง

โรงเรียน	ล้อเลียน	ร่องรอย	ล่องลอย
เรื่องราว	ล้อเลื่อง	รวบรัด	เลาะลัด
เริงร่า	เลนเล่อ	ร้าไร	เหลวไหล
ร่วมริน	ล้นล้น	รุกราน	ถูกลาม
เรียบเรียง	ไล่เลียง		

๒. นักเรียนจับคู่กัน คนหนึ่งอ่าน ๑ ประโยค อีกคนหนึ่งว่าตาม ครบประโยคแล้วผลัดเปลี่ยนให้คนที่ว่าตามเป็นคนอ่านก่อน ครูและนักเรียนที่ข้างสังเกตช่วยชี้ให้รู้สึกเมื่อคนใดคนหนึ่งออกเสียงผิด

รีบลดร้วเล็ก ๆ อย่าลุดถน
เขาเคือดร้อนเวลาถูกล้อเลียน
เรือล่องลอยไปไม่เห็นร่องรอย
แมวถูกน้ำร้อนลวกเลยร้องลั่น
เราเลือนรถไปจอดหน้าร้านเลิศรส
ได้ถูกขเริ่มงานพอดีเวลางานเลิก

ใบไม้ร่วงแสดงว่าเวลาล่วง

เขายืมเงินทศรองจ่ายสำหรับโครงการทดลองแล้ว

สมลักษณ์เรียบเรียงเรื่องงานเลี้ยงอำลา

ฟังเราเล่าเรื่องราวเที่ยวเมืองลาวคราวรุ่งเรือง

นักเรียนอาจท่องประโยคเหล่านี้เล่นให้ติดปาก ว่าจะให้ถูกต้องคล่องแคล่ว

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. ฝึกอ่านคำต่อไปนี้ ควรศึกษาความหมายด้วย

กรับ	—	กลับ
กราย	—	กลาย
ครอง	—	คลอง
กรอง	—	กลอง
พริก	—	พลิก
เพริด	—	เพลิด
พราย	—	พลาย
ปราย	—	ปลาย
ปราบ	—	ปราบ

๒. ฝึกอ่านคำต่อไปนี้

เครื่องครัว	ครีกรตรง	กลมกลืน
ครอบครอง	ตรวจตรา	ไคลคลา
ปราบปราม	แกรกราก	เคลื่อนคล้อย
ปรนเปรอ	กริ่งเกรง	ขลุ่ยขลุ่ย
เพริศแพรว	กรุ่มกริม	เขลาขลาด
แพรงพราย	กรากกรำ	พลับพลา
ตราครุฑ	กลบเกลื่อน	พลับพลึง
ครีกรื่น	คลาดเคลื่อน	พลิกแพลง
ครองแครง	คล่องแคล่ว	กลับคล้าย

๓. ฝึกอ่านคำต่อไปนี้จนอ่านได้ชัดทุกคำ และศึกษาความหมาย วิธีที่จะอ่านให้ชัดโดยมากทราบกันอยู่แล้ว แต่ไม่เล็งเห็นความสำคัญ และไม่ระมัดระวังฝึกให้ติดเป็นนิสัย

กว่า	ฝ่า	ขวา	ฝ่า
กวัด	ฝัด	ขวาน	ฝาน
กวาง	ฟาง	ขวาง	ฝาง
กว้าง	ฟ้าง	ขวัญ	ฝืน
กวาด	ฝาด	ไขว่	ไฝ
กราย	กลาย		
กราด	กลาด	ควัก	ฟัก
กรัก	กลัก	คว้น	พ้น
กรับ	กลับ	ควั่น	พั่น
กรด	กลด	คว่ำ	ฟ่ำ
แก้ม	แก้ม	ควาญ	ฟาน
เกลือก	เกือก	ควาย	ฟาย
กล้อง	ก้อง	คว่ำ	ฟ่ำ
กริว	กิว	กริ้ว	
กลัว	ตะกั่ว	กลัว	
แก่ง ตะแกรง	แก่ง แกร่ง	แก้ง	

๔. ฝึกอ่านบทร้อยกรองต่อไปนี้

เกลากลอนกล่าวเปรียบเปรย
 พรักพร้อมขับกล่อมเพลง
 มะนาวลูกกลมเกลี้ยง
 พลิกแพลงแกว่งไม้พลอง
 กลับคล้ายไม่กลายกลับ
 แก้วกล้ามาประลอง
 พุดพล่อยพลอยพลิกแพลง
 ผลุนผล้นพล้นถูกปิ่น
 พ่อค้ารับคว่ำขวาน
 ขว้างฟักตกตักคน

ใคร่ครวญเอ่ยคำครั้นเครง
 เพลิดเพลिनไพรใจปรองดอง
 กลิ้งไปเคียงลูกปิงปอง
 เลยพลั้งพลาดขาดเสียงเพลง ฯ
 กลาดเกลื่อนทับถมถูกลอง
 อาจเพเลียงพล้ำจกถ้ำกลืน
 จะเปลี่ยนแปลงคิดฝ่าฝืน
 ผิพลาดพลั้งหลั่งเลือดพล้น ฯ
 ให้นายป่านผ่านขวากบน
 รีบขายขวนก่อนฝนพรำ ฯ

โล่ชิงช้าแกว่งไกวในอากาศ
เห็นคนเดินขวัควัคนัยน์ตาลาย

พอพลั้งพลาดตกกว่าทำใจหาย
ต้องชวนขวายทำขวัญในทันที ฯ

มองทางขวาเห็นแควริมแควกว้าง
ทั่วแคว้นแคว้นยามเย็นเห็นกลุ่มควัน

ใจแคว้งคว้างชมโฉมประโลมขวัญ
พอจะหันไขว่คว้าหาไม่เจอ ฯ

๕. หาทำนองง่าย ๆ ร้องเป็นเพลง ใช้กลอนในข้อ ๔ เป็นเนื้อเพลง
๖. จงอ่านประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ ออกเสียง ร ล ให้ชัดเจน
- ๑) มีนักรบผู้หนึ่งมีความสามารถรวบรวมทหารและพลเรือนได้สำเร็จ
 - ๒) จงเรียบเรียงเรื่องราวให้เรียบร้อยและรวดเร็ว
 - ๓) ทองอยู่ได้เข้าโรงเรียนครั้งแรกที่วัดมหาธาตุ
 - ๔) เดี่ยวหัวร่อต่อกระซิกกระริกกระรี่ เดี่ยวลูกลี้ลูกลกชนจริงหนอ
 - ๕) เราไร้ทรัพย์อัปสัคคัลลุกรักเอ๋ย อย่าร้องไห้ไปเลยฟังแม่ว่า
๗. จงอ่านข้อความต่อไปนี้ให้ชัดเจน
- ๑) หัวหน้าชั้นขึ้นไปบนพลับพลาที่ประทับ
 - ๒) คนเขลามีความขลาดถึงกับยอมแพ้โจรเพราะกลัวตาย
 - ๓) ขับเหงื่อไคลไหลทะลักโรจจกกลาย
 - ๔) ไม่ผ่อนคลายคลุ้มคลั่งดังประสงค์
 - ๕) มองไกลไม่เห็นว่าเป็นคลื่น ยืนเสียงเพลงเคร่งครั่นคลื่นคะนอง
 - ๖) เหมือนหนึ่งเกลี้ยงกลบรอยเพชรพลอยงาม
 - ๗) ก้อนกรวดดูเกลื่อนกลาดดาษดา
 - ๘) ความว้าวยังไม่หาย ความควายเข้ามาแทรก

การอ่านคำที่มาจากภาษาอื่น

ดังได้กล่าวแล้ว คำที่เราใช้ในภาษาไทยปัจจุบันนี้ บางคำเป็นคำภาษาไทยแต่เดิม บางคำเรา
รับมาจากภาษาอื่น ในบรรดาคำที่มาจากภาษาอื่น มีคำจากภาษาบาลีสันสกฤตเป็นจำนวนมาก และ
มีหลักการในการอ่านออกเสียงที่เราต้องศึกษาเป็นพิเศษ ในที่นี้จะกล่าวพอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

- ๑) คำที่มาจากบาลีสันสกฤตบางคำ มีสระติดอยู่กับตัวสะกด เราไม่ออกเสียงสระ เช่น
เหตุ ญาติ ชาติ ประวัติ สมบัติ ปฏิวัติ
- ๒) คำบาลีสันสกฤตที่มีมากกว่า ๑ พยางค์ โดยมากเราจะออกเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์
แรก ตัวอย่าง

คำ	คำอ่าน
สัตยา	สัด - ตะ - ยา
อุทยาน	อุด - ทะ - ยาน
วิทยา	วิด - ทะ - ยา
จัตวา	จัด - ตะ - วา
กัลยา	กั้น - ละ - ยา
คิลปิน	สิน - ละ - ปิน
กลบก	กั้น - ละ - บก
ศาสนา	สาด - สะ - หนา
อศวิน	อัด - สะ - วิน
คุณี	คุด - สะ - ดี

ในช่องคำอ่าน พยางค์ที่ประวิสรรชนีย์ เราออกเสียงสระ อะ แต่เพียงเบา ๆ พอได้ยิน เรียกว่า ออกเสียงกึ่งมาตราและในตัวอย่างต่อ ๆ ไปก็เช่นกัน

ควรสังเกตว่า บางคำตัวสะกดของพยางค์แรกเป็นอักษรสูง นำพยัญชนะต้นของพยางค์หลังซึ่งเป็นอักษรเดี่ยว คำพวกนี้เราออกเสียงพยัญชนะเดี่ยวตามอักษรสูง คือ ตัว ส คำที่ออกเสียงโดยอาศัยเกณฑ์เดียวกันนี้มีหลายคำ ตัวอย่าง

วาสนา	อ่าน	วาด - สะ - หนา
ริษยา	อ่าน	ริด - สะ - หยา
ปริศนา	อ่าน	ปริด - สะ - หนา
กฤชณา	อ่าน	กริด - สะ - หนา

ควรสังเกตว่า

อศวิน	ไม่อ่าน	อัด - สะ - หวิน
รธยา	ไม่อ่าน	ริด - ละ - หยา
วิปัสสนา	ไม่อ่าน	วิ - ปัด - สะ - หนา

การยกเว้นดังที่ยกตัวอย่างมาให้นั้น เกิดในภาษาทุกภาษา ไม่เฉพาะแต่ภาษาไทย วิธีที่จะออกเสียงได้ถูกต้อง คือ เป็นผู้ฟังมาก และสังเกตถี่ถ้วน ส่วนหลักที่แท้จริงที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเช่นนี้ เราจะต้องศึกษาประวัติของคำเป็นเวลานาน ในระดับนี้นักเรียนควรใช้การฟังและการจำไปก่อน

๓) คำบาลีสันสกฤตบางคำที่มีมากกว่า ๑ พยางค์ และที่พยางค์แรกเป็นคำมีสระยาว เราอ่านออกเสียงพยางค์แรกเป็นแม่ ก กา เรียกว่าอ่านเรียงพยางค์ ไม่ออกเสียงพยัญชนะที่ตามหลังสระเป็นตัวสะกด เช่น

คิดวี	อ่าน	คี - ตะ - ละ - วี
โคตม	อ่าน	โค - ตะ - มะ
คาลปัตร	อ่าน	คา - ละ - ปัด
เถรสมาคม	อ่าน	เถ - ระ - สะ - มา - คม

แต่มีบางคำ ซึ่งมีจำนวนมาก ที่เราอ่านพยางค์แรกโดยออกเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์เป็นตัวสะกด เช่น

กามเทพ	อ่าน	กาม - มะ - เทบ
เจตนา	อ่าน	เจด - ตะ - นา
เอกสาร	อ่าน	เอก - ละ - สาน

การที่มีความหลอมน้ำเช่นนี้ก็เข้าไปในทำนองเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถ้าจะศึกษากฎเกณฑ์ให้รู้แน่นอน ต้องอาศัยการศึกษาประวัติของคำ ในระดับนี้ควรใช้ความสังเกตและความจำไปก่อน

๔) คำบางคำอ่านได้ ๒ แบบ ถือว่าถูกทั้ง ๒ แบบ อาจมีผู้คัดค้านว่าแบบที่ตนนิยมถูก และอีกแบบหนึ่งผิด แต่ความจริงก็คงเป็นว่า มีการออกเสียงเป็น ๒ แบบ สำหรับคำบางคำในภาษาไทย สภาวะเช่นนี้มีอยู่เกือบทุกภาษา เช่น

สัปดาห์	อ่าน	สับ - ดา
	บางคนอ่าน	สับ - ปะ - ดา
เทศนา	อ่าน	เท - สะ - นา
	บางคนอ่าน	เทด - สะ - หนา
โฆษณา	อ่าน	โค - สะ - นา
	บางคนอ่าน	โคด - สะ - นา

คำที่มีการออกเสียงเป็น ๒ แบบ เหล่านี้ ถ้าในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานบอกวิธีออกเสียงไว้ เราควรออกเสียงตามพจนานุกรม แต่มีคำหลายคำที่ในพจนานุกรมไม่บอกวิธีออกเสียงไว้ และมีผู้ออกเสียงคำเหล่านั้นเป็น ๒ แบบ เราควรสังเกตว่า ผู้ที่มีความรู้ทางภาษาไทย ส่วนใหญ่นิยมออกเสียงอย่างไร เราควรเลือกออกเสียงตามนั้น แต่สภาวะเช่นนี้ปรากฏในชุมชนที่ใช้ภาษา ร่วมกันทั่วไปทุกประเทศ

การอ่านคำที่มีตัวการันต์ คำที่ใช้ตัวการันต์ส่วนมากเป็นคำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤต ทั้งนี้เพื่อรักษารูปศัพท์เดิมไว้ เช่น ศิษย์ เล่ห์ วิจารณ์

มีคำบางคำที่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตซึ่งนำอักษรตัวสุดท้ายสองตัวหรือถึงสามตัวก็มี เช่น

สองตัว	-	กาญจน์	ลักษณะ	จันทร์	พักตร์
สามตัว	-	ลักษณะ	(คำเช่นนี้มีน้อย)		

คำที่ไม่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตนำตัวสุดท้าย แต่ไม่อ่านออกเสียงตัวสุดท้ายก็มี เช่น

จักร	สมักร	เพชร	มิตร
------	-------	------	------

คำที่มาจากภาษาอังกฤษ ที่ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตกลางคำ ก็ไม่อ่านออกเสียงตัวนั้น เช่น

ฟิล์ม	ชาร์ป	นิวยอร์ก
-------	-------	----------

การอ่านคำประสมและคำสมาส

๑) เราคงจะได้เคยสังเกตว่ามีคำบางคำในภาษาไทย อยู่ในที่หนึ่งอ่านออกเสียงอย่างหนึ่ง เมื่ออยู่อีกที่หนึ่งอ่านออกเสียงอย่างหนึ่ง สังเกตคำต่อไปนี้

จิตใจ	อ่าน	จิต - ใจ
รสทิพ	อ่าน	รด - ทิบ
ทวยเทพ	อ่าน	ทวย - เทบ
จอมราช	อ่าน	จอม - ราด
พระธรรม	อ่าน	พระ - ทำ
ญาติมิตร	อ่าน	ยาด - มิด
ประเทศชาติ	อ่าน	ประ - เทด - ชาด

และโปรดสังเกตคำต่อไปนี้

จิตเวช	อ่าน	จิต - ตะ - เวด
ทิพรส	อ่าน	ทิบ - พะ - รด
เทพบุตร	อ่าน	เทบ - พะ - บุต
ราชการ	อ่าน	ราด - ชะ - กาน
ธรรมคุณ	อ่าน	ทำ - มะ - คุณ
ญาติวงศ์	อ่าน	ยาด - ดิ - วง
ประเทศราช	อ่าน	ประ - เทด - สะ - ราด

คำกลุ่มแรกเรียกว่า คำประสม คือ เอาคำพยางค์เดียว (หรือมากกว่าก็ได้) ๒ หรือ ๓ คำ มาประสมกันใช้หลักไวยากรณ์ของภาษาไทย คือ คำนามที่เราเพ่งเล็งขึ้นหน้า และคำที่ขยายความ อยู่ข้างหลัง เช่น ในคำ รสทิพ ความหมายคือ รสที่เป็นของทิพ ญาติมิตร ความหมายคือ ญาติ และมิตร

ส่วนคำกลุ่มหลังนั้น ใช้คำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต ประสานกันตามหลักไวยากรณ์ของบาลีสันสกฤต คือ ใช้คำขยายขึ้นหน้าและนามที่เราเพ่งเล็งอยู่ข้างหลัง เช่น เทพบุตร ความหมายคือ บุตรของเทพ คำชนิดนี้เรียกว่า คำสมาส

การอ่านคำประสมและคำสมาส สำหรับนักเรียนชั้นนี้ควรใช้ความสังเกตและความจำไปก่อน จนกว่าจะรู้ศัพท์จำนวนมาก มีความรู้ภาษาไทยกว้างขวาง นักเรียนก็จะเข้าใจหลักและออกเสียงตามหลักได้โดยไม่ยาก

๒) คำยอกเว้น มีคำไทยบางคำ พยางค์แรกมาจากบาลีสันสกฤต พยางค์หลังเป็นคำไทย เช่น เทพเจ้า พระพุทธเจ้า ราชวัง พลเรือน กรมวัง คำเหล่านี้อ่านออกเสียงเหมือนกับว่าเป็นคำสมาส เช่น

เทพเจ้า	อ่าน	เทบ - พะ - เจ้า
พระพุทธเจ้า	อ่าน	พระ - พุด - ทะ - เจ้า
พระราชวัง	อ่าน	พระ - ราช - ชะ - วัง
พลเรือน	อ่าน	พน - ละ - เรือน
กรมวัง	อ่าน	กรม - มะ - วัง

การออกเสียงคำจำพวกนี้ เป็นไปตามความนิยม เราจะแลเห็นหลักเกณฑ์ได้ ก็ต่อเมื่อเราได้ศึกษาประวัติของคำอย่างถี่ถ้วนแล้วเท่านั้น ในการศึกษาครั้งนี้ นักเรียนก็จะต้องอาศัยความจำเป็นสำคัญ

การอ่านคำที่มีเสียง อะ กิ่งมาตรา ตามปกติคำไทยที่มีมากกว่า ๑ พยางค์ เราอ่านตรงตัว เช่น

จุกจิก	อ่าน	จุก - จิก
บากบัน	อ่าน	บาก - บัน
ลูกเลน	อ่าน	ลูก - ลน

แต่มีคำไทยเดิมบางคำที่เราออกเสียงตัวสะกดโดยมีเสียงอะ กิ่งมาตราด้วย เช่น

ตุ๊กตา	อ่าน	ตุ๊ก - กะ - ตา
จักจั่น	อ่าน	จัก - กะ - จั่น
จักจี้	อ่าน	จัก - กะ - จี้
ชักเย่อ	อ่าน	ชัก - กะ - เย่อ
สับหงก	อ่าน	สับ - ปะ - หงก
รอมร่อ	อ่าน	รอม - มะ - ร่อ

(คำนี้อ่าน รอม - ร่อ ก็ได้)

การอ่านคำพ้อง คำพ้องมี ๒ อย่าง คือ คำพ้องรูป และคำพ้องเสียง คำที่เป็นปัญหาในการออกเสียง คือ คำพ้องรูป ซึ่งได้แก่คำที่เขียนเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกันไปตามความหมาย การอ่านคำพ้องรูปต้องอาศัยการจดจำประกอบกับดูความหมาย เช่น

กรี	อ่าน	กรี	กระดุกตอนหัวของกุ้ง
กรี	อ่าน	กะ - รี	ผู้มีแขน ข้าง (ใช้ในบทร้อยกรอง)
เขมา	อ่าน	ชะ - เหมา	ชื่อสมุนไพร
เขมา	อ่าน	เข - มา	สบาย เจริญ
ແຮ່ນ	อ่าน	ແຮ່ນ	คำในแม่กลอน ใช้กับหวง ว่า หวงແຮ່ນ ผีແຮ່ນ
ແຮ່ນ	อ่าน	ແຮ່ນ	ห นำ น ตาม พืชน้ำชนิดหนึ่ง

การอ่านคำที่มีเครื่องหมายวรรคตอนบางคำ

การอ่าน ฯ (ไปยาลน้อย) บางคำอ่านเท่าที่เห็น เช่น

กรุงเทพ ฯ	อ่าน	กรุง - เทบ
-----------	------	------------

บางคำต้องอ่านให้เต็มคำ เช่น

โปรดเกล้า ฯ	อ่าน	โปรดเกล้า - โปรดกระหม่อม
ทูลเกล้า ฯ	อ่าน	ทูลเกล้า - ทูลกระหม่อม

ข้อความที่ตามหลังด้วย ฯลฯ (ไปยาลใหญ่) ตัวอย่าง

เราต้องการซื้อผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอีกหลายชนิด เช่น เครื่องมือการแพทย์ นาฬิกา อุปกรณ์การไฟฟ้า จักรกลขนาดใหญ่ ฯลฯ

เครื่องหมาย ฯลฯ นั้น ต้องอ่านออกเสียงว่า สะ หรือ และอื่น ๆ

คำที่ตามด้วย ฯ (ไม้ยมก) เราอาจอ่านซ้ำคำหน้าพยางค์เดียว หรืออ่านสองพยางค์หรือมากกว่านั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความหมาย ตัวอย่าง

แดง ฯ	อ่าน	แดง แดง
วันหนึ่ง ฯ	อ่าน	วันหนึ่ง วันหนึ่ง
ทีละน้อย ฯ	อ่าน	ทีละน้อย ทีละน้อย

คำที่ตามด้วย ! (อัศเจรีย์) ให้ออกเสียงคำให้เหมาะสมกับข้อความ ตัวอย่าง

โอโฮ! มาเอาป้านี่

(เวลาอ่านควรแสดงความประหลาดใจพอสมควร)

บุพัตถญา ” อ่านเหมือนคำ หรือข้อความที่อยู่ตรงกันข้างบน ตัวอย่าง

หมูเนื้อแดง หนัก ๕.๕๐ กิโลกรัม

มันหมู ” ๓.๐๐ ”

นักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายงานตัว วันที่ ๑๔ พ.ค. ๓๔

” หญิง ” ” ” ” ๑๕ พ.ค. ๓๔

นักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายงานตัว วันที่ ๑๗ พ.ค. ๓๔

” หญิง ” ” ” ” ๑๘ พ.ค. ๓๔

การอ่านตัวย่อ

ในการอ่านตัวย่อ ควรอ่านให้เต็มคำ ตัวอย่าง

พ.ศ. อ่าน พุทธศักราช

จ.ศ. อ่าน จุลศักราช

กก. อ่าน กิโลกรัม

ม.จ. อ่าน หม่อมเจ้า

มิ.ย. อ่าน มิถุนายน

น.ส. อ่าน นางสาว

แต่มีบางโอกาสที่ต้องการสื่อสารรวดเร็ว บางคำจึงอ่านเป็นตัวย่อตามที่เขียนไว้ เช่น

พ.ศ. อ่าน พอ - ศอ

๑๐.๐๐ น. อ่าน สิบ - นอ

การอ่านคำประพันธ์

คำบางคำในคำประพันธ์จะต้องอ่านแปลกไปกว่าปกติ เพื่อให้เกิดเสียงสัมผัสคล้องจองไปตามข้อบังคับของคำประพันธ์ เรียกว่า อ่านเอื้อสัมผัส เช่น

ฝ้ายนครกาญจน

จัดขุนพลพวกด่าน

(กาน - จน)

(พน)

การอ่านตัวเลข

มีวิธีการอ่านดังต่อไปนี้

๓/๑๑๓

อ่าน

เจ็ดทับร้อยสิบสาม

๐๓๐๓/๑๓๕๕๐

อ่าน

ศูนย์เจ็ดศูนย์สามทับหนึ่งสามห้าเก้าศูนย์

(จดหมายราชการ)

๕๘ ฝ	อ่าน	เก้าสิบแปดองศาฟาเรนไฮต์
๒ (ในเลขหมายโทรศัพท์)	อ่าน	โท และอ่านตามจังหวะบอกเลขหมายโทรศัพท์ ชุมสายตามที่องค์การโทรศัพท์เขียนไว้ในสมุด เช่น ๒๒๒-๓๐๐๑ อ่าน โทโทโท สามศูนย์ศูนย์หนึ่ง
๑๑	อ่าน	สิบเอ็ด
๑๐๑	อ่าน	ร้อยเอ็ด
๑๐๐๑	อ่าน	พันเอ็ด

ถึงแม้นักเรียนจะเข้าใจหลักต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วก็ตาม แต่การจะอ่านให้นำฟังนั้นจะต้องมีทักษะอื่นประกอบอีกดังต่อไปนี้

๑. การเว้นวรรคตอน รู้จักหยุดเสียงอ่านให้ถูกวรรคตอน รู้จักผ่อนลมหายใจให้พอเหมาะ การกำหนดวรรคตอนว่าตรงไหนควรหยุด ตรงไหนควรอ่านให้ต่อเนื่องกันไป ควรคำนึงถึงเนื้อความเป็นสำคัญ และลักษณะเฉพาะของตัวสาร การหยุดเว้นระยะการอ่านมักถือหลักเกณฑ์ว่าวรรคใหญ่หยุดนานกว่าวรรคน้อย และหยุดเว้นระยะเมื่อสุดคำสำคัญในตัวสาร นอกจากนี้ควรรู้จักทอดเสียงให้สอดคล้องกับเนื้อความด้วย

ตัวอย่าง

ลาไฉ่ตัวหนึ่งกินหญ้าอยู่ที่ชายป่า ได้ยินเสียงจิ้งหรีดร้องเพราะจับใจ อยากจะใคร่ร้องได้บ้าง จึงไปถามจิ้งหรีดว่าเจ้ากินอะไร

วิธีที่ ๑ ลาไฉ่ตัวหนึ่ง / กินหญ้าอยู่ที่ชายป่า / ได้ยินเสียงจิ้งหรีด / ร้องเพราะจับใจ / อยากจะใคร่ร้องได้บ้าง / จึงไปถามจิ้งหรีดว่า / เจ้ากินอะไร

วิธีที่ ๒ ลาไฉ่ตัวหนึ่งกินหญ้าอยู่ที่ชายป่า / ได้ยินเสียงจิ้งหรีดร้องเพราะจับใจ / อยากจะใคร่ร้องได้บ้าง / จึงไปถามจิ้งหรีดว่าเจ้ากินอะไร

อย่าอ่านเป็นคำ ๆ โดยใช้ระดับเสียงเดียวกันหมด

คำที่มีหลายพยางค์ อาจหยุดเว้นจังหวะที่พยางค์สิ้นสุดความสำคัญ เช่น คำว่า

กระทรวงศึกษาธิการ แม้ว่าโดยปกติจะไม่หยุดที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่งเลย แต่หากจำเป็นต้องผ่อนลมหายใจ อาจหยุดดังนี้ กระทรวงศึกษา - ธิการ โดยหยุดเพียงนิคหนึ่งเท่านั้น แต่จะหยุดที่พยางค์ศึก เป็น กระทรวงศึก - ษาธิการ ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะ ศึก ไม่ใช่พยางค์ที่สิ้นสุดความสำคัญ ต่างจาก ษา ซึ่งเป็นพยางค์ที่สิ้นสุดความสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คำนี้มีหลายพยางค์ หากจำเป็นต้องผ่อนลมหายใจ อาจหยุดดังนี้
 จุฬาลงกรณ์ - มหาวิทยาลัย โดยหยุดเพียงนิดหนึ่งเช่นเดียวกัน แต่จะหยุดที่พยางค์อื่น เป็น จุฬาลง -
 กรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลเดียวกันกับข้างต้น

การอ่านบทร้อยกรอง เมื่อไม่ได้อ่านเป็นทำนองเสนาะ ไม่ควรอ่านเป็นห้วง ๆ เพราะ
 อาจทำให้เสียความหมาย เช่น

ถ้าอ่าน แยกคำ จับคำ ร้างร้อง เหมือนร้างห้อง มาหา รัศมี จะทำให้เสียความหมาย
 ควรอ่าน แยกคำจับคำร้างร้อง เหมือนร้างห้องมาหารัศมี

นอกจากนี้ควรทอดเสียงให้เหมาะแก่อารมณ์หรือความรู้สึกในบทร้อยกรองนั้น ๆ

๒. การเน้นคำที่จำเป็น คำที่มีความสำคัญมาก ต้องเน้นเสียงให้ดังผิดจากคำอื่น ๆ ที่อยู่
 ใกล้เคียง จะทำให้สามารถเรียกความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง

ครั้นแล้ว สิ้นพระคำรัส สิ้นพระสุรัสเสียง หับพระโขนง หลับพระเนตร พระอัสสาสะ
 ประสาท ซึ่งเคยระบายตามธรรมดา ก็ค่อย ๆ แผ่วเบาลง ๆ ทุกที

คำว่า ครั้นแล้ว ถ้าเน้นเสียง จะเรียกความสนใจได้มากขึ้น

คำว่า อัสสาสะประสาท หมายถึง ลมหายใจซึ่งเป็นเครื่องแสดงควมมีชีวิต จึงควรอ่านให้ชัด

คำว่า แผ่วเบาลง ๆ ควรอ่านเสียงเบากว่าคำอื่น ๆ

๓. ความดังและชัดเจนในการออกเสียง ให้พอเหมาะกับจำนวนผู้ฟัง

๔. การใช้ท่วงที่อาภักปฏริยาขณะอ่าน เป็นสื่อช่วยส่งสารไปยังผู้ฟังได้มาก และช่วยให้
 การอ่านน่าฟังยิ่งขึ้น การสบตากับผู้ฟังเป็นครั้งคราวช่วยให้ผู้ฟังสนใจได้ดี ท่วงที่ที่อ่านสุภาพ
 เรียบร้อยจะดึงดูดความสนใจมากกว่าการอ่านด้วยท่าที่วางตนข่มขาน

๕. น้ำเสียง ใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับข้อความที่อ่าน เช่น ถ้าข้อความมีความหมายเชิง
 สุภาพอ่อนโยน ต้องทำเสียงสุภาพอ่อนโยนกลมกลืนกันไป ถ้าเป็นเชิงประชดประชันวิงวอน หรือ
 ขอร้อง น้ำเสียงที่อ่านต้องคล้อยตาม

แบบฝึกหัดที่ ๓

๑. ให้นักเรียนรวบรวมคำที่ไม่ใช่คำสมาส แต่อ่านออกเสียงตัวสะกดของพยางค์หน้า จากหนังสือเรียนภาษาไทย *พุทธทศสัมพันธ์* เล่ม ๑ มาสัก ๑๕ คำ ตัวอย่าง

คำ

คำอ่าน

๑. ตึกตา

ตึก - กะ - ตา

๒. สัตวา

สัด - ตะ - วา

๒. จงอ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้ให้คล่อง ถูกต้อง พร้อมทั้งบอกความหมายโดยสั้นจากพจนานุกรม (แบบฝึกหัดข้อนี้จะเก็บไว้ทำเมื่อเรียนหลักการใช้พจนานุกรมแล้วก็ได้)

จักจั่นจักแห่เล่นเล่นไป

ตึกแตนตาไว

๑ ตึกคำตึกตื้นจุนสี

สมุลแว้งอุตุตุตราวี

อัดคัดชุกชี

สกปรกสัปหงกงงวาย

ลักเพศทักทินสินสววย

พิศดูสำรวย

อุตพิศพิศวงสัตวา

ลักปิดลักเปิดตึกตา

๒ ลักจั่นจ่าลา

โสภโคกสัปคนฤาดี

สักลาดสักวาพาที

สัปเหร่อเจอผี

ดุจดั่งสัพพอกสัปทน

อลหม่านอลเวงอลวน

รอมร่อเลิสลั่น

๓ จุกผามจุกชีขันโรง

ขันสูตรสักเท้าเฝ้าโขง

ทุนทรัพย์ส่อโกง

กลเม็ดจุกโรหิณี

พัลวันอีกทีภราณี

จักเดียมจักจี

ชันกาดชักเย่อชุลมุน

(กำชัย ทองหล่อ)

หมายเหตุ

๑. ตึกคำ

(ตึกกะ _____) น. ชื่อแรชนิดหนึ่งสีดำเหมือนนิล

๒. ลักจั่น

(ลักกะ _____) น. หม้อน้ำสำหรับบรรจุน้ำในเวลาเดินทางอย่างที่
พระรูดงคี่ใช้

๓. จุกผาม

(จุกกะ _____) น. ชื่อโรคชนิดหนึ่งเกิดที่ม้าม บ้างก็เรียกจุกผาม
ม้ามย่อย

บทที่ ๗

การใช้พจนานุกรม

พจนานุกรมเป็นเครื่องมือสำหรับค้นคว้าหาความหมายของคำ และช่วยให้เราสามารถอ่านและเขียนคำต่าง ๆ ได้ถูกต้อง พจนานุกรมมีอยู่หลายฉบับด้วยกัน แต่ฉบับที่สำคัญที่สุดคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งทางราชการได้กำหนดให้ใช้เป็นบรรทัดฐานในการเขียนสะกดการันต์ถ้อยคำภาษาไทย

นักเรียนควรฝึกใช้พจนานุกรมให้คล่องแคล่วเสียตั้งแต่เรียนในชั้นต้น ๆ เพราะนักเรียนจะต้องใช้พจนานุกรมตลอดไป เมื่อเรียนอยู่ในชั้นสูง ๆ ขึ้น และใช้ต่อไปตลอดชีวิตของนักเรียน

ในการใช้พจนานุกรม เราจะต้องเข้าใจวิธีการเรียงลำดับคำที่บรรจุอยู่ในพจนานุกรมเป็นประการแรก ต่อจากนั้นต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากบรรทัดฐานการสะกดการันต์ นิยาม คำอธิบาย และความรู้ทางภาษาแง่ต่าง ๆ ที่พจนานุกรมให้ไว้

วิธีเรียงลำดับคำในพจนานุกรม

เพื่อให้ นักเรียนสามารถเปิดหาคำในพจนานุกรมได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนควรรู้ว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเรียงลำดับคำอย่างไร ดังต่อไปนี้ (นักเรียนควรเปิดพจนานุกรมฉบับนี้ไปด้วยขณะที่อ่านคำอธิบาย)

๑. คำในพจนานุกรมเรียงลำดับตามรูปพยัญชนะตัวแรกในคำ โดยเรียงดังนี้ คือ

ก ข จ ฅ ค ฌ ง

จ ฉ ช ซ ฌ ญ

ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม

ย ร ฤ ฦ ล ฦ ภา ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ

ดังนั้น ถ้านักเรียนจะหาคำว่า โขมด นักเรียนก็เปิดที่หมวดอักษร ข ซึ่งตามหลังหมวดอักษร ก หรือถ้าหาคำว่า ฝ ก็เปิดที่หมวดอักษร ฝ ซึ่งอยู่ระหว่างหมวดตัว ผ และ พ

นักเรียนควรสังเกตเห็นว่า ฤ ฦ ตามหลัง ร และ ฦ ภา ตามหลัง ล

๒. โดยที่คำในพจนานุกรมไม่เรียงลำดับตามเสียงอ่าน แต่เรียงลำดับตามรูปพยัญชนะดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ถ้าจะค้นคำ หึง หนังสือ หมวด หลาย ก็ต้องไปค้นในหมวดตัวอักษร ห ถ้าจะค้นคำ ทราบ ทรพ ก็ไปค้นในหมวดอักษร ท

๓. คำที่อยู่ในหมวดอักษรเดียวกันจะเรียงลำดับตามรูปพยัญชนะตัวถัดไปของคำ ไม่ว่า พยัญชนะตัวถัดไปจะเป็นตัวสะกด อักษรควบกล้ำ หรืออักษรที่ตามอักษรนำ

ตัวอย่าง

กง (ง เป็นตัวสะกด) มาก่อน กฏ เพราะ ง มาก่อน ฏ
 กฏ มาก่อน กรด (ร เป็นส่วนหนึ่งของอักษรกล้ำ) เพราะ ฏ มาก่อน ร
 ขนม (ข อักษรนำ น อักษรตาม) มาก่อน ขบ เพราะ น มาก่อน บ

๔. คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะและตามด้วยสระ จะมาหลังคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะและตามด้วยพยัญชนะ

ตัวอย่าง

คำ กระ จะมาหลัง คำ กร้อย
 คำ คะ จะมาหลัง คำ กอ

๕. การเรียงคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะและตามด้วยสระ จะเรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

-ะ	ั	ะ	-า	ำ	ิ	ี	ึ	ื
เ	ุ	เ-	เะ	เำ	เิ	เี	เึ	เื
เ็	เือ	แ-	แะ	โ-	โะ	ใ-	ใ	

ในข้อนี้ นักเรียนจะสังเกตได้ว่า รูปสระที่มี ะ จะมาก่อน คือ -ะ และตามด้วย ั ะ ต่อไป เป็นรูปสระที่มี ำ คือ -ำ และ ำ รูปสระที่มี เ- ทุก ๆ รูปตั้งแต่ที่มีจำนวนรูปน้อยที่สุดจะเรียงลำดับ ต่อ ๆ มา แล้วจึงถึงรูปสระที่มี แ- และ มี โ- เป็นอันดับสุดท้าย

นักเรียนลองเปิดหมวดอักษร ข จะเห็นว่า

ชัย	มาก่อน	ชา	เพราะ	ั	มาก่อน	-า
ชาว	มาก่อน	ชำนาญ	เพราะ	-า	มาก่อน	ำ
เชื้อ	มาก่อน	แช่	เพราะ	เ-	มาก่อน	แ-

ในหมวดอักษรอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน เช่น เมีย มาก่อน แม่ เสือ มาก่อน แสง เป็นต้น

๖. คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ จะมาก่อนคำที่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น ราย มาก่อน ร่าย ร้าย ในเรื่องนี้ถึงแม้ว่า คำชี้แจงในการใช้พจนานุกรมซึ่งอยู่ตอนต้นเล่มได้อธิบายไว้ว่ารูปวรรณยุกต์ไม่ได้เรียงลำดับไว้ แต่ถ้าสังเกตจะเห็นว่า ถ้าพอจะเรียงลำดับได้ ท่านจะเรียงลำดับตามรูป เอก โท ตรี จัตวา

๗. พจนานุกรมฉบับนี้แบ่งหน้าหนังสือออกเป็น ๒ ซีก คือ ซีกซ้าย และซีกขวา ศัพท์ตัวแรกในซีกซ้าย จะปรากฏเหนือข้อความทั้งหมดในซีกซ้าย ส่วนทางซีกขวามือศัพท์ตัวสุดท้ายของซีกนั้น จะปรากฏอยู่ คำที่ปรากฏเหนือข้อความทั้งซีกซ้ายและซีกขวานี้เราเรียกว่า คำชี้ทาง ถ้าเราจะค้นคำ

ที่ต้องการในพจนานุกรม เราควรดูคำที่ปรากฏเหนือซีกซ้ายและซีกขวาที่กล่าวมานี้ เพื่อช่วยให้ค้นได้อย่างรวดเร็วว่า คำที่ต้องการอยู่ในหน้านั้นหรือไม่

๘. การเรียงลำดับคำที่เป็นนามย่อ พจนานุกรมฉบับนี้จัดเรียงนามย่อไว้ตามหมวดตัวอักษร เช่น กระจอก เป็น นามย่อของนก แต่ไม่ได้จัดไว้ได้คำ นก จัดไว้ในพวก กระ ช่อน เป็นนามย่อของ ปลา แต่เรียงไว้ในหมวดอักษร ช เป็นต้น

ยกเว้น คำบางคำที่แยกไม่ได้ เช่น แมลงภู่ จัดไว้ในหมวดตัวอักษร ม เป็นต้น

๙. คำบางคำที่เป็นอนุพจน์หรือลูกคำของคำตั้ง ก็จัดไว้ได้คำตั้งทั้งสิ้น เช่น ชาย เป็น คำตั้ง มีอนุพจน์ คือ ชายกระเบน ชายคา ชายแครง ชายธง

ถ้านักเรียนมีความรู้ในเรื่องการเรียงลำดับคำดังกล่าวมานี้ เวล่านักเรียนจะค้นคำก็ไม่ต้องพลิกหาตั้งแต่หน้าแรกเป็นต้นไป นักเรียนอาจจะประมาณเอาได้ว่าศัพท์หรือคำที่ต้องการค้นอยู่ในตอนใดของเล่ม และเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นเพียงข้อแนะนำให้สังเกตและรู้จักวิธีใช้พจนานุกรมเท่านั้น ผู้ที่จะใช้พจนานุกรมให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องฝึกฝนเปิดพจนานุกรมอยู่เป็นประจำ จึงจะเกิดความชำนาญ

แบบฝึกหัดที่ ๑

๑. ฝึกการเปิดพจนานุกรม

ให้นักเรียนกลุ่มละ ๒-๓ คน แข่งขันกันหาคำในพจนานุกรมตามที่ครูบอก เมื่อหาได้แล้ว ให้นักเรียนคนหนึ่งในกลุ่มรีบไปที่กระดานหน้าชั้น แล้วเขียนคำ ๆ นั้นลงในกระดานและบอกด้วยว่า

- ๑) อยู่ในหน้าอะไร ในหมวดตัวอักษรใด
- ๒) อยู่ระหว่างหมวดตัวอักษรหมวดใด
- ๓) อยู่หลังคำหรือศัพท์ที่มีพยัญชนะตัวที่ ๒ พวกใด (ดูคำอธิบายข้อ ๓.)
- ๔) อยู่ได้คำชี้ทางคำใด (ดูคำอธิบายข้อ ๓.)

(ในการฝึกนี้ ครูให้คำต่าง ๆ กันแก่แต่ละกลุ่ม อาจเป็นคำใดต่อไปนี้ หรือครูหาเพิ่มเติมอีก เช่น ซาติ หมวก ธง นาฬิกา ประแดง ฯลฯ เมื่อแต่ละกลุ่มเขียนคำและตอบคำถามเสร็จแล้ว ให้กลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันตรวจสอบว่าเป็นไปตามที่เขียนหรือไม่ ครูอาจหาวิธีอื่น ๆ ฝึกให้นักเรียนเปิดพจนานุกรมเพิ่มเติมอีกก็ได้)

๒. ให้นักเรียนเรียงคำที่จัดไว้เป็นชุดต่อไปนี้เสียใหม่ ให้เป็นไปตามลำดับตัวอักษรที่เรียงไว้ในพจนานุกรม

ชุดที่ ๑ กระถิน กมล กำมะถัน กัลยาณี

๑) ๒) ๓) ๔)

ชุดที่ ๒ ขวัญ เชนง ขรรค์ จะมกเขม้น

๑) ๒) ๓) ๔)

ชุดที่ ๓ ดำรง ดาบส คัสกร ดนตรี

๑) ๒) ๓) ๔)

ชุดที่ ๔ ธรรมดา ธนาณัติ ชำมรงค์ ชันวาคม

๑) ๒) ๓) ๔)

ชุดที่ ๕ ปรางค์ ไพรณีย์ ปริญา ปุโรหิต

๑) ๒) ๓) ๔)

๓. แบ่งนักเรียนเป็น ๔ กลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันหาคำจากพจนานุกรมตามที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ คำที่ขึ้นต้นด้วย กระ

สองพยางค์ ๑๐ คำ สี่พยางค์ ๖ คำ

กลุ่มที่ ๒ คำที่ขึ้นต้นด้วย ประ

สองพยางค์ ๑๐ คำ สี่พยางค์ ๖ คำ

กลุ่มที่ ๓ คำที่ขึ้นต้นด้วย ตะ

สองพยางค์ ๑๐ คำ สี่พยางค์ ๖ คำ

กลุ่มที่ ๔ คำที่ขึ้นต้นด้วย ระ

สองพยางค์ ๑๐ คำ สี่พยางค์ ๖ คำ

ประโยชน์ของพจนานุกรม

๑. พจนานุกรมวางแบบฉบับการเขียนสะกดการันต์คำในภาษา นักเรียนอาจใช้พจนานุกรมเพื่อตรวจสอบการเขียนสะกดการันต์คำต่าง ๆ เช่น นักเรียนเห็นคำสะกดว่า “จะเพาะ” เมื่อหาในพจนานุกรม ปรากฏว่าไม่มีคำนี้ มีแต่คำ “เฉเพาะ” แสดงว่า คำแรกเขียนผิด ต้องเขียน “เฉเพาะ” จึงจะถูก

๒. ถ้านักเรียนต้องการทราบว่า คำใดอ่านออกเสียงอย่างไร พจนานุกรมจะให้ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ []

เช่น กริน [กระ —]
 กลเม็ด [กนละ —]
 โหมด [จะโหมด]

แต่คำที่สะกดตรงตามมาตรา เช่น กบ กง หรือคำที่ไม่มีทางออกเสียงเป็นอย่างอื่นไปได้ เช่น ศร ก็จะไม่บอกเสียงอ่านไว้

๓. ถ้านักเรียนต้องการรู้ความหมายของศัพท์ นักเรียนก็อาจหาได้จากพจนานุกรม เช่น นักเรียนอยากทราบความหมายของคำ “ขนำ” นักเรียนก็เปิดพจนานุกรม จะพบว่า “ขนำ” เป็นคำภาษาเฉพาะถิ่นปักษ์ใต้ หมายถึง กระท่อม

คำที่มีความหมายหลายความหมายก็จะแสดงไว้ดังนี้ เช่น

เกราะ ๑ เครื่องสวมใส่หรือเครื่องหุ้มสำหรับป้องกันอาวุธหรืออันตราย เช่น เสื้อเกราะ รถเกราะ.

เกราะ ๒ เครื่องสัญญาณทำด้วยไม้ ไม้ตีหรือสั่นให้ดัง.

เกราะ ๓ แห้งจนกรอบในลักษณะอย่างหย้าแห้ง หวายแห้ง เป็นต้น เช่น ฟางแห้งเกราะ มะขามเกราะ.

เกราะ ๔ พุศเคาะ เช่น อย่าคำเพราะเกราะกล่าวเจรจา. (รามเกียรติ์ ร.๑), ไขว่เกลาะ ก็มี เช่น ไขว่จะแกลังกล่าวเกลาะให้เพราะพริ้ง. (อิเหนา)

๔. ถ้านักเรียนต้องการทราบว่า คำบางคำมีประวัติมาอย่างไร หรือเป็นคำที่เดิมมาจากภาษาใด นักเรียนอาจดูได้จากที่บอกไว้ในวงเล็บ ()

เช่น ปราโมทย์ (ส. ปฺรโมหฺย ; ป. ปาโมชฺย)

ส. หมายความว่า คำ ๆ นี้มาจากภาษาสันสกฤต

มหิงส์ (ป. มหิสฺส ; ส. มหิษ)

ป. หมายความว่า คำ ๆ นี้มาจากภาษาบาลี

สำหรับความหมายของตัวย่อแต่ละตัว นักเรียนอาจพลิกดูได้ที่คำชี้แจงตอนต้นเล่มในพจนานุกรม

๕. ถ้านักเรียนต้องการทราบชนิดของคำ ดูได้จากอักษรขนาดเล็ก ซึ่งบอกไว้ถัดจากศัพท์

เช่น กริม ก.

ก. คือ คำกริยา

กันดั่ง น.

น. คือ คำนาม

นักเรียนอาจใช้ประโยชน์จากพจนานุกรมดังกล่าวมานี้ได้เสมอ และควรใช้ให้มากเมื่อนักเรียนอ่านและทำแบบฝึกหัดหนังสือเรียนภาษาไทย ทุกทักษะสัมพันธ์

แบบฝึกหัดที่ ๒

๑. คำต่อไปนี้ คำใดเขียนผิด ให้แก้ไขถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ชมพู	สีชมพู	พุดชา	สีปรัส
สดวก	ทลายมะพร้าว	พังทลาย	พองตัว
อนุญาต	สังเกตุ	สำอากค์	สังวรรณ
สถิตย์	โหลงเหลง	สบาย	

๒. คำต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำอ่านไว้ว่าอย่างไร

ชุกชี	สัมฤทธิ์	สัปคับ	กรมท่าขวา
กรรมาธิการ	แอลบ	คัสกร	สมุลแว้ง
ขย่ม	ถลิลล่ำ	เขม่น	

๓. จงหาความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้จากพจนานุกรม

ก. เสียดินสงวน <u>ศักดิ์</u> ไว้	วงศ์หงส์
<u>เสียด</u> ศักดิ์ <u>ผู้ประสงค</u>	สิ่งรู้
ข. ศึกษาคี <u>ไชร</u>	อันว่าวินัย
<u>ปฏิบัติ</u> ได้จริง	ย่อมเป็น <u>มงคล</u>
<u>ชีวิต</u> วิมล	เกือ <u>สิ่ง</u> โกศล
	หลีก <u>พ้น</u> อบาย

(จาก หนังสือวันเด็ก โดย ร. นาคกรรพ)

๔. จงหาคำที่มีความหมายเหมือนกับคำต่อไปนี้ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ มาให้มากที่สุด และตรวจสอบความหมายกับชนิดของคำในพจนานุกรม

๑) ผู้หญิง	น.
๒) น้ำ	น.
๓) ดอกไม้	น.
๔) ม้า	น.
๕) เมือง	น.
๖) ดี	ก.
๗) ยินดี	ก.
๘) ไป	ก.
๙) ดวงอาทิตย์	น.

- ๑๐) ดวงจันทร์ น.
 ๑๑) สวย ว.
 ๑๒) มาก ว.
 ๑๓) ใจ น.
 ๑๔) ต้นไม้ น.
 ๑๕) ภูเขา น.

๕. เขียนตามคำบอกจากข้อความที่มีคำพ้องเสียงต่อไปนี้ แล้วหาความหมายของคำพ้องจากพจนานุกรม

- ๑) มีดอกไม้หลายพันธุ์ปลูกไว้หน้าพิพิธภัณฑ์สถาน
- ๒) นายประธานถือถุงเอกสารไปศาล
- ๓) เขารคนน้ำต้นไม้แล้วยกแข่งมะม่วงรสดีขึ้นใส่รถ
- ๔) เหตุการณ์นั้นเป็นไปตามแผนการ และตรงกับกาลเวลา
- ๕) สัตว์แพทย์รักษาสัตว์ คนซื้อถั่อสัตย์
- ๖) เขาเล่าถึงสรรพคุณของยามาทางโทรศัพท์
- ๗) วันนี้มีโอกาสไปตากอากาศกับคุณเก่งกาจ
- ๘) วัดนี้เจริญวัฒนามาร่วมศตวรรษ
- ๘) คุณภักทรามาขอไปให้คุณพิพัฒน์
- ๑๐) ทุกสิ่งสรรพก็ก่อเพื่อสุขสันต์

๖. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๕-๖ คน ทำสมุดคำศัพท์รวบรวมคำพ้องเสียงจากพจนานุกรม โดยบอกความหมายของคำพ้องเสียงเหล่านั้นด้วย

๗. คำต่อไปนี้เป็นคำพ้องรูป ให้นักเรียนหาคำอ่านของคำต่อไปนี้จากพจนานุกรม ว่าอ่านแล้วได้ความหมายนั้น อ่านได้กี่แบบ ให้บอกความหมายของคำเหล่านั้นด้วย

เพลา กรี สระ เขม เสวก โสน เสมา พลี เขตฯ เสลา

ผู้จัดทำหนังสือเรียนหลักภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

๑. หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ	๑๑. นางบุญนาค คำเมือง
๒. นางสาวชอนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ	๑๒. นางประคอง นิมนานเหมินทร์
๓. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	๑๓. นางสาวใจ อินทร์มรรย
๔. นางบุญชิ้น ทองอยู่	๑๔. ร.ต. ไพโรจน์ อุปพงษ์
๕. นางยุพา ส่งศิริ	๑๕. นายอภิวัฒน์ ปรีชาประศาสน์
๖. นายสวนิต ขมาภัย	๑๖. หม่อมหลวงเสริมแสง พันธุมสุต
๗. นางนิตยา มาสะวิสุทธิ	๑๗. นางสาวกฤษณา รัตนวงศ์
๘. นางสมศรี ทักขรัตน์ศรี	๑๘. นางสาวประณม กนิษฐนาคะ
๙. นางสาววลัยรัตน์ อติแพทย์	๑๙. นายสุระ คามาพงษ์
๑๐. นางปราณี บุญชุ่ม	๒๐. นางสาววันเพ็ญ พงษ์จินดา

คณะกรรมการปรับปรุงหนังสือเรียนหลักภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

๑. นายสวนิต ขมาภัย	ประธานกรรมการ	๗. นางดารณี วงษ์อยู่น้อย	กรรมการ
๒. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	กรรมการ	๘. นางสาวนันทพร พวงแก้ว	กรรมการ
๓. นางสาววลัยรัตน์ อติแพทย์	กรรมการ	๙. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	กรรมการ
๔. นางมาลินี ฝิโลประการ	กรรมการ	๑๐. นายวินัย รอดจ่าย	กรรมการ
๕. นางยุพา ส่งศิริ	กรรมการ	๑๑. นางสาวพริ้มเพรา คงระนะ	กรรมการ
๖. นางสาวศิริพันธ์ นาควิโรจน์	กรรมการ	๑๒. นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ	กรรมการและเลขานุการ
		๑๓. นางสุทิน ทองใส	กรรมการและผู้ช่วย-
เลขานุการ

บรรณาธิการ

นางมาลินี ฝิโลประการ
นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ
นางสุทิน ทองใส
นางปราณี ปรานริปู

ผู้ออกแบบปก

นายไพฑูรย์ บุญกานนท์

ผู้ถ่ายภาพประกอบ

นายวิชัย เพชรตะกู

ศึกษานิเทศก์พาณิชย์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้ปรับปรุงหนังสือเรียนภาษาไทย ท ๑๐๑ ท ๑๐๒ หลักภาษาไทย เล่ม ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจัดทำตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ให้สอดคล้อง
กับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ยิงขึ้น กระทรวง
ศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔

(นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หลักภาษาฯ ล. 1 ม. 1

ISBN 974-01-2446-1

9 789740 124467

ราคา 21.00 บาท

ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์
พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
นายวิรัช พยัคฆ์โส ผู้พิมพ์และจัดจำหน่าย
๔๕๐๐๑๓๕

